EPITOME HISTORIÆ SACRÆ,

AUCTORE LHOMOND.

ULTIMA EDITIO,

QUAM NOTIS GALLICIS, PROSODIÆ SIGNIS, TABULA GEOGRAPHICA, NOVAQUE VOCUM OMNIUM INTERPRETATIONE ADORNAVIT

A. M. D. G***.

CUM DICTIONARIO LATINO-GALLICO,

ADDITO IDIOMATE BELGICO.

ALOSTI,

EX TYPOGRAPHIA J. SACRÉ, BIBLIOPOLÆ.

1823.

AVERTISSEMENT
DE L'AUTEUR.

CET ABRÉGÉ DE L'HISTOIRE SAINTE a été entrepris pour faciliter l'étude de la langue Latine aux enfans qui commencent à s'y appliquer. J'ai essayé de le mettre à leur portée, sans nuire cependant à la pureté de l'expression, qui doit toujours être latine, puisque c'est le latin qu'il s'agit de leur apprendre. Dans cette vue, 1° j'ai coupé mon récit en paragraphes d'abord très-courts, puis plus longs, à mesure que l'Enfant avance; j'ai même séparé les phrases de chaque paragraphe par des *alinea*.

2° Dans le commencement j'ai ôté l'inversion, en rangeant les noms latins dans l'ordre des mots de la phrase française; je rétablis ensuite la construction latine par degrés, afin que l'Enfant s'y accoutume peu à peu.

3° J'ai évité d'abord les tours difficiles, qui sont propres à la Langue Latine, et je n'ai employé que ceux qui lui sont communs avec la nôtre: les idiotismes latins ne viennent qu'après que l'Enfant s'est familiarisé avec cette langue. Enfin, pour le mettre sur la voie de traduire, je lui donne, à la tête de chaque paragraphe, une idée du fait qu'il contient, par un sommaire français.

Telle est la marche de ce petit Ouvrage, où j'ai cherché à graduer les difficultés selon les forces de l'Enfant, en mettant dans les premières pages la plus grande facilité possible, puis en mesurant le degré de difficulté sur les progrès qu'il a dû faire. C'est à l'expérience à montrer si j'ai bien rempli mon plan. Pour m'assurer du succès, autant qu'il m'étoit possible, j'ai consulté plusieurs Maîtres, et j'ai communiqué mon manuscrit dans différens Colléges, où l'on a eu la complaisance d'en faire l'essai. Cependant ces précautions ne me rassurent pas entièrement, et je profiterai avec reconnoissance des observations qu'on voudra bien m'adresser.

Quant au choix de la matière, je devois, à tous égards, la préférence à l'Histoire Sainte : on ne peut commencer de trop bonne heure à en donner une teinture aux Enfans : elle renferme un grand nombre de faits intéressans, et propres à fixer leur attention par le plaisir qu'ils leur causent, à éclairer leur esprit par l'instruction qu'ils contiennent, et à former leur cœur par les exemples qu'ils leur offrent.

J'ai mis à la fin de cet Abrégé un petit Dictionnaire, pour épargner aux Enfans la peine de feuilleter un gros volume, et l'embarras de choisir l'acception particulière dont ils ont besoin, parmi toutes celles qui sont étrangères à la phrase qu'ils traduisent.

VOORREDE.

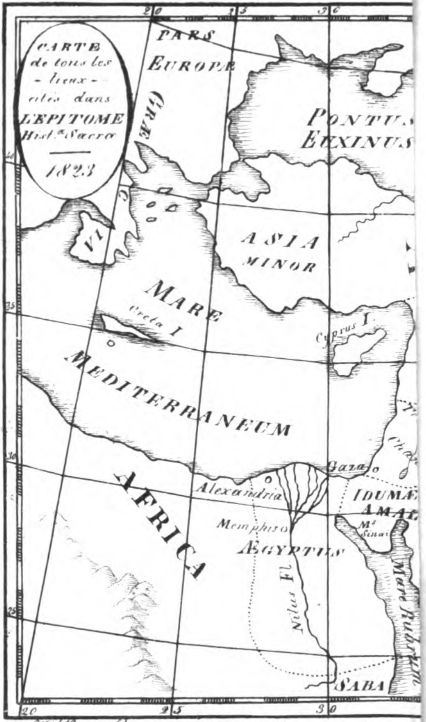
De jeugd nuttig en aangenaam en tevens doelmatig bezig te houden is de moeijelijke taak welke de leermeester zich ten doel stelt. Het kan hem derhalve niet anders dan behagelijk zijn hulpbronnen te ontdekken, die dit zijn doel te gemoet komen.

De uitgever vleit zich dat dit werkje door den onderwijzer als zoodanig zal worden beschouwd, te meer daar hij het naar zijne wijze van zien, veel heeft verbeterd, door de bijvoeging van de hollandsche vertaling der moeijelijke woorden; ook durft hij vooronderstellen dat het, zoo wel in de bijzondere als openbare scholen, bij het doelmatig onderwijs aldaar gegeven, met vrucht zal worden gebruikt.

Mogt dit werkje, dat zich zelf aanprijst, alzoo op het voorschriften van Godsdienst *en* deugd *is gegrond, beantwoorden aan het inzigt van den*

Uitgever.

Longitude du Me

a Alost chez J. Sacré.

EPITOME HISTORIÆ SACRÆ.

1. DIEU CRÉE LE MONDE EN SIX JOURS : L'AN 4004 AVANT JÉSUS-CHRIST.

In zes dagen schept God de wereld : voor Christus geboorte, 4004.

Deus creāvit cœ̄lum et terram intrà sex dies.

Prīmo die fēcit lūcem. Secundo die fēcit firmamentum, quod vocāvit cœ̄lum.

Tertio die coēgit aquas in ūnum locum, et eduxit è terrâ plantas et arbores.

Quarto die fēcit sōlem et lūnam, et stellas.

Quinto die aves quæ volitant in aere, et pisces qui natant in aquis.

Sexto die fēcit omnia animantia, postrēmò hominem : et quiēvit die septimo.

2. DIEU FORME LE CORPS D'ADAM DU LIMON DE LA TERRE.

God vormt het lichaam van Adam uit het slijk der aarde.

Deus finxit corpus hominis è limo terræ: dedit illi animam viventem: fēcit illum ad similitudinem suam, et nomināvit illum Adāmum.

Deindè immīsit sopōrem in Adāmum, et detraxit ūnam è costis ējus dormientis.

Ex eâ formāvit mulierem quam dedit sociam Adāmo, sicque instituit matrimonium.

Nōmen primæ mulieris fuit Ēva.

3. DIEU PLACE L'HOMME DANS LE PARADIS TERRESTRE.

God plaatst Adam en Eva in het aardsch Paradijs.

Deus posuit Adāmum et Evam in horto amœnissimo, qui solet appellāri Paradisus terrestris (*).

Ingens fluvius irrigābat hortum: erant ibi omnes arbores jucundæ aspectu, et fructus gustu suāves. Inter eas arbor scientiæ boni et mali.

Deus dixit homini: *Utere fructibus omnium arborum paradīsi, prœter fructum arboris scien-*

(*) Le Paradis terrestre étoit certainement sur l'Euphrate, et probablement au-dessus de Babylone, à l'endroit où l'Euphrate se rapproche du Tigre.

Het aardsch paradijs was zeker aan den Euphrates gelegen, en vermoedelijk hooger dan Babijlon, ter plaatse waar de Euphrates en de Tigris zich vereenigen.

tiæ boni et mali : nam si comedas illum fructum, moriēris.

4. ADAM ET EVE DÉSOBÉISSENT A DIEU.

Adam en Eva zijn Gode ongehoorzaam.

SERPENS (*), qui erat callidissimum omnium animantium, dixit mulieri : *Cur non comedis fructum istius arboris?*

Mulier respondit : *Deus id prohibuit. Si tetigerimus illum, moriēmur.*

Minimè, inquit serpens : *non moriemini ; sed eritis similes Deo, scientes bonum et malum.*

Mulier decepta his verbis decerpsit fructum et comēdit : deindè obtulit viro, qui pariter comēdit.

5. ADAM ET EVE SE CACHENT ET S'EXCUSENT.

Adam en Eva verschuilen en verontschuldigen zich.

ADĀMUS fugiens conspectum Dei, se abscondit. Deus vocāvit illum : *Adāme, Adāme.*

Qui respondit : *Timui conspectum tuum, et abscondi me.*

Cur times, inquit Deus, *nisi quia comedisti fructum vetitum ?*

Adāmus respondit : *Mulier, quam dedisti mihi sociam, porrexit mihi fructum istum, ut ederem.*

(*) C'étoit le démon caché sous la figure du serpent. *De booze geest, onder de gedaante van eene slang verborgen.*

Dominus dixit mulieri : *Cur fecisti hoc?* Quæ respondit : *Serpens me decēpit.*

6. DIEU MAUDIT LE SERPENT, ET PROMET UN SAUVEUR.

God vloekt de slang, en belooft eenen Verlosser.

Dominus dixit serpenti : *Quia decepisti mulierem, eris odiōsus et execrātus inter omnia animantia : reptābis super pectus, et comedes terram.*

Inimicitiæ erunt inter te et mulierem : ipsa ōlim conteret caput tuum (*).

Dixit etiam mulieri : *Afficiam te multis malis : paries liberos in dolōre, et eris in potestāte viri.*

7. ADAM EST CHASSÉ DU PARADIS TERRESTRE.

Adam wordt uit het aardsche Paradijs verdreven.

Deindè Deus dixit Adāmo : *Quia gessisti mōrem uxōri tuæ, habēbis terram infestam : ea fundet tibi spīnas et carduos.*

Quæres ex eâ victum cum multo labōre, dōnec abeas in terram è quâ ortus es.

Tùm ejecit Adāmum et Ēvam ex horto, ut

(*) C'est la sainte Vierge qui est ici désignée, comme devant, par son divin Fils, écraser la tête du serpent, c'est-à-dire, abattre la puissance du démon.

De heilige Maagd, wordt hier bedoeld, als moetende, door haren goddelijken Zoon, den kop van de slang vermorselen, dat is te zeggen, den boozen geest de magt benemen.

ille coleret terram; et collocāvit Angelum, qui præferēbat manu gladium igneum, ut custodīret aditum paradīsi.

8. CAÏN ET ABEL, ENFANS D'ADAM.

Caïn en Abel, kinderen van Adam.

Adāmus habuit multos liberos, inter quos Caīnus et Abel numerantur: hic fuit pastor, ille agricola.

Uterque obtulit dōna Domino, Caīnus quidem fructus terræ, Abel aūtem oves egregias.

Dōna Abēlis placuērunt Deo, non aūtem dōna Caīni; quod Caīnus ægrè tulit.

Dominus dixit Caīno: *Cur invides frātri? si rectè facies, recipies mercēdem; sin autem malè, lues pœnam peccāti.*

9. ABEL TUÉ PAR CAÏN.

Abel door Caïn omgebragt.

Caīnus non paruit Deo monenti: dissimulans īram, dixit frātri suo: *Age, eāmus deambulātum.*

Itaque ūnà ambo abiērunt foràs, et quùm essent in agro, Caīnus irruit in Abēlem, et interfēcit illum.

Deus dixit Caīno: *Ubi est tuus frāter?* Caīnus respondit: *Nescio; num ego sum custos frātris mei?*

10. PUNITION DE CAÏN.

Straf van Caïn.

Deus dixit Caīno: *Caīne, quid fecisti? san-*

guis frātris tui, quem ipse fudisti manu tuâ, clāmat ad me.

Infesta tibi erit terra, quæ bibit sanguinem Abēlis; quùm colueris eam longo et dūro labōre, nullos feret fructus: eris vagus in orbe terrārum.

Caīnus, despērans veniam, fūgit.

11. CONSTRUCTION DE L'ARCHE.

Bouw der Arke.

POSTQUAM numerus hominum crēvit, omnia vitia invaluēre. Quāre offensus Deus statuit perdere hominum genus diluvio.

Attamen pepercit Noēmo et liberis ējus, quia colēbant virtūtem.

Noēmus admonitus à Deo exstruxit ingentem arcam in modum nāvis: linīvit eam bitumine, et in eam induxit par ūnum omnium avium et animantium.

12. DÉLUGE: L'AN 2348 AVANT JÉSUS-CHRIST.

Zondvloed: in het jaar 2348 voor Christus geboorte.

POSTQUAM Noēmus ipse ingressus est arcam cum conjuge, tribus filiis et totidem nuribus, aquæ maris et omnium fontium erupērunt.

Simul pluvia ingens cecidit per quadraginta dies et totidem noctes.

Aqua operuit universam terram, ità ut superāret quindecim cubitis altissimos montes.

Omnia absumpta sunt diluvio; arca aūtem sublevāta aquis fluitābat in alto.

13. FIN DU DÉLUGE.

Einde van den Zondvloed.

Deus immisit ventum vehementem, et sensim aquæ imminūtæ sunt.

Tandem mense undecimo postquàm diluvium cœperat, Noëmus aperuit fenestram arcæ, et emīsit corvum, qui non est reversus.

Deindè emīsit columbam: quùm ea non invenisset locum ubi poneret pedem, reversa est ad Noëmum, qui extendit manum, et intulit eam in arcam.

Columba rursùm emissa attulit in ōre suo rāmum olivæ virentis, quo finis diluvii significabātur.

14. NOÉ SORT DE L'ARCHE.

Noé gaat uit de Arke.

Noëmus egressus est ex arcâ, postquàm ibi inclūsus fuerat per annum tōtum ipse et familia ējus: eduxit sēcum aves cæteraque animantia.

Tùm erexit altāre, et obtulit sacrificium Domino. Deus dixit illi: *Non delēbo deinceps genus hominum: pōnam arcum meum in nubibus, et erit signum fœderis quod facio vobiscum.*

Quùm obduxero nubes cœlo, arcus meus apparēbit, et recordābor fœderis mei, nec unquam diluvium erit ad perdendum orbem terrārum.

15. CORRUPTION DU GENRE HUMAIN.

Verbastering van het menschelijk geslacht.

Omnes gentes propagātæ sunt à filiis Noĕmi. Sēmus incoluit Asiam, Chāmus Africam, Japhĕtus Eurōpam.

Pœ̄na diluvii non deterruit homines à vitiis, sed brevì facti sunt pejōres quàm priùs.

Oblīti sunt Dei creatōris : adorābant sōlem et lūnam, non verebantur parentes : dicēbant mendacium : faciēbant fraūdem, furtum, homicidium : ūno verbo, se contaminābant omnibus flagitiis.

16. VOCATION D'ABRAHAM : L'AN 1921 AVANT J.-C.

Roep van Abraham : in het jaar 1921 voor Christus geboorte.

Quīdam tamen sancti viri coluērunt vēram religiōnem et virtūtem, īnter quos fuit Abrahāmus è genere Sēmi.

Deus fēcit fœ̄dus cum illo his verbis : *Exi è domo paternâ, desere patriam, et pete regiōnem* (*) *quam datūrus sum posteris tuis : augēbo te prōle numerōsâ, eris pater multārum gentium, ac per*

(*) Ce pays étoit celui de Chanaan, ainsi nommé de Chanaan, fils de Cham, dont les descendans l'occupoient alors.

Dit land was Canaän, aldus naar Canaän, den zoon van Cham geheten, wiens nakomelingen zich aldaar hadden nedergeslagen.

te omnes orbis natiōnes erunt bonis cumulātæ (*). *Aspice cœlum ; dinumera stellas, si potes ; tua progenies eas æquābit numero.*

17. NAISSANCE D'ISAAC.

Izaaks geboorte.

ABRAHĀMUS jam senuerat, et Sāra ējus uxor erat sterilis.

Quibus tamen Deus promīsit filium ex eis nascitūrum.

Habēbis, inquit, *filium ex Sārâ conjuge tuâ.*

Quod audiens Sāra rīsit, nec statim adhibuit fidem promissis Dei, et idcircò reprehensa est à Deo.

Abrahāmus aūtem credidit Deo pollīcenti.

Et vērò ūno post anno filius nātus est Abrahāmo, qui vocāvit eum Isaācum.

18. ABRAHAM SE PRÉPARE A IMMOLER SON FILS.

Abraham maakt zich gereed zijnen zoon te offeren.

POSTQUAM Isaācus adolēvit, Deus tentans fidem Abrahāmi, dixit illi : *Abrahāme, tolle filium*

(*) J. C. descendoit d'Abraham.
J. C. stamde van Abraham af.

tuum unicum quem amas, et immola eum mihi in monte quem ostendam tibi (*).

Abrahāmus non dubitāvit parēre Deo jubenti: imposuit ligna Isaāco; ipse vērò portābat ignem et gladium.

Quùm iter facerent simul, Isaācus dixit patri: *Mi pater, ecce ligna et ignis; sed ubinam est hostia immolanda?* Cui Abrahāmus: *Deus*, inquit, *sibi providēbit hostiam, fili mi.*

19. DIEU ARRÊTE LA MAIN D'ABRAHAM.

God houdt de hand van Abraham tegen.

Ubi pervenērunt ambo in locum designātum, Abrahāmus exstruxit āram, disposuit ligna, alligāvit Isaācum super struem lignōrum, deindè arripuit gladium.

Tùm Angelus clamāvit de cœlo: *Abrahāme, contine manum tuam; ne noceas puero: jam fides tua mihi perspecta est, quùm non peperceris filio tuo unico: et ego favēbo tibi; remunerābo splendidè fidem tuam.*

Abrahāmus respexit, et vidit arietem hærentem cornibus inter vepres, quem immolāvit loco filii.

(*) Il paroît que cette montagne étoit celle même de Calvaire, et l'on sent pourquoi elle avoit été choisie.

Het schijnt dat deze berg die van Calvarie is, en men gevoelt waarom dezelve was gekozen geworden.

20. ELIEZER, SERVITEUR D'ABRAHAM, VA CHERCHER UNE ÉPOUSE A ISAAC.

Eliezer, dienaar van Abraham, gaat eene huisvrouw voor Isaak zoeken.

Postea Abrahāmus mīsit servum suum Eliezerem ad cognātos suos qui erant in Mesopotamiâ, ut indè adduceret uxōrem filio suo Isaāco.

Eliezer sumpsit decem camēlos Domini sui, et profectus est, portans sēcum munera magnifica, quibus donāret puellam destinātam Isaāco et ējus parentes.

Ubi pervenit in Mesopotamiam, constitit cum camēlis propè puteum aquæ, ad vesperum, quo tempore mulieres solēbant convenire ad hauriendam aquam.

21. ELIEZER CONSULTE DIEU POUR CONNOÎTRE L'ÉPOUSE.

Eliezer raadpleegt God om de huisvrouw te onderkennen.

Eliezer orāvit Deum his verbis: *Domine Deus Abrahāmi, fac ut puella quæ dabit pōtum mihi petenti, ea sit quam Isaāco destinas.*

Ecce statim Rebecca, virgo eximiâ pulchritudine, prodiit, gerens urnam humeris; quæ descendit ad puteum, et implēvit urnam.

Tunc Eliezer egressus obviàm puellæ: *Da*, inquit, *pōtum mihi.* Cui Rebecca: *Bibe*, ait, *Domine mi*; et simul demīsit urnam.

Quùm ille bibisset, Rebecca obtulit etiam

Progressus.

aquam camēlis. Hoc indicio cognōvit Eliezer quod scīre cupiēbat.

22. ELIEZER INTERROGE RÉBECCA SUR SA FAMILLE.

Eliezer ondervraagt Rebekka omtrent haar geslacht.

Eliezer protulit inaūres aureas et armillas, quas dedit Rebeccæ; tùm interrogāvit illam cūjus esset filia, nùm in domo patris esset locus ad commorandum?

Cui Rebecca respondit: *Ego sum filia Bathuēlis: avus meus est frāter Abrahāmi: est domi locus ad commorandum amplissimus; est etiam plurimùm fēni et paleārum ad ūsum camelōrum.*

Quod audiens Eliezer ēgit gratias Deo, qui tribuisset iter prosperum sibi.

23. ELIEZER EST REÇU CHEZ BATHUEL, NEVEU D'ABRAHAM.

Eliezer wordt bij Bathuel, Abrahams neef, ontvangen.

Rebecca properāvit domum et narrāvit mātri suæ ea quæ sibi contigerant.

Labānus frāter Rebeccæ, quùm audivisset sorōrem narrantem, adivit hominem, qui stābat ad fontem cum camēlis, et compellans eum: *Ingredere*, inquit, *Domine mi; cur stas foris? Parāvi hospitium tibi, et locum camēlis.*

Dein deduxit eum domum, eīque cibum apposuit.

24. ON ACCORDE RÉBECCA.

Men staat Rebekka ten huwelijk toe.

CONTINUÒ Eliezer exposuit parentibus Rebeccæ caūsam ītineris suscepti, rogāvitque ut annuerent postulatiōni suæ.

Qui respondērunt: *Itá voluntas Dei fert; nec possumus Deo obsistere. En Rebecca, proficiscātur tēcum, nuptūra Isaāco.*

Tùm Eliezer deprompsit vāsa aurea et argentea, vestesque pretiōsas, quas dedit Rebeccæ: obtulit etiam munera mātri ējus et frātri, et iniērunt convivium.

25. DÉPART DE RÉBECCA.

Rebekkas vertrek.

POSTRIDIÈ Eliezer surgens māne, dixit parentibus Rebeccæ: *Herus meus me expectat: dimittite me, ut redeam ad illum.*

Qui respondērunt: *Vocēmus puellam, et percontēmur ējus sententiam.*

Quùm Rebecca venisset, sciscitāti sunt an vellet discedere cum homine? *Volo*, inquit illa. Dimisērunt ergò Rebeccam et nutricem illius, precantes ei omnia prospera.

26. MARIAGE D'ISAAC; L'AN 1856 AVANT J. C.

Isaaks huwelijk; in het jaar 1856 voor Christus geboorte.

ISAĀCUS fortè tunc deambulābat rūre, vīdit camēlos venientes. Sīmul Rebecca conspicāta

virum deambulantem, desiliit è camēlo, et interrogāvit Eliezerem: *Quis est ille vir?*

Eliezer respondit: *Ipse est herus meus.* Illa statim operuit se pallio.

Eliezer narrāvit Isaāco omnia quæ fecerat.

Isaācus introduxit Rebeccam in tabernaculum mātris suæ, et lenītus est dolor quem capiēbat ex morte mātris.

27. ESAU VEND SON DROIT D'AÎNESSE A JACOB.

Esaü verkoopt zijn regt van eerst-geboorte aan Jakob.

1 Rebecca edidit ūno partu duos filios, Esaūm et Jacōbum. Qui prior editus est pilōsus erat, alter vērò lēnis: ille fuit venātor strenuus, hic aūtem placidus et simplex moribus.

Quādam die, quùm Jacōbus sibi paravisset pulmentum ex lentibus, vēnit Esaūs fessus de viâ, et dixit frātri: *Da mihi hoc pulmentum; nam redeo rūre exanimātus lassitudine.*

Cui Jacōbus: *Dabo, si concēdas mihi jus primogeniti.*

Faciam libenter, inquit Esaūs. *Jūra ergò*, ait Jacōbus.

Esaūs jurāvit et vendidit jus suum (*).

(*) Dieu attachoit de grands avantages à la bénédiction paternelle, qui étoit réservée à l'aîné.

God hechtte groote voordeelen aan den vaderlijken zegen, welke den eerst geborenen was voorbehouden.

28. ISAAC ENVOIE ESAU A LA CHASSE.

Izaak zendt Ezaü ter jagt.

Isaācus, qui delectabātur venatiōne, amābat Esaūm; Jacōbus vēro erat carior Rebeccæ.

Quùm Isaācus jam senuisset, et factus esset cǣcus, vocāvit Esaūm: *Sumito*, inquit, *pharetram, arcum et sagittas; affer mihi et para de venatiōne pulmentum, ut comedam, et apprecer tibi fausta omnia, antequàm moriar.*

Esaūs itaque profectus est venātum.

29. RÉBECCA CONSEILLE A JACOB DE PRÉVENIR ESAU.

Rebekka raadt Jakob Ezaü te vóórkomen.

Rebecca audierat Isaācum loquentem; vocāvit Jacōbum, et: *Afferto*, inquit, *mihi duos hœ̄dos opīmos: conficiam pulmentum, quo pater tuus valdè delectātur; appōnes ei cibum, et benè precabitur tibi.*

Jacōbus respondit: *Ego non aūsim id facere, māter: Esaūs est pilōsus; ego sum lēnis: si pater me attrectāverit, succensēbit mihi: ità indignatio patris et damnum mihi evenient pro ējus benevolentiâ.*

30. RÉBECCA PRÉPARE A MANGER A ISAAC.

Rebekka bereidt voor Izaak eene spijs.

Rebecca institit: *Ne timeas*, inquit, *fili mi. Si quid adversi indè sequātur, id tōtum sūmo mihi. Tu vērò ne dubites facere quod jussus es.*

Itaque Jacōbus abiit et attulit mātri duos hædos; illa parāvit seni cibum quem noverat suāvem esse palāto ējus.

Deindè induit Jacōbum vestibus frātris: aptāvit pellem hædi manibus ējus et collo.

Tùm: *Adi*, inquit, *patrem tuum, et offer illi escam quam petit.*

31. ISAAC BÉNIT JACOB POUR ESAU.

Izaak zegent Jakob in stede van Ezau.

Jacōbus attulit patri suo escam parātam à mātre.

Cui Isaācus dixit: *Quisnam es tu?* Jacōbus respondit: *Ego sum Esaūs primogenitus tuus; fēci quod jūssisti, pater; surge et comede de venatiōne meâ.*

Quomodò, ait Isaācus, *potuisti invenīre tàm citò? Invēni, pater: Deus ità voluit.*

Isaācus rursùm: *Tūne es Esaūs primogenitus meus? accēde propiùs ut attrectem te.*

Ille accessit ad patrèm, quī dixit: *Vox quidem est Jacōbi, sed manus sunt Esai.*

Isaācus amplexātus Jacōbum anteposuit eum frātri, et tribuit illi omnia bona primogeniti.

32. ESAU REVIENT ET DEMANDE LA BÉNÉDICTION D'ISAAC.

Ezau keert weder en vraagt Izaak om zijnen zegen.

Non multò post, Esaūs rediit è venatiōne, et ipse obtulit patri pulmentum quod paraverat.

Cui Isaācus mīrans dixit: *Quis est ergò ille qui*

modò attulit mihi cibum, et cui apprecātus sum omnia fausta, tanquàm primogenito?

Quod audiens Esaūs edidit magnum clamōrem, et implēvit domum lamentis.

33. DÉPART DE JACOB.

Jakobs vertrek.

Esaus ardens īrâ minabātur mortem Jacōbo.

Quāre Rebecca māter timens dilecto filio suo: *Fuge*, inquit, *fīli mi, abi ad Labānum avunculum tuum, et commorāre apud eum, dōnec īra frātris tui defervescat.*

Jacōbus dimissus à patre et mātre, profectus est in Mesopotamiam.

Iter faciens pervēnit ad quemdam locum, ubi fessus de viâ pernoctāvit: supposuit lapidem capiti suo et obdormīvit.

34. VISION DE JACOB.

Jakobs droomgezigt.

Jacōbus vīdit in somnis scālam, quæ innixa terræ pertingēbat ad coēlum, atque Angelos Dei ascendentes et descendentes: audīvit Dominum dicentem sibi: *Ego sum Deus patris tui; dabo tibi et posteris tuis terram cui incubas: nōli timēre; ego favēbo tibi; ero custos tuus, quòcumque perrexeris, et redūcam te in patriam, ac per te omnes orbis natiōnes erunt bonis cumulātos.*

Jacōbus expergefactus adorāvit Dominum.

35. JACOB ARRIVE EN MÉSOPOTAMIE.

Jakob komt in Mesopotamie aan.

Jacōbus, iter persecūtus, pervēnit in Mesopotamiam: vīdit tres pecorum greges propter puteum cubantes.

Nam ex eo puteo greges solēbant adaquāri. Os putei claudebātur ingenti lapide.

Jacōbus accessit illùc, et dixit pastoribus: *Frātres, undè estis?* Qui respondērunt: *Ex urbe Hāran.*

Quos interrogāvit iterùm: *Nostisne Labānum?* Dixērunt: *Novimus. — Valetne? Vālet,* inquiunt: *Ecce Rachel filia ējus venit cum grege suo.*

36. JACOB EST BIEN REÇU DE LABAN.

Jakob wordt door Laban heusch ontvangen.

Dum Jacōbus loquerētur* cum pastoribus, Rāchel filia Labāni venit cum pecore paterno: nam ipsa pascēbat gregem.

Confestim Jacōbus videns cognātam suam, amōvit lapidem ab ōre putei. *Ego sum*, inquit, *filius Rebeccæ;* et osculātus est eam.

Rāchel festīnans nunciāvit patri suo, qui agnōvit filium sorōris suæ, deditque ei Rachēlem in matrimonium.

37. RETOUR DE JACOB.

Jakobs terugkeer.

Jacōbus diù commorātus est apud Labānum:

* Loquitur

intereà mīrè auxit rem suam, et factus est dīves.

Longo post tempore, admonitus à Deo, rediit in patriam suam (*).

Extimescēbat īram frātris sui: ut placāret animum ējus, præmīsit ad eum nuncios qui offerrent ei munera.

Esaūs mitigātus occurrit obviàm Jacōbo advenienti; insiliit in collum ējus, flensque osculātus est eum, nec quidquam illi nocuit.

38. ENFANCE DE JOSEPH.

Josephs kindsheid.

Jacōbus habuit duodecim filios, inter quos erat Josēphus: hunc pater amābat præ cæteris, quia senex genuerat eum. Dederat illi togam textam è filis varii colōris.

Quam ob caūsam Josēphus erat invīsus suis fratribus, præsertĭm postquàm narravisset eis duplex somnium, quo futūra ējus magnitūdo portendēbātur.

Oderant illum tantoperè ut non possent cum eo amīcè loqui.

39. SONGES DE JOSEPH.

Josephs droomen.

Hæc porrò erant Josēphi somnia. *Ligabāmus*, inquit, *simul manipulos in agro: ecce manipulus meus surgēbat et stābat rectus; vestri aūtem manipuli circumstantes venerabantur meum.*

(*) Le pays de Chanaan.
Het land Canaän.

Posteà vīdi in somnis sōlem, lūnam et undecim stellas adorantes me.

Cui frātres respondērunt : *Quorsùm spectant ista somnia ? nùm tu eris rex noster ? nùm subjiciēmur ditiōni tuæ?* Frātres igitur invidēbant ei ; at pater rem tacitus considerābat.

40. LES FRÈRES DE JOSEPH PRENNENT LA RÉSOLUTION DE LE TUER.

De broeders van Joseph nemen het besluit hem te dooden.

Quādam die quùm frātres Josēphi pascerent greges procul, ipse remanserat domi. Jacōbus mīsit eum ad frātres, ut sciret quomodò se habērent.

Qui videntes Josēphum venientem, consilium cepērunt illum occidendi : *Ecce*, inquiēbant, *somniātor venit : occidāmus illum et projiciāmus in puteum : dicēmus patri : Fera devorāvit Josēphum. Tunc apparēbit quid sua illi prōsint somnia.*

41. RUBEN, L'AÎNÉ DE SES FRÈRES, ESSAIE DE LE SAUVER.

Ruben, de oudste van zijne broeders, poogt hem te redden.

Rūben, qui erat nātu maximus, deterrēbat frātres à tanto scelere.

Nolīte, inquiēbat, *interficere puerum : est enim frāter noster : demittite eum potiùs in hanc foveam.*

Habēbat in animo liberāre Josēphum ex eō-rum manibus, et illum extrahere è foveà, atque ad patrem reducere.

Reipsa his verbis deducti sunt ad mitius consilium.

42. JOSEPH EST VENDU PAR SES FRÈRES A DES MARCHANDS.

Joseph wordt door zijne broeders aan kooplieden verkocht.

Ubi Josēphus pervēnit ad frātres suos, detraxērunt ei togam, quà indūtus erat, et detrusērunt eum in foveam.

Deindè quùm consedissent ad sumendum cibum, conspexērunt mercatōres qui petēbant Ægyptum cum camēlis portantibus varia aromata.

Venit illis in mentem Josēphum vendere iis mercatoribus.

Qui emērunt Josēphum viginti nummis argenteis, eumque duxērunt in Ægyptum.

43. ILS ENVOIENT A LEUR PÈRE LA ROBE DE JOSEPH TEINTE DE SANG.

Zij zenden aan hunnen vader Josephs kleed in bloed gedoopt.

Tunc frātres Josēphi tinxērunt togam ējus in sanguine hædi quem occiderant, et misērunt eam ad patrem cum his verbis: *Invenimus hanc togam; vide an toga filii tui sit.*

Quam quùm agnovisset pater, exclamāvit: *Toga filii mei est: fera pessima devorāvit Josē-*

phum. Deindè scīdit vestem, et induit cilicium (*).

Omnes filii ējus convenērunt ut lenīrent dolōrem patris; sed Jacōbus noluit accipere consolatiōnem, dixitque: *Ego descendam mœrens cum filio meo in sepulcrum.*

44. PUTIPHAR ACHÈTE JOSEPH.

Putiphar koopt Joseph.

PUTIPHAR Ægyptius ēmit Josēphum à mercatoribus.

Deus aūtem fāvit Putiphari, caūsâ Josēphi: omnia ei prosperè succedēbant.

Quam ob rem Josēphus benignè habitus est ab hero, qui præfēcit eum domui suæ.

Josēphus ergò administrābat rem familiārem Putipharis, omnia fiēbant ad nutum ējus, nec Putiphar ullius negotii cūram gerēbat.

45. JOSEPH EST ACCUSÉ PAR LA FEMME DE PUTIPHAR, ET MIS EN PRISON.

Joseph wordt door de vrouw van Putiphar beschuldigd, en in den kerker gezet.

JOSĒPHUS erat insigni et pulchrâ facie: ūxor Putipharis eum pelliciēbat ad flagitium.

Josēphus aūtem nolēbat assentīri improbæ mulieri.

(*) Le Cilice, chez les Israélites, étoit un habit de deuil et de pénitence.

Een haren kleed, bij de Israëliten, een gewaad van rouw en van boetdoening.

Quādam die mulier apprehendit ōram pallii ējus; at Josēphus reliquit pallium in manibus ējus, et fūgit.

Mulier irāta inclamāvit servos, et Josēphum accusāvit apud virum, qui nimiùm credulus, conjēcit Josēphum in carcerem.

46. SONGES DE DEUX OFFICIERS DU ROI PHARAON.

Droomen van twee oversten des konings Pharao.

Erant in eōdem carcere duo ministri Rēgis Pharaōnis, alter præerat pincernis, alter pistoribus.

Utrīque obvēnit divinitùs somnium eādem nocte.

Ad quos quùm venisset Josēphus manè, et animadvertisset eos tristiōres solitò, interrogāvit quænam esset mœstitiæ caūsa?

Qui respondērunt: *Obvēnit nōbis somnium, nec quisquam est qui illud nōbis interpretētur.*

Nonne, inquit Josēphus, *Dei solius est prænoscere res futūras? narrāte mihi somnia vestra.*

47. JOSEPH EXPLIQUE LE SONGE DU GRAND ÉCHANSON.

Joseph legt den droom van den Opperschenker uit.

Tum prior sic exposuit Josēpho somnium suum: *Vidi in quiēte vītem in quâ erant tres palmites; ea paulātim protulit gemmas; deindè flōres erupērunt, ac deniquè ūvæ maturescēbant.*

Ego exprimēbam ūvas in scyphum Pharaōnis, eīque porrigēbam.

Esto bono animo, inquit Josēphus; *post tres dies Pharao te restituet in gradum pristinum: te rogo ut memineris meī.*

48. IL EXPLIQUE LE SONGE DU GRAND PANETIER.

Hij legt den droom van den oversten der Bakkers uit.

Alter quoque narrāvit somnium suum Josēpho: *Gestabam in capite tria canistra in quibus erant cibi quos pistōres solent conficere.*

Ecce autem aves circumvolitābant, et cibos illos comedēbant. Cui Josēphus: *Hæc est interpretatio istius somnii: tria canistra sunt tres dies, quibus elapsis, Pharao te feriet secūri, et affiget ad pālum, ubi aves pascentur carne tuā.*

49. ACCOMPLISSEMENT DES DEUX SONGES.

Vervulling der twee droomen.

Die tertio, qui dies natālis Pharaōnis erat, splendidum convivium parātum fuit.

Tunc rex meminit ministrōrum suōrum, qui erant in carcere.

Restituit præfecto pincernārum mūnus suum, alterum vēro secūri percussum suspendit ad pālum. Ità res somnium comprobāvit.

Tamen præfectus pincernārum oblitus est Josēphi, nec illius in se meriti recordātus est.

x PARANDUM

50. SONGE DU ROI PHARAON.

Droom van den koning Pharao.

Post biennium rex ipse habuit somnium. Vidēbātur sibi adstāre Nilo flumini : et ecce emergēbant de flumine septem vaccæ pingues, quæ pascebantur in palūde. Deindè septem aliæ vaccæ macilentæ exiērunt ex eōdem flumine, quæ devorārunt priōres.

Pharao experrectus rursùm dormīvit, et alterum habuit somnium. Septem spīcæ plēnæ enascebantur in ūno culmo, aliǣque totidem exiles succrescēbant, et spīcas plēnas consumēbant.

51. LE GRAND ÉCHANSON PARLE DE JOSEPH AU ROI.

De opperschenker spreekt den koning van Joseph.

Ubi illuxit, Pharao perturbātus convocāvit omnes conjectōres Ægypti, et narrāvit illis somnium; at nēmo poterat illud interpretāri.

Tunc præfectus pincernārum dixit Rēgi : *Confiteor peccātum meum ; quum ego et præfectus pistōrum essēmus in carcere, uterque somniavimus eādem nocte.*

Erat ibi puer Hebrǣus, qui nōbis sapienter interpretātus est somnia ; res enim interpretatiōnem comprobāvit.

52. JOSEPH EXPLIQUE LE SONGE DU ROI.

Joseph legt den droom van den koning uit.

Rex accersivit Josēphum, eīque narrāvit utrumque somnium. Tùm Josēphus Pharaōni: *Duplex*, inquit, *somnium ūnam atque eamdem rem significat.*

Septem vaccæ pingues et septem spīcæ plēnæ sunt septem anni ubertātis mox ventūræ; septem vērò vaccæ macilentæ et septem spīcæ exīles sunt totidem anni famis, quæ ubertātem secutūra est.

Itaque, Rex, præfice tōti Egypto virum sapientem et industrium, qui partem frugum recondat in horreis publicis, servetque diligenter in subsidium famis secutūræ.

53. JOSEPH EST ÉTABLI INTENDANT DE TOUTE L'EGYPTE.

Joseph wordt tot Bestierder over geheel Egypte aangesteld.

Rēgi placuit consilium: quāre dixit Josēpho: *Num quisquam est in Egypto te sapientior? nēmo certe fungētur meliùs illo munere.*

En tibi trado cūram regni mei.

Tùm detraxit è manu suâ annulum, et Josēphi digito inseruit: induit illum veste byssinâ: collo torquem aureum circumdedit, eumque in curru suo secundum collocāvit.

Josēphus erat triginta annos nātus, quùm summam potestātem à Rēge accēpit..

54. JOSEPH MET EN RÉSERVE UNE PARTIE DES GRAINS, QU'IL VEND ENSUITE.

Joseph brengt een gedeelte van het graan in bewaring, het gene hij vervolgens verkoopt.

Josēphus perlustrāvit omnes Ægypti regiōnes, et per septem annos ubertātis congessit maximam frumenti copiam.

Secūta est inopia septem annōrum, et in orbe universo fames ingravescēbat.

Tunc Ægyptii, quos premēbat egestas, adiērunt Rēgem, postulantes cibum.

Quos Pharao remittēbat ad Josēphum. Hic aūtem aperuit horrea, et Ægyptiis frumenta vendidit.

55. JACOB ENVOIE SES ENFANS EN EGYPTE ET NE RETIENT AUPRÈS DE LUI QUE BENJAMIN.

Jakob zendt zijne zonen naar Egypte, en houdt Benjamin alleen bij zich.

Ex aliis quoque regionibus conveniebātur in Egyptum ad emendam annōnam.

Eādem necessitāte compulsus Jacōbus, mīsit illùc filios suos.

Itaque profecti sunt frātres Josēphi; sed pater retinuit domi nātu minimum, qui vocabātur Benjamīnus.

Timēbat enim ne quid mali ei accideret in itinere.

Benjamīnus ex eādem mātre nātus erat quâ Josēphus, ideōque ei longè carior erat quàm cæteri frātres.

56. JOSEPH FAIT SEMBLANT DE PRENDRE SES FRÈRES POUR DES ESPIONS.

Joseph veinst hen voor bespieders te houden.

DECEM frātres, ubi in conspectum Josēphi venērunt, eum prōni venerāti sunt.

Agnōvit eos Josēphus, nec ipse est cognitus ab eis.

Noluit indicāre statim quis esset; sed eos interrogāvit tanquàm aliēnos: *Undè venistis, et quo consilio?*

Qui respondērunt: *Profecti sumus è regiōne Chanaan, ut emāmus frumentum.*

Non est ità, inquit Josēphus; *sed venistis hùc animo hostīli: vultis explorāre nostras urbes et loca Ægypti parùm munīta.*

At illi: *Minime*, inquiunt; *nihil mali meditāmur: duodecim frātres sumus; minimus retentus est domi à patre: alius vēro non superest.*

57. JOSEPH RETIENT SIMÉON JUSQU'A CE QU'ON LUI AMÈNE BENJAMIN.

Joseph houdt Simeon tot dat men hem Benjamin brengt.

ILLUD Josēphum angēbat, quòd Benjamīnus cum cæteris non aderat.

Quāre dixit eis: *Experiar an vērum dixeritis: maneat ūnus ex vōbis obses apud me, dum adducātur huc frāter vester minimus; cæteri, abīte cum frumento.*

Tunc cœpērunt inter se dicere: *Meritò hæc*

patimur : crudēles fuimus in frātrem nostrum ; nunc pœ̄nam hūjus sceleris luimus.

Putābant hæc verba non intelligi à Josēpho, qui per interpretem cum eis loquebātur.

Ipse aūtem avertit se parumper, et flēvit.

58. LES FRÈRES DE JOSEPH S'EN RETOURNENT.

De broeders van Joseph keeren terug.

JOSĒPHUS jussit frātrum saccos implēri tritico, et pecuniam quam attulerant, repōni in ōre saccōrum ; addidit insuper cibaria in viam.

Deindè dimīsit eos, prǣter Simeōnem, quem retinuit obsidem.

Itaque profecti sunt frātres Josēphi, et quùm venissent ad patrem, narravērunt ei omnia quæ sibi acciderant.

Quùm aperuissent saccos, ut effunderent frumenta, mirantes reperērunt pecuniam.

59. JACOB NE VEUT POINT LAISSER PARTIR BENJAMIN.

Jakob wil Benjamin niet laten vertrekken.

JACŌBUS, ut audīvit Benjamīnum accersi à præfecto Ægypti, cum gemitu questus est.

Orbum me liberis fecistis ; Josēphus mortuus est ; Simeon retentus est in Ægypto ; Benjamīnum vultis abducere.

Hæc omnia mala in me recidunt ; non dimittam Benjamīnum : nam si quid ei adversi acciderit in viâ, non potero ei superstes vivere, et dolōre oppressus moriar.

60. SES ENFANS LE PRESSENT DE CONSENTIR AU DÉPART DE BENJAMIN.

Zijne kinderen nopen hem in het vertrek van Benjamin toe te stemmen.

Postquam consumpti sunt cibi quos attulerant, Jacōbus dixit filiis suis: *Proficiscimini iterum in Ægyptum, ut ematis cibos.*

Qui respondērunt: *Non possumus adīre Præfectum Ægypti sine Benjamīno: ipse enim jussit illum ad se addūci.*

Cur, inquit pater, *mentiōnem fecistis de frātre vestro minimo?*

Ipse, inquiunt, *nos interrogāvit an pater viveret, an alium frātrem haberēmus. Respondimus ad ea quæ sciscitabātur: Non potuimus prœscīre eum dictūrum esse: Adducite hùc frātrem vestrum.*

61. JACOB CONSENT ENFIN AU VOYAGE DE BENJAMIN.

Jakob stemt eindelijk toe in de reis van Benjamin.

Tunc Jūdas ūnus è filiis Jacōbi, dixit patri: *Committe mihi puerum: ego illum recipio in fidem meam: ego servābo, ego redūcam illum ad te; nisi fecero, hujus rei culpa in me residēbit: si voluisses eum statim dimittere, jam secundò hùc redissēmus.* Tandem victus pater annuit. *Quoniam necesse est*, inquit, *proficiscātur Benjamīnus vobiscum; deferte viro munera et duplum pretium, ne forte errōre factum sit ut vōbis redderētur prior pecunia.*

62. JOSEPH FAIT PRÉPARER UN GRAND REPAS A SES FRÈRES.

Joseph doet een groot maal voor zijne broeders bereiden.

NUNCIĀTUM est Josēpho eosdem viros advenisse, et cūm eis parvulum frātrem.

Jussit Josēphus eos introdūci domum, et laūtum parāri convivium.

Illi porrò metuēbant ne arguerentur de pecuniâ, quam in saccis repererant: quārè purgavērunt se apud dispensatōrem Josēphi.

Jam semel, inquiunt, *hìc venimus: reversi domum, invenimus pretium frumenti in saccis: nescimus quōnam cāsu id factum fuerit; sed eamdem pecuniam reportavimus.*

Quibus dispensātor ait: *Bono animo estōte.* Deindè adduxit ad illos Simeōnem, qui retentus fuerat.

63. ILS SONT ADMIS A L'AUDIENCE DE JOSEPH.

Zij worden bij Joseph ten gehoor toegelaten.

DEINDÈ Josēphus ingressus est in conclāve, ubi sui eum frātres expectābant, qui eum venerāti sunt offerentes ei munera.

Josēphus eos clementer salutāvit, interrogāvitque: *Salvusne est senex ille quem vos patrem habētis? Vivitne adhuc?*

Qui respondērunt: *Salvus est pater noster, adhuc vīvit.*

Josēphus aūtem, conjectis in Benjamīnum oculis, dixit: *Iste est frāter vester minimus, qui*

domi remanserat apud patrem? et rursùs : *Deus sit tibi propitius, fīli mi;* et abiit festīnans, quia commōtus erat anĭmo, et lacrymæ erumpēbant.

64. JOSEPH FAIT METTRE SA COUPE D'ARGENT DANS LE SAC DE BENJAMIN.

Joseph doet zijnen zilveren beker in den sak van Benjamin steken.

JOSĒPHUS lōtâ facie regressus, continuit se et jussit appōni cibos. Tùm distribuit escam unicuīque frātrum suōrum; sed pars Benjamīni erat quintuplò mājor quàm cæterōrum. Peracto convivio, Josēphus dat negotium dispensatōri, ut saccos eōrum impleat frumento, pecuniam simul repōnat, et insuper scyphum suum argenteum in sacco Benjamīni recondat.

Ille fēcit diligenter quod jussus fuerat.

65. JOSEPH ENVOIE A LEUR POURSUITE.

Joseph doet hen achtervolgen.

FRĀTRES Josēphi sēse in viam dederant, necdùm procul ab urbe (*) aberant.

Tunc Josēphus vocāvit dispensatōrem domûs suæ, eīque dixit: *Persequere vīros, et quùm eos assecūtus fueris, illīs dicito : Quāre injuriam pro beneficiò rependistis?*

(*) Il paroît que cette ville étoit Memphis, capitale de l'ancienne Egypte.

Deze stad schijnt Memphis, de hoofdstad van oud-Egypte te zijn geweest.

Subripuistis scyphum argenteum, quo dominus meus utitur : improbè fecistis.

Dispensātor mandāta Josēphi perfēcit ; ad eos confestìm advolāvit, furtum exprobrāvit, rei indignitātem exposuit.

66. LA COUPE SE TROUVE DANS LE SAC DE BENJAMIN.

De beker wordt in den zak van Benjamin gevonden.

Frātres Josēphi respondērunt dispensatōri : *Istud sceleris longè à nōbis aliēnum est : nos ut tūte scis, retulimus bonâ fide pecuniam repertam in saccis ; tantùm abest ut furāti sīmus scyphum domini tui : apud quem furtum deprehensum fuerit, is morte mulctētur.*

Continuò depōnunt saccos et aperiunt, quos ille scrutātus, invēnit scyphum in sacco Benjamīni.

67. ILS RETOURNENT A LA VILLE ACCABLÉS DE CHAGRIN.

Zij keeren, overstelpt van droefheid, naar de stad terug.

Tunc frātres Josēphi mœrōre oppressi revertūntur in urbem.

Adducti ad Josēphum, sēse abjecērunt ad pedes illius. Quibus ille : *Quomodò*, inquit, *potuistis hoc scelus admittere?*

Jūdas respondit : *Fateor, res est manifesta ; nullam possumus excusatiōnem afferre, nec audē-*

mus petere veniam aut sperāre ; nos omnes erimus servi tui.

Nequāquam, ait Josēphus ; *sed ille apud quem inventus est scyphus, erit mihi servus : vos aūtem abīte liberi ad patrem vestrum.*

68. JUDAS S'OFFRE EN SERVITUDE EN LA PLACE DE BENJAMIN.

Judas biedt zich aan om voor Benjamin in slavernij te blijven.

Tunc Jūdas accēdens propiùs ad Josēphum : *Te ōro*, inquit, *domine mi, ut bonâ cum veniâ me audias ; pater unicè diligit puerum : nolēbat prīmò eum dimittere ; non potui id ab eo impetrāre, nisi postquàm spopondi eum tūtum ab omni periculo fore ; si redierimus ad patrem sine puero ; ille mœrōre confectus moriētur.*

Te ōro atque obsecro ut sinas puerum abīre, mēque pro eo addīcas in servitūtem : ego pœnam, quâ dignus est, mihi sūmo et exsolvam.

69. JOSEPH SE FAIT CONNOÎTRE A SES FRÈRES.

Joseph maakt zich aan zijne broeders bekend.

Intereà Josēphus continēre se vix poterat : quāre jussit Ægyptios adstantes recedere.

Tùm flens dixit magnâ vōce : *Ego sum Josēphus ; vivitne adhuc pater meus ?*

Non poterant respondēre frātres ējus nimio timōre perturbāti.

Quibus ille amīcè : *Accedīte*, inquit, *ad me ; ego sum Josēphus frāter vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Ægyptum : nolīte timē-*

re; Dei providentiâ id factum est, ut ego salūti vestræ consulerem.

70. JOSEPH LES CHARGE D'AMENER SON PÈRE EN EGYPTE.

Joseph belast hen zijnen vader naar Egypte te brengen.

Josēphus hæc locūtus, frātrem suum Benjaminum complexus est, eumque lacrymis conspersit.

Deindè cæteros quoque frātres collacrymans osculātus est. Tùm dēmùm illi cum eo fidenter locūti sunt.

Quibus Josēphus: *Ite*, inquit, *properāte ad patrem meum, eīque nunciāte filium suum vivere, et apud Pharaōnem plurimùm posse: persuadēte illi ut in Ægyptum cum omni familiâ commigret,*

71. PHARAON ENVOIE DES PRÉSENS ET DES CHARIOTS A JACOB.

Pharao zendt geschenken en wagens aan Jacob.

Fāma de adventu frātrum Josēphi ad aūres Rēgis pervēnit, qui dedit eis munera perferenda ad patrem cum his mandātis: *Adducite hùc patrem vestrum et omnem familiam ējus; nec multùm curāte supellectilem vestram; quia omnia quæ opus erunt vōbis, præbitūrus sum; et omnes opes Ægypti vestræ erunt.*

Mīsit quoque currus ad vehendum senem et parvulos, et mulieres.

72. LES FRÈRES DE JOSEPH ANNONCENT A LEUR PÈRE QU'IL EST VIVANT.

De broeders van Joseph kondigen hunnen vader aan, dat hij in leven is.

FRĀTRES Josēphi festinantes reversi sunt ad patrem suum, eīque nunciavērunt Josēphum vivere, et principem esse totius Ægypti.

Ad quem nuncium, Jacōbus quasi è gravi somno excitātus obstupuit, nec primùm filiis rem narrantibus fidem adhibēbat: sed postquàm vīdit plaustra et dōna sibi à Josēpho missa, recēpit animum; et: *Mihi satis est*, inquit, *si vīvit adhuc Josēphus meus: ībo et vidēbo eum antequàm moriar.*

73. JACOB PART AVEC TOUTE SA FAMILLE, POUR ALLER EN EGYPTE; L'AN 1706 AVANT J. C.

Jakob vertrekt, met zijn geheele huisgezin, naar Egypte; in het jaar 1706 voor Christus geboorte.

JACŌBUS profectus cum filiis et nepotibus, pervēnit in Ægyptum, et præmīsit Jūdam ad Josēphum, ut eum faceret certiōrem de adventu suo.

Confestìm Josēphus processit obviàm patri, quem ut vidit, in collum ējus insiliit, et flens flentem complexus est.

Tum Jacōbus: *Satìs diù vixi*, inquit; *nunc æquo animo moriar, quoniam conspectu tuo frui mihi licuit, et te mihi superstitem relinquo.*

74. JOSEPH ANNONCE AU ROI L'ARRIVÉE DE SON PÈRE.

Joseph kondigt Pharao de komst zijns vaders aan.

Josēphus adiit Pharaōnem, eīque nunciāvit patrem suum advenisse; constituit etiam quinque è fratribus suis cōràm Rēge.

Qui eos interrogāvit quidnam operis habērent: illi respondērunt se esse pastōres.

Tùm rex dixit Josēpho: *Ægyptus in potestāte tuâ est, cūra ut pater et frātres tui in optimo loco habitent; et si qui sint inter eos gnāvi et industrii, trāde eis cūram pecorum meōrum.*

75. JOSEPH PRÉSENTE SON PÈRE A PHARAON.

Joseph stelt zijnen vader aan Pharao voor.

Josēphus duxit quoque patrem suum ad Pharaōnem, qui, salutātus à Jacōbo, percontātus est ab eo quâ esset ætāte?

Jacōbus respondit Rēgi: *Vixi centum et triginta annos; nec adeptus sum senectūtem beātam avōrum meōrum.* Tùm benè precātus Rēgi, discessit ab eo.

Josēphus aūtem patrem et frātres suos collocāvit in optimâ parte Ægypti, eisque omnium rērum abundantiam suppeditāvit.

76. JACOB DEMANDE A ÊTRE ENTERRÉ DANS LE TOMBEAU DE SES PÈRES.

Jakob verzoekt begraven te worden in het graf zijner vaderen.

Jacōbus vixit decem et septem annos, postquàm commigrasset in Ægyptum.

Ubi sensit mortem sibi imminēre, arcessito Josēpho dixit : *Si me amas, jūra te id factūrum esse quod à te petam, scilicet ut ne me sepelias in Ægypto, sed corpus meum transfĕras ex hâc regiōne, et condas in sepulcro majōrum meōrum.*

Josēphus aūtem : *Faciam,* inquit, *quod jubes, pater.*

Jūra ergò mihi, ait Jacōbus, *te certò id factūrum esse.*

Josēphus jurāvit in verba patris.

77. JOSEPH PRÉSENTE SES DEUX FILS A JACOB POUR QU'IL LES BÉNISSE.

Joseph stelt zijne beide zoons aan Jakob voor om hen te zegenen.

Josēphus adduxit ad patrem duos filios suos, Manassem et Ephraīmum : posuit Manassem, qui nātu mājor erat, ad dextram senis, Ephraīmum vērò minōrem ad sinistram ējus.

At Jacōbus, decussans manus, dextram imposuit Ephraīmo, sinistram aūtem Manassi, et utrīque simul benè precātus est. Quod Josēphus animadvertens ægrè tulit, et conātus est manus patris commutāre.

At pater restitit, dixitque Josēpho : *Scio*,

fīli mi, scio hunc esse majōrem nātu, et illum minōrem : id prūdens fēci.

Ità Jacōbus Ephraïmum Manassi anteposuit.

78. JOSEPH REND LES DERNIERS DEVOIRS A SON PÈRE.

Joseph bewijst den laatsten dienst aan zijnen vader.

Ut vidit Josēphus exstinctum patrem, ruit super eum flens, et osculātus est eum, luxitque illum diù.

Deindè præcēpit medicis ut condīrent corpus, et ipse cum fratribus multisque Ægyptiis patrem deportāvit in regiōnem Chanaan.

Ibi fūnus fecērunt cum magno planctu, et sepeliērunt corpus in speluncâ, ubi jacēbant Abrahāmus et Isaācus, reversīque sunt in Ægyptum.

79. JOSEPH CONSOLE SES FRÈRES.

Joseph troost zijne broeders.

Post mortem patris timēbant frātres Josēphi ne ulciscerētur injuriam quam acceperat : misērunt igitur ad illum rogantes nomine patris, ut eam obliviscerētur, sibique condonāret.

Quibus Josēphus respondit : *Non est quod timeātis ; vos quidem malo in me animo fecistis ; sed Deus convertit illud in bonum : ego vos alam et familias vestras.* Consolātus est eos plurimis verbis, et leniter cum illis locūtus est.

80. MORT DE JOSEPH.

Josephs dood.

Josēphus vixit annos centum et decem ; quùmque esset morti proximus, convocāvit frātres suos, et illos admonuit se brevi moritūrum esse.

Ego, inquit, *jam morior : Deus vos non deseret, sed erit vōbis præsidio, et dedūcet vos aliquandò ex Ægypto in regiōnem quam patribus nostris promīsit : ōro vos atque obtestor ut illùc ossa mea deportētis.*

Deindè placidè obiit : corpus ējus condītum est, et in feretro positum.

81. APRÈS LA MORT DE JOSEPH, LES ISRAÉLITES SONT PERSÉCUTÉS.

Na Josephs dood worden de Israëliten vervolgd.

Interea posteri Jacōbi, seu Hebræi, numero aucti sunt mīrum in modum, et eōrum multitūdo crescens in dies metum incutiēbat Ægyptiis.

Rex novus solio potītus est, qui Josēphum non viderat, nec merita ējus recordabātur.

Is igitur, ut Hebræos opprimeret, prīmùm dūris illos laboribus conficiēbat : deindè edixit etiam ut parvuli eōrum recèns nāti in flūmen projicerentur.

82. NAISSANCE DE MOÏSE : L'AN 1571 AVANT J. C.

Geboorte van Mozes, in het jaar 1571, voor Christus geboorte.

Mulier Hebræa peperit filium, quem quùm vidēret elegantem, voluit servāre.

Quārè abscondit eum tribus mensibus: sed quùm non posset eum diutiùs occultāre, sumpsit fiscellam scirpeam, quam linīvit bitumine ac pice.

Deindè posuit intùs infantulum, et exposuit eum inter arundines rīpæ fluminis.

Habēbat sēcum ūnam comitem sorōrem pueri, quam jussit stāre procul, ut eventum rei explorāret.

83. LA FILLE DE PHARAON SAUVE L'ENFANT.

Pharaos dochter redt het kind.

Mox filia Pharaōnis venit ad flūmen, ut ablueret corpus. Prospexit fiscellam in arundinibus hærentem, misitque illùc ūnam è famulābus suis.

Apertâ fiscellâ, cernens parvulum vagientem, miserta est illius: *Iste est*, inquit, *ūnus ex infantibus Hebræōrum.*

Tunc soror pueri accēdens: *Visne*, ait, *ut arcessam mulierem Hebræam, quæ nutriat parvulum?* et vocāvit mātrem.

Cui filia Pharaōnis puerum alendum dedit, promissâ mercēde.

Itaque māter nutrīvit puerum, et adultum reddidit filiæ Pharaōnis, quæ illum adoptāvit et nomināvit Mōsem, id est servātum ab aquis.

84. MOÏSE ENTREPREND DE DÉLIVRER SON PEUPLE.

Mozes tracht zijn volk te verlossen.

Mōses jam senex, jubente Deo, adiit Pha-

raōnem, eīque præcēpit nomine Dei, ut dimitteret Hebræos.

Rex impius renuit parēre mandātis Dei.

Mōses, ut Pharaōnis pertinaciam vinceret, multa et stupenda edidit prodigia, quæ vocantur plāgæ Ægypti.

Quùm nihilominùs Pharao in sententiâ perstāret, Deus interfēcit primogenitum ējus filium et omnes primogenitos Ægyptiōrum.

Tandem metu victus rex paruit, deditque Hebræis discedendi facultātem.

85. LES HÉBREUX SORTENT DE L'ÉGYPTE, CONDUITS PAR UNE COLONNE DE FEU.

De Hebreërs trekken uit Egypte, geleid door eene vuurkolom.

PROFECTI sunt Hebræi ex Ægypto ad sexcenta millia virōrum præter parvulos, et promiscuum vulgus (*).

Illis egredientibus, præībat columna nūbis interdiù, et columna ignis noctu, quæ esset dux viæ; nec unquam per quadraginta annos defuit illa columna.

Post paucos dies, multitūdo Hebræōrum

(*) C'étoient des Egyptiens et des gens de diverses nations, qui, frappés des miracles de Moïse, voulurent partager la fortune du peuple dont Dieu se déclaroit si hautement le protecteur.

Het waren Egyptenaars en lieden van verschillende natien, die, door de wonderen Mozes getroffen, deelen wilden in het geluk des volks, waar van God zich, zoo luide, de beschermer verklaarde te wezen.

pervēnit ad littus maris rubri (*); ibique castra posuit.

86. MOÏSE SÉPARE LES EAUX DE LA MER.

Mozes scheidt de wateren der zee.

Brevi rēgem pœnituit quòd tot millia hominum dimisisset; et collecto ingenti exercitu, eos persecūtus est.

Hebræi, quùm vidissent ex ūnâ parte se mari interclūsos esse, ex alterâ parte instāre Pharaōnem cum omnibus copiis, magno timōre correpti sunt.

Tunc Deus Mōsi: *Protende*, inquit, *dexteram tuam in mare, et divide aquas, ut illæ Hebræis gradientibus iter siccum præbeant.*

87. LES HÉBREUX PASSENT LA MER A PIED SEC.

De Hebreërs trekken droogvoets door de zee.

Fecit Mōses quod jusserat Deus: quùm tenēret manum extensam super mare, aquæ divīsæ sunt, et intumescentes hinc et indè pendēbant.

Flāvit etiam ventus vehemens, quo exsiccātus est alveus.

(*) Cette mer s'appelle ainsi, non de la couleur de ses eaux, mais d'Edom ou Esaü, frère de Jacob, dont le nom signifie *rouge*, et qui s'établit sur le bord de cette mer.

Deze zee is aldus genaamd, niet ter oorzake van de kleur haars waters, maar naar Edom of Ezau, broeder van Jakob, wiens naam rood *beteekent, en die zich op den oever dier zee nederzette.*

Tunc Hebræ̆i ingressi sunt in mare siccum : erat enim aqua tanquàm mūrus à dextrâ eōrum et læ̆vâ.

Rex quoque Ægyptius Hebræ̆os gradientes insecūtus, non dubitāvit mare, quâ patēbat, ingredi cum universo exercitu.

88. LES ÉGYPTIENS SONT ENGLOUTIS DANS LES FLOTS.

De Egyptenaars worden in de baren bedolven.

Quum Ægyptii progrederentur in medio mari, Dominus subvertit eōrum currus, et dejēcit equites.

Metu percussi Ægyptii cœpērunt fugēre : et Deus dixit Mōsi : *Extende rursùs dextram in mare, ut aquæ revertantur in locum suum.*

Paruit Mōses, et statìm aquæ refluentes obruērunt Ægyptios, et eōrum currus et equites.

Delētus est universus exercitus Pharaōnis in mediis fluctibus; nec ūnus quidem nuncius tantæ clādis superfuit.

Sic Deus liberāvit Hebræ̆os ab injustâ servitūte Ægyptiōrum.

89. DIEU NOURRIT SON PEUPLE DANS LE DÉSERT.

God spijzigt zijn volk in de woestyn.

Hebræi, trajecto mari rubro, diù peragrārunt vastam solitudinem.

Deerat pānis ; at Deus ipse eos aluit : è cœlo per annos quadraginta cecidit cibus, quem appellavērunt manna.

Inerat huic cibo gustus similæ cum melle mixtæ.

Interdùm etiam defuit aqua: at, jubente Deo, Mōses percutiēbat rūpem virgâ, et continuò erumpēbant fontes aquæ dulcis.

90. DIEU PUBLIE SA LOI AU MILIEU DES FOUDRES ET DES ÉCLAIRS: L'AN 1491, AVANT J. C.

God verkondigt zijne wet te midden van donder en bliksem, in het jaar 1491, voor Christus geboorte.

Quinquagesimo die, postquàm Hebræi egressi sunt ex Ægypto, pervenerunt ad montem Sinæ.

Ibi Deus dedit eis lēgem, cum apparātu terrifico.

Cœpērunt exaudīri tonitrua, micāre fulgura: nūbes densa operiēbat montem, et clangor buccinæ vehementiùs perstrepēbat.

Stābat populus præ metu trepidus ad radīces montis fumantis.

Deus aūtem in monte loquebātur è mediâ nube, inter fulgura et tonitrua.

91. PRINCIPAUX ARTICLES DE LA LOI.

Voornaamste artikelen der wet.

Hæc porrò sunt verba quæ protulit Deus: » Ego sum Dominus, qui eduxi vos è servitūte » Ægyptiōrum.

» Non erunt vōbis dii aliēnī; ego ūnus Deus, » et non est alius præter me.

» Non usurpabitis nōmen Dei vestri temerè et » sine caūsâ.

» Sabbato nullum opus faciētis : colite patrem
» vestrùm et mātrem vestram : non occidētis,
» non adulterabitis.

» Non faciētis furtum : non dicētis falsum tes-
» timonium adversùs proximum vestrum : non
» concupiscētis rem alterius ».

92. CONSTRUCTION DU TABERNACLE ET DE L'ARCHE : MOÏSE MEURT.

Bouw van den Tabernakel en van de Ark: Mozes sterft.

Mōses à Deo monitus, confici jussit tabernaculum ex pellibus et cortīnis pretiosissimis : insuper arcam fœderis (*) aūro puro vestītam, in quâ reposuit tabulas lēgis divīnæ.

Quùm jam in conspectu habēret terram à Deo promissam, mortuus est vir sapientiâ et cæteris virtutibus plānè admirabilis.

Luxit eum populus diēbus triginta.

Successit in locum Mōsis Josue, quem ipse priùs designaverat.

(*) On l'appeloit Arche d'alliance, parce qu'elle contenoit la Loi, c'est-à-dire, les conditions de l'alliance que Dieu faisoit avec les Israélites.

Men noemde die Arke des verbonds, om dat zij de wet bevatte, dat is te zeggen, de voorwaarden van het verbond, dat God met de Israëliten maakte.

93. LES HÉBREUX, SOUS LA CONDUITE DE JOSUÉ, PASSENT LE JOURDAIN A PIED SEC: L'AN 1451 AVANT JÉSUS-CHRIST.

De Hebreërs trekken, onder het geleide van Josue, droogvoets door de Jordaan, in het jaar 1451, voor Christus geboorte.

Ut Hebræi in terram promissam introducerentur, Jordānis erat trajiciendus; nec erat iis navium copia, nec vadum præbēbat amnis tunc plēno alveo fluens.

Deus vēnit eis auxilio: Josue jussit præferri arcam fœderis, et populum sequi.

Appropinquante arcâ, aquæ, quæ supernè defluēbant, stetērunt instar mūri: quæ aūtem infrâ, descendērunt et alveum siccum reliquērunt.

94. JOSUÉ ÉLÈVE UN MONUMENT.

Josue rigt een gedenkteeken op.

Hebræi incedēbant per arentem alveum, donec ripam oppositam attingerent.

Tùm reversæ sunt aquæ in locum pristinum.

Josue vērò duodecim lapides è medio amne sublātos erexit, ut essent perenne rei monumentum.

Dixit Hebræis: *Si quandò vos interrogaverint filii vestri quorsùm spectat ista lapidum congeries? respondebitis: Sicco pede trajecimus Jordānem istum: idcircò positi sunt lapides ad sempiternam facti memoriam, ut discant quanta sit Dei potentia.*

95. LES MURAILLES DE JÉRICHO TOMBENT D'ELLES-MÊMES.

De muren van Jericho vallen van zelve om.

Erat in his locis urbs validissimis mūris ac turribus munīta, nomine Jericho, quæ nec expugnāri, nec obsidēri facilè poterat.

Josue divīno auxilio frētus, non armis aut viribus, urbem aggressus est.

Arcam circumferri jussit circa mūros, sacerdotèsque antecedere, et tubâ canere.

Quùm arca septies circumlāta fuisset, mūri et turres illicò corruērunt.

Urbs capta et direpta est.

96. JOSUÉ ARRÊTE LE SOLEIL.

Josue doet de zon stilstaan.

Reges Chanaan, conjunctis viribus, progressi sunt adversus Hebræos.

At Deus dixit Josue; *Ne timeas eos; tua erit victoria.*

Josue igitur magno impetu illos adortus est; qui subitâ formidine correpti fugērunt.

Tunc in eos cecidit grando lapidea, et multos interfēcit.

Quùm aūtem dies in vesperum inclināret, re nondùm confectà, Josue jussit sōlem consistere: et vēro stetit sol, et diem produxit, dōnec delētus fuisset hostium exercitus.

97. JOSUÉ ÉTABLIT LES HÉBREUX DANS LA TERRE PROMISE, ET MEURT.

Jozue vestigt de Hebreërs in het beloofde land, en sterft.

Josue, devictis omnibus Palestīnæ (*) populis, Hebræos in sēde destinātâ collocāvit: agros et oppida capta singulis tribubus (**) divīsit, et mortuus est.

Deindè summa potestas delāta est ad judices, inter quos eminuēre Gedeon, Samson et Samuel.

Varia deinceps fuit Hebræōrum fortūna, pro variis eōrum moribus: ii sæpè in Deum peccavērunt; tunc divīno præsidio destitūti, ab hostibus superabantur: quoties ad Deum conversi, ējus auxilium imploravērunt, placātus Deus eos liberāvit.

(*) La Palestine tire son nom des Philistins, qui occupoient une partie du pays de Chanaan.

Palestina heeft deszelfs naam naar de Philistijnen, die een gedeelte van het land Canaän bewoonden.

(**) Le peuple Hébreu étoit divisé en douze portions ou *tribus*, chacune desquelles tiroit son origine et son nom d'un des douze enfans de Jacob.

Het Hebreeuwsche volk was verdeeld in twaalf stammen, ieder derzelven heeft zijnen oorsprong en zijnen naam van een der twaalf kinderen van Jakob ontleend.

98. UN ANGE APPAROÎT A GÉDÉON, ET L'ENVOIE DÉLIVRER SON PEUPLE : L'AN 1245 AVANT J. C.

Een Engel verschijnt aan Gedeon, en zendt hem uit om zijn volk te verlossen : in het jaar 1245, voor Christus geboorte.

Hebræi à Madianītis vexāti opem à Deo petiērunt : Deus illōrum preces audīvit.

Angelus adstitit Gedeōni : *Dominus tēcum*, inquit, *vir fortissime.*

Respondit Gedeon : *Si Deus nobiscum est, cur dūra premimur servitūte?*

Ait Angelus : *Macte animo : liberābis populum tuum à servitūte Madianitārum.*

Nolēbat prīmò Gedeon tantum onus suscipere; sed duplici miraculo confirmātus, non abnuit.

99. GÉDÉON LÈVE UNE ARMÉE, ET MARCHE CONTRE LES MADIANITES.

Gedeon brengt een leger ter been, en trekt op tegen de Medianiten.

Gedeon, contracto exercitu, profectus est cum duōbus et triginta millibus hominum, et castra castris hostium contulit.

Erat porrò infinīta multitūdo in exercitu Madianitārum : nam cum iis rex Amalecitārum se conjunxerat.

Tamen Deus dixit Gedeōni : *Non opus est tibi tot millibus hominum : dimissis cæteris, retine tantùm trecentos viros, ne victoriam suæ virtūti tribuant, sed potentiæ divīnæ.*

100. GÉDÉON COMBAT ET REMPORTE LA VICTOIRE.

Gedeon strijdt en behaalt de zege.

Gedeon trecentos viros in tres partes divīsit, deditque illis tubas et lagēnas testaceas, in quibus erant lampades accensæ.

Hi mediâ nocte ingressi castra hostium, cœpērunt tubis clangere, et collidere inter se lagēnas.

Madianitæ, audito tubārum sonitu et vīsis lampadibus, turbāti sunt, et turpi fugâ, quò quisque potuit, dilapsi sunt.

Deniquè gladios in se invicem convertērunt, et mutuâ cæde se trucidārunt.

Gedeon hostium rēges persecūtus est, et comprehensos necí dedit.

101. NAISSANCE DE SAMSON; SA FORCE EXTRAORDINAIRE.

Samsons geboorte; zijne buitengewone sterkte.

Quum Hebræi in potestāte essent Philistæōrum, et ab illis affligerentur, nātus est Samson, futūrus ultor hostium.

Hūjus māter diù sterilis fuerat, sed ei Angelus Domini apparuit, prædixitque eam paritūram filium, qui cīves suos in libertātem aliquandò vindicāret.

Enixa puerum, nōmen Samsōnis ei indidit.

Puer crēvit; intonsam habuit comam; nec vīnum, nec siceram bibit: incredibili fuit corporis robore; obvium leōnem manu interfēcit.

102. SAMSON DEVENU GRAND, MOLESTE LES PHILISTINS: L'AN 1135 AVANT J. C.

Samson, groot geworden zijnde, verslaat de Philistijnen: in het jaar 1135, voor Christus geboorte.

Samson adultus, Philistǣos multis affĕcit cladibus: cēpit trecentas vulpes, quārum caūdis accensas lampades alligāvit, et in hostium agros immīsit.

Tunc fortè messis matūra erat: ità facilè incendium fuit.

Omnes segetes, vineæ et oleæ exustæ sunt; nec inimīcam gentem variis incommodis vexāre destitit.

Traditus Philistǣis rūpit vincula, quibus constrictus fuerat; et arreptâ maxillâ asini, hoc tēlo, quod cāsus dederat, mille hostium prostrāvit.

103. SAMSON ENFERMÉ DANS UNE VILLE, EN DÉTACHE LES PORTES ET LES POTEAUX.

Samson, binnen eene stad gesloten, draagt derzelver poorten, met de posten, weg.

Quādam die Samson urbem Philistæōrum (*) ingressus est, ibique pernoctatūrus videbātur.

Philistǣi occasiōnem captantes, portas obserāri jussērunt, ne quis exīret.

Per tōtam noctem expectābant silentes, ut Samsōnem mānè exeuntem interficerent.

(*) La ville de Gaza.
De stad Gaza.

At Samson mediâ nocte surrexit, vēnitque ad portam urbis, quam quùm invenisset claūsam, humeris sustulit cum postibus et seris, atque in verticem montis vicīni portāvit.

104. SA FEMME, GAGNÉE PAR LES PHILISTINS, LE TRAHIT.

Zijne vrouw, door de Philistijnen omgekocht, verraad hem.

Tandem Philistæī, qui Samsōnem comprehendere nequiverant, illius uxōrem pecuniâ corrupērunt, ut ea virum proderet.

Mulier viro persuāsit, ut sibi indicāret caūsam tantæ virtūtis; et ubi rescīvit vīres ējus in capillis sitas esse, caput dormientis totondit, atque ità eum Philistæis tradidit.

Illi, effossis oculis, vinctum in carcerem dejecērunt, diùque ludibrio habuērunt.

Sed spatio temporis, crīnis accīsus crescere, et cum crine virtus redīre cœpit; jamque Samson conscius recepti roboris justæ ultiōnis tempus opperiebātur.

105. SAMSON MEURT, EN FAISANT PÉRIR TROIS MILLE PHILISTINS.

Samson sterft, terwijl hij drie duizend Philistijnen doet omkomen.

Erat Philistæis mos, quùm dies festos agerent, producere Samsōnem quasi in pompam publicam, captōque insultāre.

Die quâdam quùm publicum convivium celebrarētur, Samsōnem addūci jubent.

Domus in quâ omnis populus et principes Philistæōrum epulabantur, subnixa erat duābus columnis mīræ magnitudinis.

Adductus Samson inter columnas statuitur.

Tùm ille occasiōne ūtens, columnas concussit, et turba omnis obruta est ruīnâ domûs, simulque Samson ipse cum hostibus non inultus occubuit.

106. NAISSANCE DE SAMUEL.

Samuels geboorte.

Quum Hēli esset summus sacerdos, nātus est Samuel; hunc adduxit māter ad sacerdōtem, et obtulit Domino, ut ei in sacrificiis faciendis ministrāret.

Puer crescēbat egregiâ præditus indole, eratque Deò et hominibus cārus : cui māter sua certis temporibus afferēbat parvam tunicam, quam ipsa confecerat.

Hēli vērò habēbat filios perditis moribus, adeò ut populum à colendo Deo abducerent; nec satis graviter eos unquàm reprehendit.

Quamobrem Deus erat et liberis et patri irātus.

107. DIEU RÉVÈLE A SAMUEL LE CHATIMENT QU'IL RÉSERVE A HÉLI.

God openbaart Samuel de straf, die Eli treffen zal.

Quādam nocte, quùm jacēret Heli in lectulo, Dominus vocāvit Samuēlem, qui ratus se à sacerdōte arcessi, cucurrit, dixitque : *En adsum ; vocasti enim me.*

At Heli : *Non te vocāvi*, inquit, *fīli mi : re-*

vertere in lectulum tuum. Idque iterùm et tertiò factum est.

Tandem præmonitus à sacerdōte, Samuel respondit Deo vocanti : *Loquere, Domine, aūdit enim servus tuus.*

Tùm Deus Samuēli : *Ego*, ait, *afficiam domum Hēli iis malis, quæ nēmo audīre possit, quin ei ambæ aūres tinniant ; propterea quòd in liberos suos plus æquo indulgens fuerit, illōrumque vitia nimiùm patienter tulerit.*

108. SAMUEL DÉCOUVRE A HÉLI CE QUE DIEU LUI AVOIT DIT.

Samuel ontdekt aan Eli het gene God hem gezegd had.

Arctior deindè somnus Samuēlem complexus est, qui dormīvit usque mānè.

Ubi dies illuxit, surgens è lectulo, aperuit ostium tabernaculi, uti facere consueverat : timēbat aūtem sacerdōti indicāre sermōnem Dei.

Hēli compellans eum : *Oro te*, inquit, *et obtestor : indīca mihi ea quæ dixit tibi Deus : cave ne me quidquam cēles eōrum quæ audivisti.*

Jubenti paruit Samuel illīque enarrāvit omnia verba Domini : cui Hēli : *Dominus est*, ait, *faciat quod sibi libuerit.*

109. LES MALHEURS FONDENT SUR HÉLI ET SUR SES ENFANS : L'AN 1116 AVANT J. C.

De rampen komen over Eli en zijne kinderen : in het jaar 1116, voor Christus geboorte.

Paūlo post, bellum exortum est inter Philistæos et Hebræos.

Hebræi arcam foederis in pugnam deferunt, et cum eâ filii sacerdōtis procēdunt: sed quia Deus illis erat offensus, arca detrimento magis quàm adjumento fuit.

Victi sunt Hebræi, occīsi filii sacerdōtis, arca ipsa capta est.

Hēli, audīto tantæ clādis nuncio, è sellâ decidit, et fractâ cervīce mortuus est.

110. SAMUEL, DERNIER JUGE DES HÉBREUX. SAUL EN EST ÉLU ROI.

Samuel, laatste regter van de Hebreërs. Saül wordt tot hun koning gekozen.

Samuel fuit postrēmus Hebræōrum jūdex, eōrumque res in summâ pāce et perpetuâ tranquillitāte administrāvit.

At quùm senuisset, et filiî ējus à moribus paternis discederent, populus novitātis amans, ab illo rēgem petiit.

Samuel prīmò rem dissuāsit, Hebræōsque ab isto consilio dimovēre conātus est; sed illi in sententiâ perstitērunt.

Quāre admonitus à Deo Samuel annuit eōrum postulatiōni, et Saūlem rēgem consecrāvit.

Erat Saūlis ingens statūra et forma excellens, adeò ut dignitas corporis dignitāti regiæ pulchrè convenīret.

111. PREMIÈRE DÉSOBÉISSANCE DE SAUL.

Eerste ongehoorzaamheid van Saul.

Philistæi in agrum Hebræōrum irruptiōnem fecērunt.

Quapropter Saül adversùs illos processit, et apud Galgala urbem insignem istius regiōnis castra posuit.

Porrò Samuel edixerat ut se per septem dies expectārent, nēve manum cum hoste priùs consererent, quàm ipse veniens Deo sacrificium faceret.

Die septimo, quùm Samuel morarētur, et populus moræ pertæsus dilaberētur, Saül ipse sacrificium fēcit loco sacerdōtis.

Vix peracto sacrificio, venit Samuel, rēgemque graviter reprehendit, quòd mūnus proprium sacerdōtum sibi temerè arrogavisset.

112. JONATHAS, FILS DE SAUL, MET EN DÉROUTE L'ARMÉE DES PHILISTINS.

Jonathas, zoon van Saul, verslaat het leger der Philistijnen.

Quum Hebræi à Philistæis premerentur, Jonathas, Saülis filius, aūdax consilium cēpit et perfēcit.

Sōlo armigero comite, castra hostium ingressus est, et viginti ferè Philistæis interemptis, universum exercitum terrōre perculit.

Itaque Philistæi perturbāti cœpērunt non jam ordines servāre, non imperia exequi, sed fugæ se committere.

Quod ubi Saül animadvertit, copias castris eduxit, et fugientes persecūtus, insignem victoriam retulit.

113. SAUL VEUT FAIRE MOURIR SON FILS JONATHAS.

Saul wil zijnen zoon Jonathas doen dooden.

Saul, dùm persequerētur Philistæos, edixerat ne quis, nisi confectis hostibus, cibum sumeret, mortem cum juramento minātus illi qui contrà edictum fecisset.

Jonathas tunc aberat, nec rēgis imperium audierat.

Accidit ut exercitus trajiceret silvam in quâ esset plurimùm mellis silvestris.

Jonathas edicti paterni nescius, extendit virgam, quam manu tenēbat, eamque in mel intinctam ōri admōvit.

Id ubi rex cognōvit, filium morte plecti voluit; sed recens meritum periculo juvenem exēmit; nec populus tulit insontem ad supplicium trahi.

114. SAUL DÉSOBEIT UNE SECONDE FOIS: IL EST REJETÉ, ET DAVID EST SACRÉ ROI.

Saul is ten tweedenmale ongehoorzaam; hij wordt verworpen, en David wordt tot koning gezalfd.

Saul posteà, jubente Deo, bellum Amalecītis intulit. Prīmò rem benè gessit. Cæsi sunt hostes, et eōrum rex captus est.

Sed deindè Saül Deum graviter offendit: vetuerat Deus ne quid ex spoliis hostium reservarētur; Saül vērò, Amalecītis cæsis, partem prædæ servāvit.

Quam ob causam rejectus est à Deo, et in ejus

locum Dāvid adhuc juvenis, è tribu Jūdæ, electus est, et à Samuēle unctus.

115. SAUL EST AGITÉ PAR LE DÉMON; DAVID EST APPELÉ A LA COUR, POUR LE CALMER.

Saul wordt door eenen bozen geest bezeten; David wordt aan het hof geroepen om hem tot bedaren te brengen.

SAULEM, postquàm Dei mandāta sprevisset, invasit spiritus malus, ità ut ille in furōrem sæpè incideret.

Tunc aulici ei suasērunt, ut aliquem arcesseret, qui citharam scīret pulsāre, ad deliniendum ægrum ējus animum.

Arcessītus est David hujusce artis perītus, qui ob illud mūnus inter ministros regios habēbatur.

Itaque statim ac Saūlem spiritus malus corripiēbat, Dāvid citharam pulsābat, et rēgis furor consīdēbat.

116. LE GÉANT GOLIATH DÉFIE LES HÉBREUX.

De reus Goliath daagt de Hebreërs ten strijd.

SECUTUM est bellum cum Philistæis. Quùm duæ acies in conspectu essent, Philistæus quīdam, nomine Goliathus, vir mīræ magnitudinis (*), progressus est antè ordines, et ūnum ex Hebræis sæpè provocābat ad singulāre certāmen.

(*) Il avoit neuf pieds et demi de haut.
Hij had de lengte van 9 1/2 voeten.

Lorīcâ squamātâ induebātur. Ocreas in cruribus æreas habēbat : cassis ærea caput ējus operiēbat, et clypeus æreus tegēbat humeros.

Tùm Saūl magna præmia imò et filiæ nuptias ei promīsit qui provocantis spolia retulisset.

At nēmo contrà illum exīre audēbat ; et Goliathus suam Hebræīs ignaviam cum irrīsu ac ludibrio exprobrābat.

117. DAVID SE PRÉSENTE POUR COMBATTRE GOLIATH.

David biedt zich aan om met Goliath te strijden.

Dāvid commōtus ignominiâ populi sui, se spontè ad pugnandum obtulit.

Itaque adductus est ad Saūlem, qui, considerātâ ējus ætāte, diffidēbat pugnæ.

Non poteris, inquit, *adolescentulus cum viro robustissimo pugnāre.*

Respondit Dāvid : *Ne timeas, ô rex ; quùm pascerem oves patris mei, leo invāsit gregem, ovemque corripuit ; ego illum persecūtus occīdi ; et ovem è faucibus illīus eripui. Ursum pariter interfēci. Deus qui me defendit à leōne et urso, me quoque à Philistæo isto defendet.*

Tùm Saül : *Abi*, inquit, *cum istâ fiduciâ : Deus te adjuvet.*

118. DAVID NE PREND POUR ARME QU'UNE FRONDE, ET S'AVANCE VERS GOLIATH.

David neemt slechts eenen werpslinger tot wapen, en rukt op Goliath aan.

Saul ipse sua juveni arma voluit accommodāre; galeam capiti ējus imposuit: lorīcâ pectus circumtexit, latus gladio accinxit.

Dāvid verò iis impeditus armis, quibus non erat assuētus, vix poterat incedere.

Quārè onus incommodum deposuit, sumpsit aūtem pedum pastorāle, quo ūti consueverat, et fundam cum quinque lapidibus in sacculo.

Sic armātus adversùs Philistæum processit.

119. DAVID TUE GOLIATH.

David doodt Goliath.

Accedebat ex adverso Goliathus, qui, vīso adolescente: *Nùm, inquit, me canem esse putas, qui me cum baculo aggrediāris?*

Cui Dāvid respondit: *Tu venis ad me cum gladio et hastâ et clypeo; ego aūtem venio in nomine Domini exercituum quem probris aūsus es lacessere.*

Tunc misso fundâ lapide, Philistæum in fronte percussit, et humi prostrāvit, currensque suum jacentī gladium detraxit, quo caput illi præcīdit.

Eâ re perculsi Philistæī in fugam versi sunt, et victoriam Hebræis concessērunt.

120. SAUL CONÇOIT DE LA JALOUSIE CONTRE DAVID.

Saul vat wangunst op tegen David.

Redeunti Davidi obviàm ītum est. Hebræī gratulantes victōrem dedūcunt ad urbem : ipsæ mulieres domibus egressæ cum tympanis laudes ējus canēbant.

Tantus populi favor īnvidiam Saūlis accendit qui deinceps malevolo fuit in Davidem animo, nec jam eum benignis oculis aspiciēbat.

Longè alia fuit mens filii ējus Jonathæ : virtūtem Davidis admīrans, illum singulāri amōre complexus est ; suōque balteo, arcu et gladio donāvit.

121. SAUL NE VEUT PAS EXÉCUTER LA PROMESSE QU'IL AVOIT FAITE.

Saul wil de belofte niet nakomen, welke hij gedaan had.

Saul victōri filiam suam spoponderat uxōrem : at promissis non stetīt, novamque conditiōnem proposuit, si nempè Dāvid centum Philistæōs interfecisset.

Malo animo id faciēbat rex invidus ; sperābat scilicet juvenem audācem facilè peritūrum : at sua eum spes delūsit.

Nam Dāvid, occīsis ducentis Philistæis, rediit illæsus ; atque ita rēgis filiam in matrimonium accēpit.

122. SAUL ESSAYE PLUSIEURS FOIS DE TUER DAVID.

Saul beproeft verscheiden malen David te dooden.

Crescēbat in dies Saūlis odium, stimulante invidiâ; quārè non jam occultè, sed palàm Davidi necem parābat.

Bis eum lanceâ confodere conātus est, sed Dāvid ictum lethālem declinatiōne corporis effūgit.

Saül mandātum dedit Jonathæ, ut Davidem occideret; sed Jonathas noluit crudēli patris imperio obsequi: īmò cum lacrymis illum obtestātus est, ut tam inīquum consilium deponeret.

Deniquè Saül mīsit satellites, qui Davidem domi, in oculis uxōris trucidārent; hæc vērò marītum demīsit per fenestram, atque ità eripuit periculo.

123. DAVID DANS SA FUITE ÉPARGNE SAUL QUI LE POURSUIVOIT.

David, op de vlugt zijnde, spaart Saul, die hem vervolgde.

Dāvid, ut vīdit implacabilem esse Saūlis in se animum, excessit aūlâ, et solitudinem petiit.

Saül illum persecūtus est; at, Deo favente, Dāvid inimici manus effūgit, et ipse Saūlis vītam non semel servāvit.

Erat in deserto spelunca vasto recessu patens: ibi Dāvid cum suis comitibus in inferiōre parte latēbat.

Fortè Saül sōlus in illam speluncam ingressus

est, nec latentes vīdit, oppressusque somno quiēvit.

Sui Davidem comites hortabantur ut opportūnam Saūlis interficiendi occasiōnem arriperet: sed Dāvid noluit, quùm impūnè posset, inimīcum occidere.

124. SAUL MEURT : L'AN 1054 AVANT J. C.

Saul sterft: in het jaar 1054, voor Christus geboorte.

Mōtum est rursùs bellum cum Philistæis; adversùs quos Saül cum exercitu processit.

Commissâ pugnâ, Hebræi fūsi sunt: tres filii rēgis in acie cecidērunt: Saül ipse ex equo delapsus, ne vīvus in potestātem hostium venīret, ūni comitum latus transfodiendum præbuit.

Rēgis mortem omnium Hebræōrum fuga consecūta est, et eo die victoriâ insigni potīti sunt Philistæi.

125. DAVID PLEURE LA MORT DE SAUL, SON ENNEMI.

David beweent den dood van Saul, zijnen vijand.

Dāvid, auditâ Saūlis morte, lacrymas profūdit: montes Gelboe, ubi cædes illa facta fuerat, exsecrātus est. Illum, qui à se Saūlem occīsum esse jactitābat, et regia insignia attulerat, perimi jussit, in pœnam violātæ majestātis regiæ.

Civibus urbis Jābes, quod Saūlis ējusque filiōrum corpora sepelivissent, gratiam retulit.

Admirandum sānè vēri ac sincēri ergà inimīcum amōris exemplum.

126. DAVID COMMET DEUX GRANDS CRIMES.

David pleegt twee groote misdrijven.

Dāvid, postquàm solium conscendit, duplex scelus, et quidem gravissimum commīsit.

Adamāvit mulierem, nomine Bethsaben, eamque ad flagitium compulit.

Mulieris marītus, nomine Urīas, vir fortissimus, tum in castris erat, et egregiam patriæ operam navābat.

Hunc Dāvid inīquo pugnæ loco hostibus objici jussīt, atque ità necandum curāvit.

At Deus ad Davidem mīsit prophētam, quì illum admonēret, eīque pœnam sceleris denunciāret subeundam.

127. LE PROPHÈTE PROPOSE AU ROI COUPABLE UNE PARABOLE.

De Profeet stelt den schuldigen Koning eene gelijkenis voor.

Sic Davidem allocūtus est Prophēta : *Erant in eādem urbe duo homines : alter dīves multos boum, caprārum atque ovium greges alēbat : alter vērò nihil habēbat prœter ovem ūnam, quam ipse emerat, et apud se diligenter nutriēbat.*

Vēnit ad hominem divitem hospes quīdam; quùmque ei parandum esset convivium, dīves ille pepercit suis ovibus, et oviculam pauperis vi ereptam, hospiti edendam opposuit.

Tuum est, ô Rex, de hoc facto judicāre.

128. LE PROPHÈTE APPLIQUE LA PARABOLE A DAVID.

De Profeet past de gelijkenis toe op David.

Rex indignans respondit : *Inīque fēcit, quisquis ille est: pro ove oblātā quatuor oves reddet.*

Tùm prophēta apertè : *Tu*, ait, *tu es iste vir : te Deus bonis omnibus cumulāvit, te rēgem fēcit, te ab īrā Saūlis liberavit, tibi regiam domum, regias opes tradidit.*

Cur ergò uxōrem Urīæ rapuisti? cur virum innoxium, virum tibi militantem, gladio hostium iterfecisti?

His prophētæ verbis mōtus Dāvid culpam agnōvit et confessus est.

Cui Prophēta : *Tibi*, inquit, *Deus condōnat peccātum tuum : attamen filius, qui nātus est tibi, moriētur.*

129. DAVID JEUNE ET PRIE POUR LA VIE DE L'ENFANT.

David vast en bidt voor het leven van het kind.

Paulò post infans in gravem morbum incidit; per septem dies Dāvid in magno luctu fuit, cibo abstinens et ōrans.

Die septimo infans mortuus est; nec aūsi sunt famuli id rēgi nunciāre.

Quos ut vīdit Dāvid mussitantes, intellexit id quod erat, mortuum esse infantem.

Tunc, luctu deposito, jussit sibi appōni cibos, mirantibusque aulicis dixit : *Ægrotante puerulo*

jejūnus orābam: spērans scilicet Deum placāri posse; nunc aūtem quùm mortuus est, cur frustrà lugeam? nùm potero illum ad vītam revocāre?

130. ABSALON SE RÉVOLTE CONTRE SON PÈRE.

Absalon staat tegen zijnen vader op.

Ad hunc dolōrem alius accessit dolor: Absalon, filius Davidis, paternum regnum affectāvit: concitātà multitudine imperītâ, adversùs patrem rebellāvit.

Id ubi cognōvit Dāvid, excessit Hierosolymâ, veritus ne, si ibi remanēret, Absalon cum exercitu veniens urbem regiam obsidēret, eamque ferro et igne vastāret.

Quārè egressus cum suis qui in officio manēbant, conscendit montem Olivārum (*) flens, nūdis pedibus et operto capite (**).

131. PATIENCE ADMIRABLE DE DAVID.

Verwonderlijk geduld van David.

Fugienti occurrit vir quīdam è genere Saūlis,

(*) Cette montagne s'appeloit ainsi, du grand nombre d'oliviers qu'on y cultivoit; c'est là qu'étoit le jardin des Olives.

Die berg was aldus geheten, naar de groote menigte van Olijfboomen, welke men op denzelven kweekte. Daar ter plaatse was ook de Olijf-hof.

(**) Les Israélites se couvroient la tête en signe de deuil.

De Israëliten dekten hunne hoofden tot teeken van rouwe.

nomine Semei, qui cœ̄pit Davidem ējusque comites maledictis et lapidibus appetere.

Quod illi indignè ferentes volēbant ulcisci injuriam, et maledici conviciatōris caput amputāre.

At Dāvid eos cohibuit: *Sinite*, inquit, *istum mihi maledicere: forsitan Deus his quæ patior malis placātus, mei miserebitur, et rem afflictam restituet.*

Incredibilem rēgis patientiam admirāti comites, dicto ægrè paruērunt.

132. DAVID RASSEMBLE UNE ARMÉE CONTRE ABSALON.

David verzamelt eene legermagt tegen Absalon.

Absalon, profecto patre, ingressus est Hierosolymam, ibique aliquandiù morātus est: quæ res salūti fuit Davidi: nam interim Dāvid collēgit copias, sēque ad bellum comparāvit.

Jam aderat Absalon cum exercitu, et prælium mox erat committendum: suasērunt rēgi sui comites ut ne interesset certamini.

Quapropter Dāvid Joābum suis copiis præfēcit, sēque in urbem vicīnam contulit. Abiens aūtem præcēpit Joābo cæterisque ducibus, ut Absalōni parcerent, sibique filium incolumem servārent.

133. ABSALON EST VAINCU, ET IL RESTE SUSPENDU PAR LES CHEVEUX A UN ARBRE.

Absalon wordt overwonnen, en blijft met het haar aan eenen boom hangen.

Acriter pugnātum est utrinquè; sed Deo favente, victoria penès Davidem fuit. Terga vertērunt Absalōnis milites, è quibus viginti duo millia cecidērunt.

Absalon fugiens mūlo insidēbat, erat aūtem promisso et denso capillo: dùm præcipiti cursu fertur subter densam quercum, coma ējus implicāta est rāmis, et ipse suspensus adhæsit, mūlo interim prætereunte, et cursum pergente.

134. MORT D'ABSALON.

Absalons dood.

Vidit quīdam pendentem Absalōnem, nec aūsus est illi manus violentas inferre, sed nunciāvit Joābo, qui eum increpans: *Debueras*, inquit, *juvenem impium confodere.*

Atqui, respondit ille, *me præsente, rex præcēpit tibi ut filio suo parceres.*

Ego vērò non parcam, ait Joābus; et statìm sumpsit tres lanceas, quas in pectus Absalōnis defixit.

Quùm Absalon adhuc palpitāret hærens in quercu, armigeri Joābi repetitis ictibus confossum interemērunt.

135. DAVID PLEURE LA MORT DE SON FILS REBELLE.

David weent over het verlies van zijnen muitenden zoon.

Stābat intereà Dāvid ad portam urbis, expectans eventum pugnæ, et maximè de filii salūte sollicitus.

Quùm illi nunciātum esset profligātos hostes et interfectum esse Absalōnem, non modò non lætātus est de victoriâ quam reportaverat, sed maximum quoque dolōrem cēpit ex morte filii.

Inambulābat in cœnaculo mœrens, et in has vōces identidem erumpens: *Fīli mi, Absalon, Absalon fīli mi: utinam pro te moriar: Absalon fīli mi, fīli mi, Absalon!*

136. DAVID MEURT.

David sterft.

Multa deinceps bella Dāvid prosperè gessit contrà Philistæos, rēbusque foris et domi compositis, reliquum vītæ tempus in florenti pāce exēgit.

Quùm esset extrēmâ senectūte et infirmâ valetudine, Salomōnem hærēdem regni constituit.

Is à summo sacerdōte unctus, vīvo adhuc patre, rex appellātus est.

Dāvid postquàm filio dedisset præcepta regno administrando utilissima, diem suprēmum obiit.

137. SALOMON DEMANDE A DIEU LA SAGESSE.

Salomon smeekt God om wijsheid.

Dilĭgēbat Deus Salomōnem, et per quiētem adstāre vīsus est; deditque optiōnem eligendi quidquid vellet.

Salomon non aliud sibi dari poposcit, quàm sapientiam: reliqua omnia parvi æstimans.

Quæ res ità Deo placuit, ut illi plus tribuerit quàm rogātus fuerat; nam Salomōni eximiam sapientiam impertīvit; et insuper divitias et gloriam, quas non petierat, addidit.

138. AFFAIRE DIFFICILE, PORTÉE AU TRIBUNAL DE SALOMON.

Een moeijelijk geschil voor den regterstoel van Salomon gebragt.

Non multò post, Salomon concessæ sibi à Deo sapientiæ specimen edidit.

Duæ mulieres in eādem domo habitābant: utraque eōdem tempore peperit puerum. Ūnus ex his puerulis post diem tertium nocte mortuus est: māter subripuit puerum alterius mulieris dormientis, et hūjus loco filium suum mortuum supposuit.

Ortâ inter duas mulieres gravi altercatiōne, res ad Salomōnem delāta est.

139. JUGEMENT DE SALOMON.

Salomons oordeel.

Difficilis erat atque perobscūra quæstio, cùm nullus esset testis.

Rex aūtem, ut explorāret latentem veritātem: *Dividātur*, inquit, *puer de quo controversia est; et pars una ūni mulieri, altera alteri dētur.*

Judicio assensit falsa māter; altera vērò exclamāvit: *Ne*, quæso, *ne occidātur puer, ô Rex! mālo ista tōtum habeat.*

Tùm rex ait: *Res est manifesta; hæc vērè est māter pueri;* et huic illum adjudicāvit.

Admirāti sunt omnes singulārem rēgis prudentiam.

140. SALOMON BATIT ET CONSACRE LE TEMPLE DE JÉRUSALEM : L'AN 1005 AVANT J. C.

Salomon doet den Tempel van Jerusalem bouwen: in het jaar 1005, voor Christus geboorte.

Salomon templum immensi operis Hierosolymæ ædificāvit: omnia aūro, argento gemmisque in eo fulgēbant. In hoc templo arca fœderis collocāta est.

Vicīni rēges ob tantam sapientiæ fāmam cum Salomōne amicitiam junxērunt, fœdusque fecērunt.

Regīna Sāba ējus visendi cupida finibus regni sui excessit, venitque Hierosolymam.

Regnābat Salomon in summâ pāce, opibus et deliciis affluens.

141. SALOMON DANS SA VIEILLESSE SE LIVRE AU DÉSORDRE DE L'IDOLATRIE.

Salomon geeft zich, in zijnen ouderdom, aan ongeregeldheid en afgoderij over.

Postea Salomon voluptāti se dedit: nihil

porrò tam inimīcum est virtūti quàm voluptas; itaque amsit sapientiam.

Mulieres exteræ, quas adamāvit, eum jam senem ad ritus gentīles pertraxērunt.

Quibus rēbus offensus Deus poenam illi denuntiāvit, scilicet fore ut regnum majōre ex parte filio ējus adimerētur et servo traderētur: atque ità factum est.

142. ROBOAM, FILS DE SALOMON, AIGRIT LE PEUPLE.

Roboam, zoon van Salomon, verbittert het volk.

SALOMŌNI Roboāmus filius successit: is imperium culpâ paternâ jam nūtans stultitiâ suâ evertit.

Salomon populo vectīgal gravissimum imposuerat; quod onus quùm populus tolerāre non posset, illud poposcit imminui.

Rēgem monēbant senes ut populo satisfaceret, juvenes vērò dissuadēbant.

Roboāmus æqualium consilio ūsus, populo acerbè respondit; ējusque postulatiōnem rejēcit.

143. DIX TRIBUS ABANDONNENT ROBOAM, ET SE CHOISISSENT UN ROI: L'AN 980 AVANT J. C.

Tien stammen vallen Roboam af, en kiezen eenen Koning voor zich: in het jaar 980, voor Christus geboorte.

EXORTA est seditio: decem tribus à Roboāmo defecērunt, rēgemque sibi creavērunt Jeroboāmum è tribu Ephraïmi. Duæ tantùm tribus in

fide mansērunt, scilicet tribus Jūdæ et tribus Benjamīni.

Sic duo ex ūno regna facta sunt, alterum Jūdæ, alterum Israēlis.

Jeroboāmus, ut populum suum à consuetudine eundi Hierosolymam abduceret, propriam religiōnem eis instituit, et falsos Deos proposuit colendos.

144. COURTE DURÉE DU ROYAUME D'ISRAEL ; SA FIN L'AN 718 AVANT J. C.

Korte duur van het Israëlitiesch rijk ; deszelfs einde in het jaar 718, voor Christus geboorte.

Non diù stetit regnum Israeliticum, quia omnes ad ūnum rēges fuērunt impii.

Ad eos Deus sæpè mīsit Prophētas, qui eos admonērent, et ad vērum cultum revocārent; sed illi Prophetārum monitis non paruērunt, imò eos contumeliis, pœnis, morte affecērunt.

Quārè irātus Deus illos in potestātem hostium tradidit: devicti sunt à rēge Assyriōrum qui decem tribus captivas fēcit, et in Assyriam deportāvit.

145. HISTOIRE DE TOBIE.

Geschiedenis van Tobias.

Inter captīvos qui deducti sunt in Assyriam, fuit Tobīas.

Is ab ineunte ætāte lēgem divīnam sedulò observābat.

Quùm esset puer, nihil tamen puerīle gessit.

Deniquè dùm īrent omnes ad vitulos aureos

quos Jeroboāmus, rex Israel, fecerat, et populo adōrandos proposuerat, hic sōlus fugiēbat societātem omnium; pergēbat autem ad templum Domini, et ibi adorābat.

146. TOBIE CONSERVE SA PIÉTÉ AU MILIEU DES GENTILS.

Tobias behoudt, te midden der Heidenen, zijne godvruchtigheid.

Tobīas adultus uxōrem duxit, habuitque filium, quem ab infantiâ docuit timēre Deum, et ab omni peccāto abstinēre.

Quùm in captivitātem abductus esset, eamdem in Deum pietātem semper retinuit: omnia bona, quæ habēre poterat, quotidiè exilii sui comitibus impertiēbat, eosque monitis salutaribus ad colendum Deum hortabātur.

Gabēlo cuīdam egenti decem talenta (*), quibus à rēge donātus fuerat, perhumaniter commodāvit.

147. TOBIE ENTERRE LES MORTS AU PÉRIL DE SA VIE.

Tobias begraaft de dooden, met gevaar van zijn leven.

Postea exortus est novus Assyriōrum Rex, Israelitis infensus, qui eos vexābat, necābat et sepelīri vetābat.

(*) Le talent hébreu valoit environ 4600 liv.
Het hebreeuwsch talent had, ongeveer, de waarde van f. 2000 nederlandsch.

In hâc calamitâte, Tobīas frātres invisēbat, miseros consōlans, egēnos opibus suis juvans, et mortuos sepeliens.

Ea res nunciāta est rēgi qui jussit Tobīam interfici, et bonis omnibus spoliāri.

At Tobīas cum uxōre et filio delituit, sicque rēgis īram effūgit.

148. TOBIE PERSÉVÈRE DANS LA PRATIQUE DE CE DEVOIR, MALGRÉ SES AMIS.

Tobias volhardt in dien pligt, in weêrwil zijner vrienden.

Die quōdam festo, quùm domi laūtum convivium paravisset, mīsit filium ut aliquot è sociis ad prandium invitāret.

Reversus filius nunciāvit patri hominem Israelitam jacēre in foro mortuum.

Exsiliens statim Tobīas, cadāver occultè portāvit domum, ut illud nocte sepelīret.

Sui illum amīci ab hoc officio dehortabantur; at Tobīas magis Deum quàm rēgem timens, id facere non destitit.

149. TOBIE DEVIENT AVEUGLE, ET SOUFFRE CETTE AFFLICTION AVEC PATIENCE.

Tobias wordt blind, en verduurt dit leed met geduld.

Tobīas in præstando solito officio defatigātus, incubuit parieti et obdormīvit: fortè ex nīdo hirundinum stercora calida incidērunt in oculos dormientis, undè cæcus factus est.

Quam calamitātem ideò permīsit Deus illi eve-

nīre, ut esset illustre patientiæ exemplum posteris propositum ad imitandum.

Nam Tobīas adeò patienter tulit cæcitātem, ut neque illum querentem quisquam audierit, neque ille eò minùs constanter Deum coluerit.

150. TOBIE A HORREUR DU LARCIN.

Tobias heeft een afgrijzen van den diefstal.

Uxor Tobiæ in texendâ tēlâ comparābat ea quæ ad victum erant necessaria. Quādam die domum attulit hædum, quem pretio labōris quotidiāni emerat.

Hædum balantem audīvit Tobīas; et verītus ne furto ablātus esset, dixit uxōri: *Vide ne iste clàm alicui ereptus sit: redde illum domino suo: nefas enim est nōbis ex rapto vivere.* Adeò vir justus ab omni improbitāte abhorrēbat!

151. AVIS DE TOBIE A SON FILS.

Vermaning van Tobias aan zijnen zoon.

Tobīas mortem sibi imminēre putans, vocāvit filium suum: » Audi, inquit, fīli mi, verba pa-
» tris amantissimi; eaque penitùs memoriæ tuæ
» infixa hæreant, ut vītam sapienter instituas.
» Quotidiè Deum cogita, et cave ne unquàm
» in eum pecces, ējusque præcepta negligas.
» Miserēre pauperum, ut Deus tuî misereātur;
» quantùm poteris, esto beneficus et liberālis;
» si tibi magnæ opes suppetant, multùm tribue;
» si parvæ, parùm, sed libenter; quoniam be-
» neficentia hominem ab æternâ morte liberat.

» Superbiam fuge, neque eam in animum
» aut in sermōnem sīnas obrepere.

152. SUITE DES AVIS DE TOBIE A SON FILS.

Vervolg der vermaning van Tobias aan zijnen zoon.

» Quod tibi nōlis fieri, aliis ne facito: fīli mi,
» si quis tibi opus fecerit, statim ei mercēdem
» persolve: consilium semper à viro sapiente
» exquīre: ne societātem cum improbis jungito.
» Quùm ex hâc vītâ decessero, sepeli corpus
» meum: mātrem tuam colito, memor malōrum
» quæ passa est, dùm te in utero gestāret; et
» quùm ipsa suprēmum diem obierit, eam ponito
» mēcum in eōdem sepulcro ».

153. TOBIE AVERTIT SON FILS QU'IL A PRÊTÉ DIX TALENS A GABÉLUS.

Tobias maakt zijnen zoon bekend, dat hij tien talenten aan Gabelus ter leen heeft gegeven.

» Hoc etiam te moneo, fili mi, me commo-
» davisse decem argenti talenta Gabēlo, qui
» nunc commorātur Rāge in urbe Medōrum ».
Tùnc adolescens patri: *Omnia, inquit, ut præcipis mihi, faciam, pater. Quomodò aūtem illam pecuniam à Gabēlo recipiam, ignōro; nam neque ille me, neque ego illum nōvi; nec quâ viâ eātur in Mediam scio.*

Cui Tobīas pater: *Chirographum Gabēli habeo, quod quùm illi exhibueris, statìm reddet*

pecuniam ; sed quære tibi hominem fidēlem , qui tibi sit dux viæ.

154. L'ANGE RAPHAEL S'OFFRE POUR ACCOMPAGNER TOBIE.

De Engel Raphaël biedt zich aan om Tobias te vergezellen.

Egressus Tobīas invēnit juvenem stantem et accinctum ad iter faciendum ; quem ignōrans Angelum Dei esse, salutāvit.

Undè es, ō bone juvenis? Sum, inquit ille, *ūnus ex Israelitis.*

Nosti ne, ait Tobīas, *viam quæ dūcit in Mediam? Novi,* inquit, *et sæpè ūsus sum hospitio Gabēli, qui ibi habitat.*

Tobīas ea lætus renunciat patri, qui arcessītum juvenem interrogāvit an vellet esse filii comes et itineris socius, promissâ mercēde? Id se velle respondit juvenis.

Itaque Tobīas valēdīxit parentibus, simulque ambo dedērunt se in viam, et canis secūtus est eos.

155. LARMES DE LA MÈRE DE TOBIE.

Tranen der moeder van Tobias.

Profecto Tobiâ, cœpit māter ējus flēre, et acerbè queri quòd vir suus dimisisset filium.

Cur nos orbasti solatio senectūtis nostræ? Melius fuit carēre istâ pecuniâ ad quam recuperandam filius missus est : satis erat nōbis quòd filii conspectu frui licēret.

Cui marītus : *Nōli flēre,* inquit, *incolumis*

filius perveniet in Mediam ; incolumis ad nos redībit : Deus mittet Angelum, qui ei prosperum iter præstet.

Quibus verbīs sedāta mulier tacuit.

156. TOBIE DÉLIVRÉ D'UN POISSON MONSTRUEUX.

Tobias wordt van eenen vervaarlijk-grooten visch bevrijd.

INTEREA Tobīas et Angelus pervenēre ad flūmen Tigrim ; et quùm adolescens accessisset ad abluendos pedes, ecce piscis ingens exsiliit, quasi illum devoratūrus.

Ad cūjus aspectum Tobīas perterrītus exclamāvit : *Domine, invadit me*. Cui Angelus : *Apprehende illum, et trahe ad te.*

Piscis attractus in rīpam aliquandiù palpitāvit, et expirāvit.

Tunc jussit Angelus fel piscis sepōni, utpotè medicamentum salutāre : deindè partem carnis coxērunt comedendam in viâ.

157. TOBIE ARRIVE A LA VILLE D'ECBATANE.

Tobias komt aan de stad Ekbatana.

UT appropinquavērunt urbī, quæ vocabātur Ecbatana, dixit Tobīas Angelo : *Apud quem vis ut diversēmur in hâc urbe?*

Cui Angelus : *Est hic*, inquit, *vir quīdam cognātus tuus, nomine Raguel : is nos excipiet : habet filiam unicam, quam te oportet uxōrem ducere : pete eam à patre ; nec dubito quin postulatiōni tuæ libenter annuat. Deus enim has tibi*

destinat nuptias; et omnes Raguēlis facultātes jūre hæreditario ad te pervenient.

158. TOBIE EST REÇU CHEZ RAGUEL SON PARENT.

Tobias wordt bij Raguel, zijnen bloedverwant, ontvangen.

Eos lætus excēpit Raguel, qui conspicātus Tobīam, dixit uxōri suæ: *Quàm similis est hic adolescens cognāto meo!*

Tùm ad hospites conversus: *Undè estis, boni juvenes?* Qui respondērunt: *Sumus ex Israelītis, urbis Nīnives. — Nostisne Tobīam? — Novimus.* Tunc Raguel cœpit Tobīam laudibus efferre; quem interpellans Angelus: *Tobīas*, inquit, *de quo loqueris, pater istius est.* Raguel complexus adolescentem, ait: *Tibi gratulor, fīli mi, quia boni et optimi viri filius es.* Uxor Raguēlis et filia collacrymavērunt.

159. MARIAGE DE TOBIE.

Tobias huwelijk.

Deindè Raguel jussit apparāri convivium; quùmque hospites hortarētur ut discumberent: *Neque ego comedam*, inquit Tobīas, *neque bibam, nisi priùs filiam tuam mihi desponderis.*

Cui Raguel: *Deus profectò meas preces audīvit, vosque hùc adduxit, ut ista cognāto suo* (*) *nube-*

(*) Selon la loi de Moïse, une fille unique devoit épouser un homme de sa tribu et même de sa famille; sans cette disposition, les héritages se seroient aliénés et

ret : quapropter nōli dubitāre quin eam tibi hodiè datūrus sim uxōrem.

Acceptâ chartâ, fecērunt conscriptiōnem conjugii, et laudantes Deum, mensæ accubuērunt.

160. GABÉLUS VIENT AUX NOCES DE TOBIE.

Gabelus komt ter bruiloft van Tobias.

RAGUEL Tobīam obtestātus est ut apud se quindecim dies morarētur : cūjus voluntāti obtemperans Tobīas, rogāvit Angelum ut sōlus adiret Gabēlum, paternamque pecuniam ab illo reciperet.

Itaque Angelus, sumptis camēlis, properāvit Rāgem, suum Gabēlo chirographum reddidit ; pecuniam illi creditam recēpit, eum ad nuptias Tobiæ adduxit.

161. INQUIÉTUDE DE TOBIE ET DE SA FEMME.

Ongerustheid van Tobias en zijne vrouw.

INTEREA Tobīas pater erat animo anxio et sollicito, quòd suus filius in redeundo tardior esset. *Quare tandiù morātur filius?* inquiēbat moerens : *Forsitan Gabēlus mortuus est, et nēmo*

---

confondus, en passant d'une famille ou d'une tribu dans une autre.

Volgens de wet van Mozes moest eene eenige dochter, eenen man uit haren stam, en zelfs uit hare maagschap, huwen. Zonder deze beschikking zouden de erfenissen vervreemd en vermengd zijn geraakt, door den overgang van de eene maagschap, of den eenen stam, op den anderen.

est qui illi reddat istam pecuniam : illum abesse à nōbis vehementer doleo ; cœpēruntque ipse et uxor ējus flēre.

Præsertìm luctus mātris nullo solatio levāri poterat : hæc quotidiè domo egressa circuībat vias omnes, quâ filium suum reditūrum esse sperābat, ut procùl vidēret eum, si fieri posset, venientem.

162. TOBIE RETOURNE VERS SON PÈRE.

Tobias keert tot zijnen vader terug.

CONSUMPTIS quindecim diēbus, Raguel voluit Tobīam retinēre ; sed Tobīas : *Oro te*, ait, *dimitte me quamprīmùm : scis enim parentes meos nunc animo angi meâ caūsâ.*

Tandem à socero dimissus cum uxōre ad patrem redibat.

In itinere dixit illi Angelùs : *Statìm ut domum ingressus fueris, Deum adōra ; et complexus patrem, lini oculos ējus felle piscis, quod servasti, tunc sanabuntur oculi ējus, tēque et cœlum pater lœtus conspiciet.*

163. ARRIVÉE DU JEUNE TOBIE.

Tehuiskomst van den jongen Tobias.

DUM Tobīas urbi appropinquāret, māter ējus, ut solēbat, in vertice montis sedēbat, undè prospicere in longinquum posset ; vīdit illum procùl venientem, currensque nunciāvit viro suo.

Tunc canis, qui simul fuerat in viâ, præcucurrit et quasi nuncius adveniens caūdâ suâ hero adulabātur.

Confestìm pater consurgens cœpit offendens pedibus currere, et datâ manu servo, processit obviàm filio. Osculātus est eum, cœpērūntque ambo præ gaudio lacrymas fundere.

164. LE PÈRE RECOUVRE LA VUE.

De vader krijgt het gezigt terug.

Quum ambo Deum adoravissent, eīque gratias egissent, consedērunt. Deindè Tobīas oculos patris linīvit felle piscis; et post dimidiam fermè hōram cœ̄pit albūgo, quasi membrāna ōvi, ex oculis ejus egredi, quam apprehensam filius extraxit; atque ille statìm vīsum recēpit.

Tunc lǣti omnes collaudābant Deum; propinqui quoque Tobīæ convenērunt, gratulantes ei omnia bona quæ Deus illi impertierat.

165. L'ANGE RAPHAEL SE DÉCOUVRE A TOBIE.

De Engel Raphaël ontdekt zig aan Tobias.

Deindè Tobīas narrāvit parentibus beneficia quæ acceperat ab eo itineris duce, quem hominem esse putābat: quārè obtulērunt illī dimidiam partem pecuniæ quam attulerant.

Tunc ille dixit eis: *Ego sum Raphael Angelus, ūnus è septem qui adstāmus antè Deum: mīsit me Dominus ut sanārem te: nunc tempus est ut ad eum revertar à quo missus sum. Vos autem debitas Deo grātes rependite.*

Hæc locūtus, ab illōrum conspectu ablātus est, nec ultrà comparuit.

166. HEUREUSE MORT DE TOBIE; SA POSTÉRITÉ.

Gelukkig uiteinde van Tobias; zijne nakomelingschap.

Tobīas, postquàm vīsum recepisset, vixit annis duōbus et quadraginta. Instante aūtem morte, vocātum filium monuit ut semper in timōre Domini perseverāret. Tùm placidâ morte quiēvit.

Mortuo patre, Tobīas filius perrexit ad socerum suum Raguēlem, illumque omni officio coluit.

Deniquè cùm attigisset novem et nonaginta annos, ipse vitâ excessit Omnes aūtem liberi ējus et nepōtes domesticam virtūtem sunt imitāti; Deōque pariter et hominibus grāti et accepti fuērunt.

167. ROIS DE JUDA, ABIAS ET ASA.

Abias en Asa, koningen van Juda.

Hactenus ea quæ ad regnum Israeliticum spectābant breviter attigi: nunc revertor ad rēges Jūdæ à quibus digressus sum.

Roboāmo patri successit Abīas, qui tres tantùm annos regnāvit, soliumque relīquit Āsæ filio.

Āsa Deo grātus ob pietātem fuit: quippè āras falsōrum numinum evertit, et impios regno suo expulit.

Quam ob caūsam Deus illi pācem satis diuturnam concessit. Posteà tamen Āsa bellum ges-

sit cum Israelitis, de quibus victis amplam prædam retulit.

168. JOSAPHAT, ROI DE JUDA: L'AN 919 AVANT J. C.

Josaphat, koning van Juda: in het jaar 919, voor Christus geboorte.

Mortuo patre, Josaphatus regnāre cœpit, fuitque religiōsus Dei cultor: quapropter Deus um gloriâ et divitiis auxit.

Josaphatus tamen cum Achābo Israelitārum rēge impio amicitiam junxit; quæ res illi magnò damno fuit: nam conjunctis copiis pugnārunt adversùs rēgem Syriæ. In prælio Achabus interfectus est; parùmque abfuit quin perīret et ipse Josaphatus, nec sine auxilio divīno incolumis evāsit. Indè documentum capere debēmus quàm periculōsa sit improbōrum societas.

169. JORAM ET OCHOSIAS, ROIS DE JUDA.

Joram en Ochosias, koningen van Juda.

Josaphato patri successit Jorāmus, qui à paternâ pietāte degenerāvit; namque Athaliam impii Achābi filiam duxit uxōrem, fuitque socero quàm patri similior. Gravi morbo, quem Deus immiserat, consumptus est.

Post hunc Ochosias filius regnum adeptus est, nec diù tenuit; nam pessimæ mātris exemplo ad vitia impulsus miserè interiit.

170. MORT D'ATHALIE ; RÈGNE DE JOAS : L'AN 883 AVANT J. C.

Dood van Athalia; regering van Joas: in het jaar 883, voor Christus geboorte.

Mortuo Ochosiâ, māter ējus stirpem regiam interēmit, et regnum occupāvit. Ūnus tantùm Ochosīæ filius, nomine Jōas, promiscuæ cædi ereptus fuit, et in templo cum nutrīce occultātus.

Hunc Joiadas Pontifex in templo clanculum aluit, atque educāvit. Post annos ferè octo puerum regium centurionibus et plēbi cōram produxit, occisâque Athaliâ in regnum restituit.

171. CHANGEMENT DE JOAS ; SES CRIMES, SA MORT.

Ommekeer van Joas ; zijne euveldaden, zijn dood.

Jōas, quandiù consiliis Joiadæ ūsus est, observantissimus fuit divīni cultûs, magnis sumptibus templum exornāvit.

Sed Joiadâ mortuo, aulicōrum adulātiōne corruptus ad vitia deflexit, veramque religiōnem deseruit.

Immemor beneficii à Joiadâ accepti, filium illius sapienter admonentem lapidibus obrui jussit.

Ipse paūlò post à suis in lectulo necātus, sepultūrâ regiâ caruit.

172. AMASIAS, ROI DE JUDA.

Amazias, koning van Juda.

Jōæ morte regnum ad Amasiam filium devēnit: is Idumæam adortus est cum ingentibus copiis, quas magno sumptu collegerat; sed à Prophētà admonitus est ut magis divīno auxilio quàm militum multitudini confideret.

Itaque dimissâ militum parte, parvâ manu eum hoste conflixit, et insignem victoriam reportāvit.

Deindè, elātus victoriâ, Deum deseruit; et à rēge Samariæ, quem temerè lacessiverat, amisso exercitu, captus est.

173. OSIAS ET JOATHAN, ROIS DE JUDA.

Ozias en Joathan, koningen van Juda.

Osias Amasiæ filius et successor fuit. Philistæos, Deo favente, domuīt, Arabes devīcit.

Posteà animum ējus invāsit superbia; mūnus sacerdōtum sibi arrogāvit; thus Deo aūsus est offerre, quod sōlis sacerdotibus fas erat, quùmque à Pontifice admonitus, non paruisset, turpi morbo, quem lepram vocant, correptus est.

Quārè procuratiōnem regni coactus est relinquere Joathæ filio, qui rectè imperium administrāvit.

174. ACHAS, ROI DE JUDA.

Achas, koning van Juda.

Achas Joathæ filius in Deum impius fuit, nu-

mina gentium coluit. Rēgis exemplum brevi secūta est ipsa civitas.

Quam ob caūsam Deo invīsus, magnam clādem ab Samariæ et Syriæ regibus accēpit: nec illum calamitas ad meliōrem mentem revocāvit.

Non eum puduit ab Assyriis auxilium petere, aurumque et argentum à templo ablātum illōrum rēgi dōno mittere: vēnit rex Assyriōrum, et primùm quidem hostes ējus qui se advocaverat profligāvit, sed deindè ipsius etiam regnum vastāvit.

175. RÈGNE D'ÉZÉCHIAS; SA PIÉTÉ.

Regering van Ezechias; zijne godsvrucht.

Ezechias singulāri pietāte floruit: statìm ut regno potītus est, populum et sacerdōtes cohortātus, urbem à paternis superstitionibus expiāvit, templum ornāvit; cæremonias, quæ jamprīdem omissæ fuerant, restituit.

Nec minor ei fuit in bello gerendo virtus quàm in religiōne tuendâ pietas: Philistæos multis præliis contudit, Judæosque à tribūtis, quæ pendēbant Assyriis, liberāvit.

176. SA MALADIE ET SA GUÉRISON MIRACULEUSE.

Zijne krankte en zijn wonderbaar herstel.

Iisdem temporibus, Ezechias in gravem morbum incidit: quumque Isaïas Prophēta illi denunciasset vitæ fīnem adesse, Deum rex cum lacrymis orāvit ne sibi vitam adimeret.

Precibus ējus et lacrymis mōtus Deus, quindecim annōrum usūram illi concessit; atque ad

faciendam fidem, sōlis umbra, rēge itá postulante, per decem lineas regressa est in ējus horologio.

Tertio post die, Ezechias sanātus templum adiit.

177. LE ROI D'ASSYRIE ASSIÈGE JÉRUSALEM, QUE DIEU DÉLIVRE PAR UN MIRACLE: L'AN 710 AVANT JÉSUS-CHRIST.

De koning van Assyrie belegert Jerusalem, het welk God, door een wonder, verlost: in het jaar 710, voor Christus geboorte.

Rex Assyriōrum (*) bellum Ezechīæ intulit: Hierosolymam obsidiōne cinxit, minitans urbis excidium, nisi cīves matūrà deditiōne sibi consulerent.

In hoc stātu rērum, Ezechīam confirmāvit Isaīas, pollicitus divīnum auxilium non defutūrum, brevīque obsidiōnem solūtum īri.

Et vērò nocte sequenti Angelus Dei centum octoginta quinque hostium millia lētho dedit. Rex Assyriōrum trepidus in patriam fūgit, ibique paūlò post à filiis occīsus est.

178. MORT DU ROI ÉZÉCHIAS.

Dood van koning Ezechias.

Ezechīas tanto periculo liberātus in summà

(*) Ce roi est Sennachérib, le même qui persécuta Tobie.

Deze koning is Sennacherib; dezelfde, die Tobias vervolgde.

pāce reliquum vītæ tempus ēgit : omnia illi feliciter cedēbant, quia illi Deus favēbat ; ipse tot beneficiis divīnis obligātus in eādem constanter pietāte mansit : omnem suam spem in Dei auxilio posuit : iis rēbus quæ Deo placēbant animum semper intendit.

Regnāvit annos novem et viginti, quibus exactis, placidâ morte decessit. Populus eum luxit, et corpus ējus inter sepulcra avōrum regum loco editiōre collocātum est.

179. CRIMES DE MANASSÈS, SA PRISON, SA PÉNITENCE.

Gruweldaden van Manasses ; zijne gevangenschap ; zijn berouw.

Ezechīæ successit Manasses, patris religiōsi filius impius. Is, relicto vēri Dei cultu, falsa numina adorāvit.

Ad impietātem accessit crudelitas, quùm enim Isaīas prophēta īram divīnam illi denunciasset, rex furōre percitus prophētam serrâ ligneâ secāri jussit.

Necem servi sui brevi ultus est Deus : Manasses ab Assyriis victus captusque est, et in vincula conjectus.

Ibi calamitāte edoctus, scelerum veniam suppliciter à Deo petiit et impetrāvit : in regnum restitūtus, Deum piè coluit.

180. AMON, ROI; SA PROMPTE MORT : PIÉTÉ DE JOSIAS SON FILS.

Koning Amon; zijn snelle dood: godvruchtigheid van zijnen zoon Josias.

Āmon, Manassis filius, paternam impietātem imitātus est, non vērò pœnitentiam.

Non ultrà biennium regnāvit, et à suis domi interfectus est.

Cui successit Josīas, vir sanctus et religiōsus: ità puer virtūti deditus, populum ad legitimum cultum revocāvit.

At illum deindè inconsiderāta fiducia perdidit; nam contrà Ægyptios exercitum duxit, admonitusque à Deo ut prælio abstinēret, nihilominùs acie dimicāvit. Itaque, re malè gestâ, vulnus accēpit, et paūcis post diēbus mortuus est.

181. CAPTIVITÉ DE BABYLONE; L'AN 606 AVANT J. C.

Gevangenschap van Babylon: in het jaar 606, voor Christus geboorte.

Josīas moriens tres relīquit filios: ex his Joachas tres duntaxat menses regnāvit: bellō captus est ab Assyriōrum rēge.

In Joachæ locum suffectus est Jechonīas, quo regnante, Nabuchodonosor, Babyloniōrum rex, Hierosolymam expugnāvit; cīves Babylōnem transtulit, relictâ vīli plebeculâ, cui præfēcit Sedeciam, postrēmum rēgem.

Quùm Sedecias rebellâsset, Nabuchodonosor

reversus urbem diruit, templum incendit. Sedeciam, effossis priùs oculis, in carcerem misit.

182. DANIEL ET SES COMPAGNONS, ÉLEVÉS DANS LE PALAIS DE NABUCHODONOSOR.

Daniel en zijne medegenoten worden aan het hof van Nabucodonozor opgevoed.

Inter captīvos, qui Babylōnem adducti fuerant, delecti sunt pueri eximiâ formâ, Daniel, Ananias, Misael et Azarias: hi cum aliis multis in ipsâ regiâ educabantur, ut posteà ad mensam rēgis consisterent, eīque accumbenti ministrārent.

Nabuchodonosor jusserat eos, quò meliōre vultu essent, iisdem cibis ali, quibus ipse vescebātur; at generōsi illi pueri, cibis profānis, quia id lex vetābat, ūti noluērunt, sed sōlis leguminibus; at tamen robustiōres ac nitentiōres facti sunt cæteris pueris, quibuscum nutriebantur.

183. LES TROIS JEUNES HOMMES DANS LA FOURNAISE.

De drie Jongelingen in den gloeijenden oven.

Nabuchodonosor sibi posuit statuam auream, quam ab omnibus jussit adorāri, propositâ mortis pœnâ iis qui parēre nollent.

Ananias, Misael et Azarias mori maluērunt quàm honōrem sōli Deo debitum statuæ deferre.

Irātus rex eos vestitos et catēnis vinctos conjēcit in fornācem ardentem: sed flamma nihil illis nocuit; nec corpus adussit ignis, nec vestes

quidem mutāvit; ac solvit tantummodò vincula quibus constringebantur, ità ut illæsi in mediâ fornāce ambulārent.

184. DANIEL DANS LA FOSSE AUX LIONS.

Daniel in den-leeuwen-kuil.

DANIEL apud rēgem gratiâ plurimùm valēbat ob singulārem prudentiam : quapropter invisus erat aulicis, qui ei insidias parābant. Suasērunt rēgi ut edicto vetāret quemquam coli, nisi se, per dies triginta.

Non paruit Daniel edicto impio; sed quotidiè Deum precabātur, uti facere antè consueverat.

Explorantes eum aulici accusavērunt, rexque coactus est hominem sibi cārum objicere leonibus : nam ità lex ferēbat.

Sed feræ Daniēli pepercērunt; rexque miraculo commōtus, ipsos accusatōres leonibus devorandos tradidit.

185. HISTOIRE D'ESTHER, ÉPOUSE DU ROI ASSUÉRUS.

Geschiedenis van Esther, vrouw van koning Assuerus.

MARDOCHÆUS, ūnus ex captīvis, Judæos è magno periculo liberāvit. Filiam frātris sui utrōque parente orbam, nomine Esthērem, educaverat.

Hanc rex Assuērus duxerat uxōrem, et valdè diligēbat.

Erat tunc aulicus quidam apud rēgem gratiōsus, nomine Āman, qui favōre regio superbiens,

adorāri se volēbat; quod facere renuens Mardochæus grave in se odium Amānis accenderat.

Āman, ulciscendi inimīci caūsâ, universam Judæōrum gentem perdere statuit, edictumque eâ de re ab Assuēro impetrāvit.

186. MARDOCHÉE FAIT CONNOÎTRE A ESTHER LE DANGER DE SON PEUPLE.

Mardochæus geeft Esther het gevaar van haar volk te kennen.

Ubi ad aūres Mardochæī crudēle edictum pervēnit, statim, conscissis vestibus, saccum induit conspersusque cinere perrexit ad regiam, et illam implēvit questibus.

Esther, lamentantis vōce audītâ, quæsīvit quid istud rei esset: ut cognōvit Mardochæum, Judæōsque omnes esse neci destinātos, invocāto Deo, adiit rēgem, suæ gentis ruīnam deprecatūra. Non tamen continuò rem aperuit rēgi, sed eum ad convivium invitāvit.

187. DISGRACE D'AMAN; SA MORT HONTEUSE: L'AN 460 AVANT J. C.

Ongenade van Aman; zijn schandelijke dood: in het jaar 460, voor Christus geboorte.

Assuērus ad convivium cum Amāne vēnit; et quùm hilari esset animo, Esther ad illius pedes se abjēcit supplex.

Cui rex promīsit nihil ei se negatūrum, etiamsi dimidiam regni sui partem peteret.

Tùm Esther: *Meam, ô rex, meæque gentis*

salūtem precor : nam crudēlis iste Aman nos devōvit neci.

Quâ re permōtus est Assuērus; audiensque crucem ab eo parātam esse Mardochæo, Amānem ipsum eīdem cruci jussit affigi.

188. CYRUS, ROI DE PERSE, SE REND MAÎTRE DE BABYLONE, ET ACCORDE LA LIBERTÉ AUX JUIFS: L'AN 536 AVANT J. C.

Cyrus, koning van Persie, maakt zich meester van Babel, en schenkt de vrijheid aan de Joden: in het jaar 536, voor Christus geboorte.

CAPTIVITAS Babylonica per septuaginta annos durāvit, idque prædixerat Deus. Postquàm illud tempus effluxit, Cȳrus, Persārum rex, devicto Babyloniōrum rēge, Judæis fēcit potestātem in patriam remigrandi, templumque restituendi: sacra etiam vasa, quæ Nabuchodonosor abstulerat, reddi jussit.

Itaque Judæi, duce Zorobabēle, Hierosolymam regressi sunt, et prīma novi templi fundamenta jecērunt; sed ædificatio diù intermissa fuit, quia illam impediēbant vicīnæ gentes.

189. ÉTAT DES JUIFS APRÈS LEUR RETOUR DE LA CAPTIVITÉ.

Staat der Joden na hunnen terugkeer uit de gevangenschap.

REVERSI in patriam Judæi, composito urbis stātu, non jam rēges habuēre, sed imperium penès pontifices fuit: tribūta tamen pensitārunt

prīmùm Persis, deindè Græcis, post devictum ab Alexandro Darium (*). (*L'an 332 avant J. C.*)

Nĕc deincĕps ab avitâ religiōne unquàm descivērunt, quamvis eâ dè causâ à pluribus regibus vexāti fuerint, ac præsertim ab Antiocho, rēge Syriæ: quæ pars historiæ Judaicæ nunc narranda venit.

190. PERSÉCUTION D'ANTIOCHUS : L'AN 170 AVANT JÉSUS-CHRIST.

Vervolging van Antiochus: in het jaar 170, voor Christus geboorte.

Antiochus, Syriæ rex, sacram Judæōrum lēgem evertere aggressus est: edidit ut omnes relictis majorum suōrum institūtis, gentilium rītu viverent: āras falsis diis per universam Judæam exstruxit: omnia templi Hierosolymitāni ornamenta detraxit: libros sacros jussit combūri: reluctantes inaudītis suppliciis affĕcit: urbem innumerâ cæde vastāvit: ac, ne Judæi tot malis oppressi rebellārent, præsidium in arce collocāvit.

191. COURAGE D'ÉLÉAZAR.

Standvastigheid van Eleazar.

Ex Judæis multi patriam deseruērunt, declinandi periculi causâ: multi mortem oppetiērunt, potiùs quàm à lēge divīnâ discederent.

(*) Darius étoit roi des Perses; Alexandre régnoit dans la Macédoine, qui est une partie de la Grèce.

Darius was koning der Persen; Alexander regeerde in Macedonie, dat een gedeelte van Griekenland is.

Insignis fuit Eleazari senis constantia : is, aperto ōre, compellebātur carnem suillam comedere, quâ Judæis lex interdicēbat.

At vir fortissimus cibum vetitum respuēbat indignans : quamobrem quùm ad supplicium ducerētur, sui eum amīci hortabantur ut aliam carnem, quam attulerant, comedendo, simulāret se rēgi paruisse, sicque mortem vitāret.

192. MORT D'ÉLÉAZAR.

Eleazars dood.

ELEAZARUS rem prāvam suadentibus noluit assentīri : *Ætāti nostræ*, inquit, *non convenit ista simulatio ; non committam ut perniciōsum exemplum adolescentibus relinquam : multò satius est perīre, quàm, propter brevem vitæ usūram, turpitudinis notam meo nomini inurere. Si vestrò obsequar consilio, hominum quidem suppliciis eripiar ; sed īram divīnam non effugiam.*

His dictis, mortem fortiter subiit, æternamque gloriam est consecūtus.

193. MARTYRE D'UNE MÈRE, ET DE SES SEPT ENFANS.

Marteldood van eene moeder en hare zeven kinderen.

PRÆCLĀRUM Eleazari exemplum secūta est mulier quædam cum septem filiis.

Hi omnes simul comprehensi sunt et virgis cæsi, ut ad peccandum adigerentur ; sed eos nulla vis potuit à lēge divīnâ abducere. Illōrum nātu maximus declarāvit se suosque frātres parātos esse mori, magis quàm culpam committere.

Irātus rex ollas æneas succendi jussit : tùm ei qui locūtus fuerat, linguam amputāri, cutem capitis detrahi, summas manus ac pedes præcīdi, et truncum corpus in ollâ torrēri.

Aderant tristi spectaculo cæteri frātres cum mātre, sēque invicem hortabantur ad mortem fortiter tolerandam.

Tùm comprehensus est secundus, et post detractam capitis cutem cum capillis, interrogātus num vellet carnem oblātam edere, negāvit se id factūrum : quapropter præcīsis membris, in ollam ardentem missus est.

Quùm extrēmum spiritum ageret, ad rēgem conversus : *Tu quidem*, ait, *hanc vītam nōbis eripis ; sed amissam nōbis reddet Deus, pro cūjus lēge eam profundimus.*

Post hunc tertius similiter cruciātus est : linguam postulanti protulit amputandam, manusque protendens, dixit : *Hæc membra à Deo accepta nunc propter Deum contemno, quia spēro fore ut ea recuperem.*

Rex et alii circumstantes admirabantur animum adolescentis, qui acerbissimum dolōrem pro nihilo ducēbat.

Hoc exstincto quartus eōdem supplicio necātus est ; quùm jam morti esset proximus, dixit : *Nōbis optabile est lētho dari, quoniam mortem pro divīnâ lēge oppetītam immortalitas consequētur.*

Quùm quintus a carnificibus torquerētur, sic locūtus est : *Abuteris, ô rex, potestāte tuâ : scilicet putas nos omnīnò derelictos esse à Deo, et omni ope destitūtos, atque idcircò innumeris malis nos opprimis ; sed mox ipse divīnæ potentiæ vim expertūrus es.*

Pari constantiâ, sextus verbera et tormenta pertulit, quibus pēnè confectus rēgem sic compellāvit: *Nōli errāre, et malis nostris gloriāri: nos propter peccāta nostra hæc patimur, at brevì cum Deo in gratiam redibimus: tu vērò superbiæ et crudelitātis ĭstius pœnas dabis gravissimas.*

Ex septem fratribus ūnus tantùm supererat, nātu minimus. Quem Antiochus cœpit illicere ut lēgem desereret, affirmans eum divitem fore et beātum; sed adolescens nec minis movebātur, nec promissis.

Quārè mātrem rex hortātus est ut filio suadēret imperāta facere. Illa irrīdens crudēlem tyrannum, sic filium allocūta est: *Miserēre, fīli mi, mātris tuæ; miserēre meî quæ te utero gestāvi, quæ te nātum lacte alui: nōli à fraternâ virtūte degenerāre: nōli timēre carnificem istum. Deum ūnum time, Deum intuēre, à quo mercēdem recipies.*

His verbis confirmātus adolescens exclamāvit: *Non rēgi obsequor: sed lēgi.* Tùm conversus ad Antiochum: *Tu quidem, ô sceleste, Dei omnipotentis īram non effugies: erit tempus quùm ab eo percussus et dolore victus, te hominem esse confiteberis. Nisi gens nostra in Deum peccavisset, nunquàm in has miserias incidissēmus; sed mox Deus meo frātrumque meōrum sanguine placātus, genti nostræ reconciliabitur, et nos post mortem patienter tolerātam æternâ vītâ donābit.*

Tûm Antiochus indignè ferens se derīsum esse, in adolescentulum crudeliùs etiam quàm in cæteros desæviit, et illum exquisito supplicio necāvit.

Deniquè septem filiōrum cædem mātris nece cumulāvit. Hæc mulier plānè admirabilis, et sempiternâ memoriâ digna, postquàm filios certantes et aspectu et verbis adjuverat, postquàm morientes magno animo conspexerat, ipsa dīram mortem subiit, suumque sanguinem cum filiōrum sanguine commiscuit.

194. ZÈLE DE MATHATHIAS ET DE SES ENFANS.

Moed van Mathathias en zijne zonen.

Erat tunc Hierosolymæ sacerdos, nomine Mathathias cum quinque filiis, Judâ, Jonathâ, Simōne, Eleazaro et Joanne. Hi, relictâ urbe, ne vidērent mala, quibus ea conflictabātur, secessērunt in solitudinem.

Eò confluxit multitūdo hominum, quibus cordi erant lēges dīvīnæ, brevīque, ad speciem justi exercitûs crēvit.

Tunc, duce Mathathīa, statuērunt patriam armis liberāre, et religiōnem tuēri: itaque āra passim falsis numinibus erectas evertērunt, neglectumque vēri Dei cultum restituērunt.

195. MATHATHIAS MEURT. PREMIÈRES ACTIONS DE JUDAS MACHABÉE.

Mathathias sterft: Eerste daden van Judas den Machabeër.

Interea Mathathias mortuus est, moriensque exercitui præfēcit Jūdam filium, qui dictus est Machabæus.

Is bellum à patre susceptum strenuè persecūtus est. Omnia optimi ducis munia egregiè

implēvit : divīno, quod invocaverat, auxilio frētus, castella expugnāvit, urbes præsidio munīvit ; Apollonium ūnum ex præfectis Antiochi vīcit, et ipse suâ manu in acie interfēcit; ējusque gladio, quem illi detraxerat, in præliis deinceps ūsus est.

196. VICTOIRE DE JUDAS MACHABÉE SUR NICANOR.

Zegepraal van Judas den Machabeër over Nicanor.

Antiochus, ubi audīvit victum fuisse Apollonium, îrâ exarsit : mandātum dedit Lysiæ, ut Judæām vastāret, gentemque universam delēret.

Lysias Nicanōrem et Gorgiam adversùs Judæōos mīsit, quibus dedit quadraginta peditum et septem equitum millia : hi castra posuērunt non longè ab urbe Hierosolymâ.

Jūdas, cūjus spes omnis in Deo posita erat, non dubitāvit cum tribus hominum millibus prælium committere. Tam exiguâ manu copias regias prostrāvit, et ingenti prædâ potītus est.

197. LYSIAS VAINCU PAR JUDAS.

Lysias door Judas overwonnen.

Hæc clādes nunciāta est Lysiæ, qui existimans id culpâ imperatōrum accidisse, statuit ipse exercitum ducere. Vēnit igitur in Judæām cum sexaginta quinque hominum millibus.

Habēbat Jūdas decem tantùm millia hominum ; tamen adversùs Lysiam processit, et, invocāto priùs divīno auxilio, cum hoste conflixit.

Quinque hominum millia de exercitu Lysiæ

occidit, reliquos adeò perterruit, ut in fugam versi sint.

198. JUDAS PURIFIE LE TEMPLE QUI AVOIT ÉTÉ SOUILLÉ PAR LES INFIDÈLES.

Judas reinigt den Tempel, die, door de heidenen, was bezoedeld.

Pulsis hostibus, Jūdas restituendo cultui divīno animum intendit: rediit victor in urbem Hierosolymam, quæ fœ̄dam suî speciem præbēbat.

Portæ templi exustæ erant, altāre pollūtum, virgulta in atriis, quasi in saltu, enāta.

Jūdas omnia purgāvit, portas refēcit, novum altāre erexit, cūjus dedicatio magnâ totius populi frequentiâ, clangentibus tubis, facta est; decrētumque, ad memoriam rei sempiternam, quotannis diem solemnem celebrātum īri.

199. MARQUES SENSIBLES DE LA PROTECTION DE DIEU SUR JUDAS MACHABÉE.

Blijkbare teekenen van Gods bescherming aan Judas den Machabeër gegeven.

Concitatæ ob restitūtum templum gentes vicīnæ, bellum Judǣis intulērunt: contra illas Jūdas Machabǣus dimicāvit. Eo in prælio Deus manifestum se præbuit Jūdæ adjutōrem; nam inter pugnandum apparuērunt quinque viri equis et virtūte insignes, quōrum duo Jūdam medium habentes incolumem servābant, in hostes vērò tēla et fulmina jaciēbant; undè illi, oculis et mente turbāti, ad viginti quinque millia interfecti sunt.

200. ANTIOCHUS EST FRAPPÉ DE DIEU.

Antiochus wordt van God geslagen.

Antiochus, ut cognōvit suos duces à Jūda Machabæō fuisse devictos, āmens furōre, in Judæam citāto cursu contendit, excidio gentis et urbis acceptam clādem ultūrus.

At illum subitus viscerum dolor corripuit à Deo immissus; quùmque nihilominùs cursum accelerāret, è curru graviter decidit: cāsus gravis ægrum jam corpus valdè afflixit; undè factum est ut membra corrupta scatērent vermibus, et foetōrem lātè emitterent, exercitui et ægro ipsi intolerabilem.

201. MORT D'ANTIOCHUS.

Dood van Antiochus.

Antiochus dolōris acerbitāte victus tandem ad sānam mentem rediit: se mortālem esse agnōvit, et recordātus malōrum, quibus Judæōs affecerat, apertè confessus est se suōrum scelerum pœnas luere: promīsit se Judæōs florentes beātosque factūrum.

Sed quia ea omnia metus mortis ipsi extorquēbat, non vēra poenitentia, divīnam misericordiam non flexit rex impius et homicida, et morbo in hōras ingravescente, miserè interiit.

202. LYSIAS EST VAINCU UNE SECONDE FOIS PAR JUDAS MACHABÉE.

Lysias wordt, ten tweeden male, door Judas den Machabeër overwonnen.

Antiocho successit filius, cui nōmen Eupātor

fuit. Hic paterni in Judæōs odii hæres, contrà eos mīsit Lysiam, qui jam semel victus à Jūda, hanc maculam cupiēbat eluere.

Jūdas ad opem divīnam confūgit, uti facere solēbat, orāvitque Dominum ut Angelum mitteret sui populi adjutōrem.

Deindè sumptis armis, obviàm hosti cum suis progressus est. Tuncantè aciem Judæōrum vīsus est eques, veste candidâ, armis aureis indūtus, hastam vibrans.

Quo prodigio confirmāti Judæi, leōnum mōre, in hostes irruērunt, et undecim millia peditum, equites mille et sexcentos prostravērunt.

203. LE ROI EUPATOR VIENT LUI-MÊME EN JUDÉE AVEC UNE ARMÉE REDOUTABLE.

Koning Eupator komt zelf met eene gedugte legermagt in Judea.

Rex ipse Eupātor, ad opprimendum Jūdam Machabæum, omnes regni sui vīres collēgit: itaque cum centum millibus peditum, et viginti millibus equitum in Judæam ingressus est.

Præībant elephanti, vastâ corporis mōle et horrendo stridōre terribiles: singulis belluis impositæ erant ligneæ turres, ex quibus pugnābant milites armāti.

Sed Jūdas, qui potentiæ divīnæ magis quàm numero militum confidēbat, isto terrifico belli apparātu non fuit commōtus: in eam castrōrum hostilium partem irruit, ubi erat tabernaculum rēgis; et occīsis quatuor hominum millibus tantas opes dissipāvit.

204. COURAGE D'ÉLÉAZAR, FRÈRE DE JUDAS MACHABÉE.

Dapperheid van Eleazar, den broeder van Judas den Machabeër.

Memorabilis fuit hæc pugna fortitudine et morte Eleazari. Is viderat belluam ūnam cæteris majōrem, ac phaleris regiis circumtectam: existimans illâ rēgem vehi, se pro commūni salūte devōvit: per medios hostes ad belluam properāvit, sub illius ventrem subiit, repetītis ictibus confossam occīdit et belluæ labentis pondere oppressus ipse occubuit.

205. IMPIÉTÉ DE NICANOR: SA DÉFAITE, SA MORT.

Goddeloosheid van Nicanor: zijne nederlaag, zijn dood.

Demetrius, occupāto Syriæ regno, adversùs Judæos Nicanōrem mīsit. Hic impius, extensâ in templum dexterâ, aūsus est minări se Dei ædem solo æquatūrum.

Jūdas et milites ējus, quamquàm paūci erant, cum illo conflixērunt, manu quidem pugnantes, sed Dominum animo orantes.

Regium exercitum ad internecionem cecidērunt. Nicanor ipse inter hostium cadavera repertus est, cūjus caput avulsum Jūdas Hierosolymam ferri jussit, manumque nefariam templo affixam suspendi.

206. MORT DE JUDAS MACHABÉE.

Dood van Judas den Machabeër.

Mox secūtum est alterum prælium cum Bac-

chīde ūno ex Demetrii præfectis : quod quidem prælium fuit Judæīs funestum : nam illi, amissâ quam in Deum habuerant fiduciâ, animo conciderunt, et alii aliò dilapsi sunt.

Jūdas cum octingentis tantùm hominibus impetum hostium sustinuit, īmò oppositam sibi aciēi partem fūdit : sed multitudine hostium circumventus, illōrum tēlis confossus est. Quàm cārus populo fuerit, mœrōre funeris indicātum est; sui eum cīves diù luxērunt.

207. JONATHAS SUCCÈDE A JUDAS MACHABÉE : SA MORT.

Jonathas volgt Judas den Machabeër op : zijn dood.

In locum Jūdæ suffectus est Jonathas. Is, fraternæ virtūtis æmulus, Bacchīdem pluribus præliis vīcit, illumque ad petendam pācem adēgit.

Intereà Demetrium rēgem interfēcit Alexander, qui se Antiochi filium dictitābat. Is fœdus cum Jonathâ fēcit, eum veste purpureâ donāvit, semperque in datâ fide mansit. Itâ quandiù Alexander regno potītus est, res Judæōrum tranquillæ fuērunt : sed paūlò post, Jonathas à Triphōne quōdam per insidias necātus est.

208. SIMON SUCCÈDE A JONATHAS : SA MORT ; SON SUCCESSEUR.

Simon volgt Jonathas op : zijn dood ; zijn opvolger.

Summa rērum ad Simōnem Jonathæ frātrem

delāta est. Is fūnus frātris magnificè curāvit : nec diù regnāvit ; nam et ipse generi sui fraūde periit.

Simōni patri successit Joannes, nomine Hircānus, qui post annum mortuus hærēdem relīquit filium Aristobulum. Hic prīmus omnium post captivitātem, regium nōmen sumpsit capitīque diadēma imposuit.

209. LA JUDÉE DEVIENT TRIBUTAIRE DES ROMAINS ; HÉRODE ROI : LE *MESSIE* NAÎT, AN DU MONDE 4004.

Judea wordt cijnsbaar aan de Romeinen; koning Herodes : de MESSIAS *wordt geboren, jaar der wereld 4004.*

Mortuo Aristobulo, Alexander ējus filius regnāvit : is nullâ re memorabili gestâ, decessit : duos reliquit filios, qui acriter de regno inter se decertārunt.

Hūjus dissidii occasiōne, Pompeius populi Romāni dux in Judæam vēnit, specie quidem restituendæ inter frātres concordiæ, revērâ ut istam provinciam Romāno adjungeret imperio, Judæam stipendiariam populi Romāni fēcit.

Paūlò post, regnum Judææ invāsit Herōdes alienigena ; hunc prīmum Judæi habuērunt rēgem ex aliâ gente ortum, eōque regnante, nātus est Christus, uti prædixerant Prophētæ.

FINIS HISTORIÆ SACRÆ.

DICTIONNAIRE

des Mots employés dans cet Ouvrage, avec la signification particulière de chaque mot.

WOORDENBOEK

der in dit Werk gebesigde Woorden, met de bijzondere beteekenis van ieder woord.

ABRÉVIATIONS.

VERKORTINGEN.

m. masculin, *mannelijk.*
f. féminin, *vrouwelijk.*
n. neutre, *onzijdig.*
pl. pluriel, *meervoud.*
ind. indéclinable, *onverbuigzaam.*
part. participe, *deelwoord.*
pr. pronom, *voornaamwoord.*
adj. adjectif, *bijvoegelijk naamwoord.*
adv. adverbe, *bijwoord.*
prép. préposition, *voorzetsel.*
conj. conjonction, *voegwoord.*
int. interjection, *tusschenwerpsel.*
v. voyez, *zie.*

A

A, ab. prép. *de, par, des*: van, door, van de.

Abdūco, is, xi, ctum, ere: *emmener, détourner*: wegvoeren, afwenden, afbrengen.

Abel, ēlis, m. *Abel* (*nom d'homme*): Abel (mans naam).

Abeo, is, ii *ou* ivi, itum, ire : *s'en aller, se retirer, retourner :* henen gaan, zich verwijderen, terugkeeren.
Abfui : *v.* absum : zie absum.
Abhorreo, es, rui, rēre : *avoir horreur :* afschuw hebben.
Abi : *v.* abeo : zie abeo.
Abias, æ, m: *Abias* (*nom d'homme*) : Abias (mans naam).
Abiens, abeuntis : *v.* abeo : zie abeo.
Abii : *v.* abeo : zie abeo.
Abjicio, is, jēci, jectum, jicere : *jeter :* werpen.
Ablātus, a, um : *v.* aufero : zie aufero.
Abluo, is, lui, ūtum, uere : *laver :* wasschen.
Abnuo, is, ui, uere : *refuser :* weigeren.
Abrahāmus, i, masc. *Abraham* (*nom d'homme*) : Abraham (mans naam).
Absalon, ōnis, m. *Absalon* (*nom d'homme*) : Absalon (mans naam).
Abscondo, is, di, ditum, ere : *cacher :* verbergen.
Abstineo, es, ui, tentum, ēre : *s'abstenir :* zich onthouden.
Abstuli : *v.* aufero : *zie* aufero.
Absum, es, fui, esse : *être éloigné :* verwijderd zijn. Tantùm abest : *tant s'en faut :* het is er zoo verre van.
Absūmo, is, sumpsi, sumptum, ere : *détruire :* vernielen, verwoesten.
Abundantia, æ, f. *abondance :* overvloed.
Abūtor, eris, ūsus, ūti : *abuser de :* misbruik maken van.
Accēdo, is, essi, essum, ere : *s'approcher de, se joindre à :* naderen tot, zich voegen bij.
Accelero, as, āvi, ātum, āre : *hâter, presser :* verhaasten, spoed maken.
Accendo, is, di, sum, ere : *allumer :* ontsteken.
Accēpi : *v.* accipio : zie accipio.
Acceptus, a, um, part. *agréable* : aangenaam : *v.* accipio : zie accipio.
Accerso : *v.* arcesso : zie arcesso.
Accessi : *v.* accedo : zie accedo.

Accido, is, ere : *arriver :* aankomen.
Accinctus, a, um, prét. *v.* accingo : zie accingo.
Accingo, is, inxi, inctum, ere : *ceindre :* aangorden, omgorden. Accingere latus gladio : *mettre une épée au côté :* een degen op zijde doen.
Accipio, is, ēpi, eptum, ere : *recevoir, prendre :* ontvangen, nemen.
Accīsus, a, um, part. *coupé :* gesneden.
Accommodo, as, āvi, ātum, āre : *ajuster :* opschikken, optooijen.
Accumbo, is, cubui, ubitum, ere : *se coucher, être à table, se mettre à table :* zich nederleggen, aan tafel zijn, aan tafel gaan zitten.
Accusātor, ōris, m. *accusateur :* beschuldiger.
Accuso, as, āvi, ātum, āre : *accuser :* beschuldigen.
Acer, ācris, ācre, adj. *vif :* levendig.
Acerbè, adv. *amèrement :* bitterlijk.
Acerbitas, ātis, f. *force, rigueur :* geweld, gestrengheid.
Acerbus, a, um, adj. *rigoureux, cruel :* gestreng, wreed.
Achābus, i, m. *Achab (nom d'homme) :* Achab (mans naam).
Achas, æ, m. *Achas (nom d'homme) :* Achas (mans naam).
Acies, ēi, f. *armée, armée rangée en bataille, bataille rangée, mêlée :* leger, in slagorder geschaard leger, geschaarde slagorder, handgemeen leger.
Acriter, adv. *vivement :* levendiglijk.
Ad, prép. *à, au, vers, devant, auprès, pour, jusqu'à :* aan, aan de, jegens, voor, bij, tot dat.
Adamo, as, āvi, ātum, āre : *aimer passionnément :* hartstogtelijk beminnen.
Adāmus, i, m. *Adam (nom d'homme) :* Adam (mans naam).
Adaquo, as, āvi, ātum, āre : *abreuver :* drenken.
Addico, is, xi, ctum, ere : *livrer à :* overgeven aan.
Addo, is, didi, ditum, ere : *ajouter :* bijvoegen.
Addūco, is, xi, ctum, ere : *amener :* geleiden, brengen.

Adēgi: *v.* adigo: zie adigo.
Adēmi: *v.* adimo: z. adimo.
Adeò, adv. *tant, de sorte, si, tellement:* zoo veel, in dier voege, zoo, zoodaniglijk.
Adeo, is, ii *ou* īvi, ītum, īre: *aller trouver, se présenter à:* tot iemand gaan, zich vertoonen aan.
Adeptus: *v.* adipiscor: zie adipiscor.
Adhæreo, es, ēsi, ēsum, ēre: *rester, demeurer, être attaché:* blijven, verblijven, gehecht zijn.
Adhibeo, es, bui, bitum, ēre: *employer, avoir:* gebruiken, bezigen, hebben.
Adhuc, adv. *encore, jusqu'à présent:* nog, tot hiertoe.
Adigo, is, ēgi, actum, ere: *pousser à, forcer à:* noopen tot, dwingen tot.
Adimo, is, ēmi, emptum, ere: *oter:* wegdoen, ontdoen.
Adipiscor, eris, deptus, sci: *acquérir, parvenir à:* verkrijgen, geraken tot.
Aditus, ûs, m. *entrée, accès:* ingang, toegang.
Adīvi: *v.* adeo: zie adeo.
Adjudico, as, āvi, ātum, āre: *adjuger:* toewijzen.
Adjumentum, i, n. *secours:* hulp, bijstand.
Adjungo, is, unxi, unctum, ere: *joindre, réunir:* aaneenvoegen, vereenigen.
Adjūtor, ōris, m. *protecteur:* beschermer.
Adjuvo, as, jūvi, jūtum, āre: *aider:* helpen.
Administro, as, āvi, ātum, āre: *gouverner:* besturen.
Admirabilis, is, e, adj. *admirable:* bewonderlijk.
Admiror, āris, ātus, āri: *admirer:* bewonderen.
Admitto, is, issum, ere: *commettre:* begaan.
Admoneo, es, nui, nitum, ēre: *avertir:* waarschouwen, berigt geven.
Admoveo, es, ōvi, ōtum, ēre: *approcher:* naderen.
Adolescens, entis, m. f. *jeune homme:* jongeling.
Adolescentulus, i, m. *enfant:* kind.
Adolesco, is, ēvi, dultum, ere: *croître, devenir grand:* groeijen, groot worden.
Adopto, as, āvi, ātum, āre: *adopter:* aannemen.
Adorior, īris, ortus, īre: *attaquer:* aanvallen, aanranden.

Adōro, as, āvi, ātum, āre : *adorer :* aanbidden.

Adortus, a, um : *v.* adorior : zie adorior.

Adsto, as, stiti, stāre : *être debout, être présent, se présenter :* staan, tegenwoordig zijn, zich vertoonen.

Adsum, es, fui, esse : *être présent :* tegenwoordig zijn.

Adulatio, ōnis : *flatterie :* vleijerij.

Adulor, āris, ātus, āri : *flatter, caresser :* vleijen, liefkoozen.

Adultero, as, āvi, ātum, āre : *commettre un adultère :* overspel begaan.

Adultus, a, um : *v.* adolesco : zie adolesco.

Adūro, is, ussi, ustum, ere : *brûler :* branden, verbranden.

Advenio, īs, ēni, entum, īre : *arriver :* aankomen.

Adventus, ûs, m. *arrivée :* aankomst.

Adversùs, prép. *contre :* tegen.

Adversus, a, um, adj. *fâcheux, contraire :* onaangenaam, tegenloopend. Ex adverso : *de l'autre côté :* van de andere zijde.

Advoco, as, āvi, ātum, āre : *appeler :* roepen.

Advolo, as, āvi, ātum, āre : *courir vers :* loopen naar.

Ædes, is, f. *temple :* tempel.

Ædificatio, ōnis, f. *construction :* bouwing, bouw, stichting.

Ædifico, as, āvi, ātum, āre : *bâtir :* bouwen.

Æger, gra, grum, adj. *malade :* ziek.

Ægrè, adv. *avec peine :* met moeite.

Ægroto, as, āvi, ātum, āre : *être malade :* ziek zijn.

Ægyptius, a, um, adj. *Egyptien, d'Egypte :* Egyptenaar, uit Egypte.

Ægyptus, i. f. *Egypte :* Egypte.

Æmulus, i, m. *émule :* tegenstrever, mededinger.

Æneus, a, um, adj. *d'airain :* van rood koper.

Æquālis, is, e, adj. *qui est du même âge :* die van gelijke jaren is.

Æquè, adv. *également :* gelijkelijk, even gelijk, insgelijks.

Æquo, as, āvi, ātum, āre: *égaler:* evenaren. Solo æquāre: *raser:* sloopen.

Æquus, qua, quum, adj. *égal:* gelijk. Æquo animo: *tranquillement:* stillijk, gerustelijk.

Aer, eris, m. *air:* lucht.

Æreus, a, um, adj. *d'airain:* van rood koper.

Ærumna, æ. f. *affliction:* aandoening, droefenis.

Æstimo, as, āvi, ātum, āre: *estimer:* achten.

Ætas, ātis, f. *âge:* ouderdom. Ab ineunte ætāte: *dès l'âge le plus tendre:* van de teederste jeugd af aan.

Æternus, a, um, adj. *éternel:* eeuwig.

Affecto, as, āvi, ātum, āre: *aspirer à:* staan naar.

Affero, fers, attuli, allātum, ferre: *apporter:* brengen.

Afficio, is, ēci, ectum, ere: *affecter, faire souffrir, accabler:* aandoen, doen lijden, overladen.

Affigo, is, xi, xum, ere: *attacher:* vasthechten, binden.

Affirmo, as, āvi, ātum, āre: *assurer:* verzekeren.

Affixi: *v.* affigo: zie affigo.

Affixus, a, um: *v.* affigo: zie affigo.

Affligo, is, xi, ctum, ere: *vexer, abattre, blesser:* kwellen, plagen, te neder slaan, kwetsen.

Affluo, is, xi, xum, ere: *couler, être comblé de:* toevloeijen, overladen zijn met of van.

Africa, æ. f. *Afrique:* Afrika.

Ager, gri. m. *champ, campagne:* veld, akker, land.

Aggredior, eris, gressus, di: *attaquer, entreprendre:* aanvallen, ondernemen.

Agnosco, is, ōvi, nitum, ere: *reconnoître:* herkennen.

Ago, is, ēgi, actum, ere: *faire, agir, passer:* doen, te werk gaan, handelen, voorbijgaan. Gratias agere: *rendre graces:* dank zeggen.

Age: *courage, venez:* welaan, kom.

Agricola, æ, m. *laboureur:* landbouwer, akkerman.

Aio, ais, ait: *dis-je, dites-vous, dit-il:* zeg ik, zegt gij, zegt hij.

Albūgo, inis, f. *membrane, taie, tache blanche dans l'œil:* vlies, witte vlak in d'oog.

Alexander, dri, m. *Alexandre (nom d'homme)* : Alexander (mans naam).

Alienigena, æ, m. et f. *étranger* : vreemdeling.

Aliēnus, a, um, adj. *étranger, loin* : vreemd, verre.

Aliquandiù, adv. *pendant quelque temps* : gedurende eenigen tijd.

Aliquandò, adv. *quelque fois, un jour* : menigmaal, op zekeren dag.

Aliquis, qua, quod, quid, pron. *quelque, quelqu'un, quelque chose* : eenig, iemand, iets, eenig ding, wat.

Aliquot, ind. *quelques, quelques-uns* : eenigen, sommigen.

Alius, a, ud, pro. *autre, différent* : ander, verschillend. Alii aliò : *les uns d'un côté, les autres de l'autre* : de eenen van de eene, de anderen van de andere zijde.

Alligo, as, āvi, ātum, āre : *lier, attacher* : binden, vastmaken.

Alloquor, eris, cūtus, qui : *parler à, adresser la parole à* : spreken tot, het woord rigten tot.

Alo, is, lui, litum, ere : *nourrir* : voeden.

Altāre, is, n. *autel* : altaar.

Alter, a, um, adj. *autre, autrui* : anders, een ander. Alter.... alter : *l'un.... l'autre* : de eene.... de andere.

Altercatio, ōnis, f. *dispute* : twist.

Altum, i, n. *haut, surface* : hoogte, oppervlakte.

Altus, a, um, adj. *haut, élevé* : hoog, verheven.

Alui : *v.* alo; zie alo.

Alveus, i, m. *lit de la mer* ou *d'une rivière* : bed van de zee *of* van eene rivier.

Amalecitæ, ārum, pl, m. *Amalécites (peuple)* : Amalekiten (volk).

Aman, ānis, m. *Aman (nom d'homme)* : Aman (mans naam).

Amans, antis, part. *amateur, qui aime* : beminnaar, die bemint.

Amasias, æ, m. *Amasias (nom d'homme)* : Amasias (mans naam).

Ambo, æ, o, adj. pl. *deux, tous deux :* twee, beiden.
Ambulo, as, āvi, ātum, āre : *se promener :* wandelen.
Amens, entis : *insensé :* onbezonnen. Amens furōre ; *transporté de fureur :* in woede ontstoken.
Amicè, adv. *avec amitié :* vriendschappelijk, met vriendsehap.
Amicitia, æ, f. *amitié, liaison :* vriendschap, verbindtenis.
Amitto, is, īsi, issum, ere : *perdre :* verliezen.
Amnis, is, m. *fleuve, rivière :* stroom, rivier.
Amo, as, āvi, ātum, āre : *aimer :* beminnen.
Amœ̄nus, a, um, adj. *agréable :* aangenaam.
Amon, ōnis, m. *Amon (nom d'homme)* : Amon (mans naam).
Amor, ōris, m. *amour. tendresse :* liefde, teederheid. Amōre complecti : *avoir de la tendresse pour :* genegenheid hebben voor.
Amoveo, es, ōvi, ōtum, ōre : *oter.* ontdoen, wegnemen.
Amplexor, āris, ātus, āri : *embrasser :* omhelzen.
Amplexus, ûs, m. *embrassement :* omhelzing.
Amplus, a, um, adj. *considérable, spacieux :* aanzienlijk, ruim.
Amputo, as, āvi, ātum, āre : *couper :* snijden.
An, conj. *si :* zoo, indien, wanneer.
Angelus, i, m. *ange :* engel.
Ango, is, xi, ere : *presser, inquiéter :* dringen, ongerust maken.
Anima, æ, f. *âme :* ziel.
Animadverto, is, ti, sum, ere : *remarquer :* bespeuren, opmerken.
Animans, antis, n. *animal :* dier.
Animus, i, m. *esprit, cœur, courage, intention :* verstand, geest, hart, moed, bedoeling.
Annōna, æ, f. *vivres :* levensmiddelen.
Annulus, i, m. *anneau :* ring.
Annuo, is, nui, ere : *consentir :* toestaan, toestemmen.
Annus, i, m. *an, année :* jaar.
Antecēdo, is, cessi, cessum, ere : *précéder, aller devant :* voorgaan.

Antepōno, is, osui, situm, ere: *préférer:* de voorkeur geven.
Antequàm, conj. *avant que:* voor dat.
Antiochus, i, m. *Antiochus* (*nom d'homme*): Antiochus (mans naam).
Anxius, a, um, adj. *inquiet:* verlegen, bekommerd.
Aperio, is, rui, rtum, ire: *ouvrir, déclarer:* openen, verklaren.
Apertè, adv. *ouvertement:* openlijk.
Apertus, a, um: *v.* aperio: zie aperio.
Aperui: *v.* aperio: zie aperio.
Apollonius, i, masc. *Apollonius* (*nom d'homme*): Apollonius (mans naam).
Apparātus, ûs, m. *appareil:* toestel.
Appareo, es, rui, ritum, ēre: *apparoître, paroître:* verschijnen, schijnen.
Apparo, as, āvi, ātum, āre: *préparer:* voorbereiden, gereed maken.
Apparui: *v.* appareo: zie appareo.
Appello, as, āvi, ātum, āre: *appeller, nommer:* roepen, noemen, benoemen.
Appeto, is, īvi, ītum, ere: *désirer fort, attaquer, charger de:* zeer wenschen, aanvallen, belasten met.
Appōno, is, osui, situm, ere: *servir:* dienen.
Apprecor, āris, ātus, āri: *souhaiter, prier:* wenschen, verzoeken, smeeken, bidden.
Apprehendo, is, di, sum, ere: *saisir, prendre:* grijpen, aanvatten, nemen.
Appropinquo, as, āvi, ātum, āre: *approcher:* naderen.
Apto, as, āvi, ātum, āre: *ajuster:* optooijen, kleeden, sieren.
Apud, prép. *chez, auprès:* bij.
Aqua, æ, f. *eau:* water.
Ara, æ, f. *autel:* altaar.
Arabes, bum, pl. m. *Arabes* (*peuple*): Arabieren (volk).
Arbor, oris, f. *arbre:* boom.

Arca, æ, f. *arche :* ark.
Arcesso, is, īvi, ītum, īre, *faire venir, mander, appeler :* doen komen, ontbieden, roepen.
Arçtus, a, um, adj. *serré :* gedrongen. Arctus somnus : *profond sommeil :* diepe slaap.
Arcus, ûs, m. *arc :* boog.
Ardens, entis, part. *enflammé, embrasé :* ontvlamd, verbrand.
Arens, entis, part. *desséché :* verzengd, uitgedroogd.
Argenteus, a, um, adj. *d'argent :* van zilver.
Argentum, i, n. *argent :* zilver.
Arguo, is, ui, ūtum, ere : *blâmer, reprocher, accuser :* misprijzen, verwijten, beschuldigen.
Aries, etis, m. *bélier :* ram.
Arma, ōrum, pl. n. *armes :* wapenen.
Armiger, eri, masc. *écuyer :* schildknaap.
Armilla, æ, f. *bracelet :* armband.
Armo, as, āvi, ātum, āre : *armer :* wapenen.
Arōma, atis, n. *aromate, parfum :* reukwerk, geur.
Arripio, is, pui, reptum, ere : *saisir :* grijpen, vatten.
Arrogo, as, āvi, ātum, āre : *s'arroger, usurper :* zich aanmatigen, zich met geweld meester maken.
Ars, artis, f. *art ;* kunst.
Arundo, inis, f. *roseau :* riet.
Arx, arcis, f. *fortresse, citadelle .* sterkte.
Asa, æ, m. *Asa* (*nom d'homme*) : Asa (mans naam).
Ascendo, is, di, sum, ere : *monter :* klimmen.
Asia, æ, f. *Asie :* Azia.
Asinus, i, m. *âne :* ezel.
Aspectus, ûs, m. *vue, regard :* gezigt, blik.
Aspicio, is, pexi, pectum, ere : *regarder :* bezien, zien.
Assentīo, is, si, sum, īre : *consentir, acquiescer :* toestemmen, inwilligen.
Assentior, īris, ensus, īri : *consentir, écouter :* toestemmen, hooren, luisteren.
Assequor, eris, cūtus, qui : *atteindre :* bereiken.
Assuerus, i, m. *Assuérus* (*nom d'homme*) : Assuerus (mans naam).

Assuesco, is, suēvi, suētum, ere : *s'accoutumer :* zich gewennen.
Assuētus, a, um, part. *accoutumé :* gewoon.
Assyria, æ, f. *Assyrie* (*royaume*) : Assyrie (koningrijk).
Assyrius, a, um, adj. *Assyrien :* Assyrier.
Asto : *v.* adsto : zie adsto.
At, conj. *mais :* maar.
Athalia, æ, f. *Athalie* (*nom de femme*) : Athalia (vrouwen naam).
Atque, conj. *et :* en.
Atqui, conj. *or, mais :* alzoo, maar.
Atrium, ii, n. *salle, portique :* zaal, galerij.
Attamen, adv. *cependant :* echter, evenwel.
Attingo, is, tigi, tactum, ere : *atteindre, traiter :* bereiken, behandelen.
Attraho, is, xi, ctum, ere : *attirer, tirer :* tot zich trekken, trekken.
Attrecto, as, āvi, ātum, āre : *manier, toucher :* behandelen, aanraken.
Attuli : *v.* affero : zie affero.
Aŭdax, ācis, adj. *audacieux, hardi :* vermetel, stout.
Audeo, es, aŭsus, sum, ēre : *oser :* durven.
Audio, is, īvi, ītum, īre : *entendre, apprendre :* vernemen, hooren.
Aufero, fers, abstuli, ablātum, ferre : *enlever :* wegnemen.
Augeo, es, xi, ctum, ēre : *augmenter, multiplier, combler :* vermeerderen, vermenigvuldigen, overladen.
Aŭla, æ, f. *cour d'un roi :* hof van eenen koning.
Aulicus, i, m. *courtisan :* hoveling.
Aureus, a, um, adj. *d'or :* van goud.
Auris, is, f. *oreille :* oor.
Aŭrum, i, n. *or :* goud.
Aŭsim ; *v.* audeo : zie audeo. Non aŭsim : *je n'oserois :* ik zoude niet durven.
Aŭsus, a, um : *v.* audeo : zie audeo.
Aŭtem, conj. *mais, au contraire :* maar, in tegendeel.
Auxi : *v.* augeo : zie augeo.

Auxilium, ii, n. *secours, assistance:* hulp, bijstand.
Avello, is, li, vulsum, ere: *arracher, couper:* afrukken, ontrukken, snijden.
Averto, is, ti, sum, ere: *détourner:* afwenden, van iets afbrengen.
Avis, is, f. *oiseau:* vogel.
Avitus, a, um, adj. *des ancêtres:* voorouders.
Avulsus, a, um: *v.* avello: zie avello.
Avunculus, i, m. *oncle:* oom.
Avus, i, m. *grand-père, aïeul:* grootvader, overgrootvader.
Azarias, æ, m. *Azarias (nom d'homme):* Azarias (mans naam).

B

Babylon, ōnis, f. *Babylone (ville):* Babylon (stad).
Babylonicus, a, um, adj. *de Babylone:* van Babylon.
Babylonii, ōrum, m. pl. *Babyloniens:* Babyloniers.
Bacchides, m. *Bacchide (nom d'homme):* Bacchides (mans naam).
Baculus, i, m. *bâton:* stok.
Bālo, as, āvi, ātum, āre: *bêler:* blaten.
Balteus, i, m. *baudrier:* draagband.
Bathuel, ēlis, m. *Bathuel (nom d'homme):* Bathuel (mans naam).
Beātus, a, um, adj. *heureux:* gelukkig.
Bellua, æ, f. *bête, animal:* dier, gedierte.
Bellum, i, n. *guerre:* oorlog, krijg.
Benè, adv. *bien:* goed, heil. Benè precāri: *souhaiter du bien, bénir:* heil wenschen, zegenen.
Beneficentia, æ, fém. *bienfaisance, aumône:* weldadigheid, aalmoes.
Beneficium, ii, n. *bienfait, service:* weldaad, dienst.
Beneficus, a, um, adj. *bienfaisant:* weldadig, weldoende.
Benevolentia, æ, f. *bienveillance:* welwillendheid, genegenheid.
Benignè, adv. *avec bonté:* met goedheid.

Benignus, a, um, adj. *favorable :* gunstig, voorspoedig. Benignis oculis : *de bon œil :* met een goed oog.
Benjaminus, i, m. *Benjamin* (*nom d'homme*) *:* Benjamin (mans naam).
Bethsabe, es, f. *Bethsabé* (*nom de femme*) *:* Bethzabé (vrouwen naam).
Bibo, is, bi, bibitum, ere : *boire :* drinken.
Biennium, ii, n. *deux ans :* twee jaren.
Bis, adv. *deux fois :* tweemaal.
Bitŭmen, inis, n. *bitume :* Joodenlijm, leem.
Bonum, i, n. *bien :* goed. Bona, ōrum : *biens, richesses :* goederen, rijkdommen.
Bonus, a, um, adj. *bon :* goed.
Bos, bovis, m. f. *bœuf, vache :* os, koe. pl. boves, boum, bŏbus.
Brevì, adv. *bientôt, en peu de temps :* weldra, binnen korten tijd.
Brevis, is, e, adj. *court :* kort.
Breviter, adv. *en peu de mots :* in weinig woorden.
Buccina, æ, f. *trompette :* trompet.
Byssinus, a, um, adj. *de lin :* van vlas, van linnen.

C

Cadāver, veris, n. *cadavre :* lijk.
Cado, is, cecidi, cāsum, ere : *tomber, être tué :* sneven, gedood worden, vallen.
Cæcitas, ātis, f. *aveuglément :* verblindheid.
Cǣcus, a, um, adj. *aveugle :* blind.
Cǣdes, is, f. *meurtre, carnage :* moord, bloedbad.
Cǣdo, is, cecidi, cǣsum, ere : *tuer, battre, tailler en pièces :* dooden, slaan, in stukken houwen.
Cæremoniæ, ārum, pl. f. *cérémonies :* plegtigheden.
Cǣsus, a, um : *v.* cǣdo : zie cǣdo.
Cæteri, æ, a, pl. adj. *les autres :* de anderen.
Caïnus, i, m. *Caïn* (*nom d'homme*) *:* Kaïn (mans naam).
Calamitas, ātis, fém. *malheur, affliction :* ongeluk, bedroefenis, droefheid.

Calidus, a, um, adj. *chaud :* warm, heet.
Callidus, a, um, adj. *rusé :* doortrapt, doorslepen.
Camēlus, i, m. *chameau :* kameel, kemel.
Candidus, a, um, adj. *blanc :* wit.
Canis, is, m. *chien :* hond.
Canistrum, i, n. *corbeille :* mand, korf.
Cano, is, cecini, cantum, ere : *chanter, sonner :* zingen, luiden, klinken.
Capillus, i, m. *cheveu, chevelure :* haar, de haren.
Capio, is, cēpi, captum, ere : *prendre, ressentir, concevoir :* nemen, gevoelen, bevatten.
Capitis : *v.* caput : zie caput.
Capra, æ, f. *chèvre :* geit.
Captivitas, ātis, f. *captivité :* gevangenschap.
Captīvus, a, um, adj. *captif :* gevangen.
Capto, as, āvi, ātum, āre : *saisir :* grijpen, vatten.
Captus, a, um, *captif, v.* capio : gevangen, zie capio.
Caput, pitis, n. *tête :* hoofd.
Carcer, eris, m. *prison :* gevangenis, kerker.
Carduus, i, m. *chardon :* distel.
Careo, es, ui, ēre : *manquer, se passer :* ontbreken, ontberen.
Carnifex, ficis, m. *bourreau :* beul.
Caro, carnis, f. *chair :* vleesch.
Cārus, a, um, adj. *cher à, chéri de :* waard aan, geacht van.
Cassis, idis, f. *casque :* helm.
Castellum, i, n. *forteresse :* sterkte.
Castra, ōrum, pl. n. *camp :* kamp, legerplaats. Castra ponere : *camper :* eene legerplaats afsteken. Castra castris conferre : *Placer son camp vis-à-vis d'un autre :* zijne legerplaats vlak over eene andere afsteken.
Cāsus, ûs, m. *chûte, hasard :* val, geval.
Catēna, æ, f. *chaîne :* ketting, keten.
Caūda, æ, f *queue :* staart.
Caūsa, æ, f. *cause, sujet :* oorzaak, onderwerp. Meâ causâ : *à cause de moi :* uit hoofde van mij. Caūsâ ulciscendi : *pour se venger :* om zich te wreken.

Caveo, es, căvi, caŭtum, ere: *Prendre garde :* op zijne hoede zijn, achtslaan.
Cecidi : *v.* cado : zie cado.
Cecīdi : *v.* cædo : zie cædo.
Cecini : *v.* cano : zie cano.
Cēdo, is, cessi, cessum, ere : *arriver, réussir :* aankomen, gelukken, slagen.
Celebro, as, āvi, ātum, āre : *célébrer :* vieren. Convivium celebrāre : *donner un grand festin :* een groot feest geven.
Cēlo, as, āvi, ātum, āre : *cacher, taire :* verbergen, zwijgen.
Centum, ind. *cent :* honderd.
Centurio, ōnis, m. *centurion, officier :* hoofdman over honderd, aanvoerder.
Cēpi : *v.* capio : zie capio.
Cerno, is, crēvi, crētum, ere : *voir, apercevoir :* zien, ontdekken, outwaren.
Certāmen, inis, n. *combat :* gevecht, slag, strijd.
Certè, adv. *certainement :* zekerlijk.
Certò, adv. *certainement :* zekerlijk.
Certo, as, āvi, ātum, āre : *combattre :* vechten, strijden.
Certus, a, um, adj. *certain :* zeker. Facere certiōrem : *informer de :* onderrigten van.
Cervix, īcis, f. *tête :* hoofd.
Chamus, i, m. *Cham* (*nom d'homme*) *:* Cham (mans naam).
Chanaan, ānis, m. *le pays de Chanaan :* het land van Chanaän.
Charta, æ, f. *papier :* papier.
Chirographum, i, n. *billet, signature :* brief, onderteekening.
Christus, i, m. *le Christ :* Christus.
Cibaria, ōrum, pl. n. *vivres :* levensmiddelen.
Cibus, i, m. *nourriture, aliment, mets, repas :* voedsel, spijs, eten, middagmaal.
Cilicium, ii, n. *cilice :* harenkleed.

Cingo, is, xi, ctum, ere : *entourer, ceindre :* omringen, omsingelen. Cingere obsidiōne : *assiéger :* belegeren.
Cinis, neris, m. *cendre :* asch.
Cinxi : *v.* cingo ; zie cingo.
Circà, prép. *autour de :* rondom.
Circumdo, as, dedi, datum, dare : *attacher autour :* omwinden.
Circumeo, is, īvi, itum, īre : *aller autour, parcourir :* om henen loopen, doorloopen.
Circumfero, fers, tuli, lātum, ferre : *porter autour :* om henen dragen.
Circumstans, antis, part. *assistant :* omstander, bijstander.
Circumsto, as, steti, stātum, stāre : *être rangé autour :* geschaard zijn rondom.
Circumtego, is, exi, ectum, ere : *couvrir :* dekken.
Circumvenio, is, vēni, ventum, īre : *envelopper :* inwikkelen.
Circumvolito, as, āvi, ātum, āre : *voler autour :* om henen vliegen.
Citātus, a, um, adj. *précipité :* overhaast.
Cithara, æ, f. *harpe :* harp.
Cito, citiùs, adv. *promptement, en peu de temps :* snellijk, in korten tijd.
Civis, is, m. f. *citoyen, concitoyen, habitant :* burger, medeburger, inwoner.
Civitas, ātis, f. *ville :* stad.
Clādes, is, f. *défaite, désastre, perte :* nederlaag, onheil, verlies. Clādem accipere : *essuyer une défaite :* eene nederlaag ondergaan.
Clàm, adv. *secrètement, furtivement :* heimelijk, in het verborgen.
Clāmo, as, āvi, ātum, āre : *crier :* roepen, schreeuwen.
Clāmor, ōris, m. *cri :* roep, kreet.
Clanculùm, adv. *en secret :* in het geheim.
Clango, is, xi, ere : *sonner de la trompette :* de trompet blazen.
Clangor, ōris, m. *son :* klank.

Claūdo, is, si, sum, ere ; *fermer :* sluiten.
Clementer, adv. *avec bonté :* met goedheid.
Clypeus, i, m. *bouclier :* schild.
Coactus, a, um : *v.* cōgo : zie cōgo.
Coēgi : *v.* cōgo : zie cōgo.
Cœlum, ì, n. *ciel :* hemel.
Cœnaculum, i, n. *salle à manger, appartement :* eetzaal, vertrek.
Cœpi, isti, isse : *commencer :* beginnen.
Cogito, as, āvi, ātum, āre : *penser :* denken.
Cognātus, a, um, adj. *parent :* verwant.
Cognitus, a, um : *v.* cognosco : zie cognosco.
Cognōmen, inis, n. *surnom :* bijnaam. Cognomine : *surnommé :* bijgenaamd.
Cognosco, is, nōvi, nitum, ere : *connoître, savoir :* kennen, weten.
Cōgo, is, coēgi, actum, ere : *contraindre, rassembler :* dwingen, noodzaken, verzamelen.
Cohibeo, es, bui, bitum, ēre : *arrêter :* tegenhouden, weêrhouden.
Cohortor, āris, ātus, āri : *exhorter :* vermanen.
Collacrymo, as, āvi, ātum, āre : *pleurer avec quelqu'un :* met iemand weenen.
Collaūdo, as, āvi, ātum, āre : *louer :* prijzen, loven.
Collectus, a, um : *v.* colligo : zie colligo.
Collēgi : *v.* colligo : zie colligo.
Collīdo, is, īsi, īsum, ere : *briser :* verbreken, verbrijzelen.
Colligo, is, lēgi, lectum, ere : *assembler :* vergaderen.
Colloco, as, āvi, ātum, āre : *placer, mettre, établir :* plaatsen, zetten, instellen.
Colloquor, eris, cūtus, qui : *parler ensemble, s'entretenir :* te zamen spreken, zich onderhouden.
Collum, i, n. *cou :* hals.
Colo, is, ui, cultum, ere : *cultiver, pratiquer, honorer :* bebouwen, aankweken, beoefenen, eeren.
Color, ōris, m. *couleur :* kleur.
Columba, æ, fém. *colombe :* duif.
Columna, æ, f. *colonne :* kolom, zuil.

Coma, æ, f. *chevelure :* haar.

Combûro, is, bussi, bustum, ere : *brûler :* branden, verbranden.

Comedo, is, di, estum, ere : *manger*. eten.

Comes, itis, m. f. *compagnon, compagne :* genoot, gezel.

Commigro, as, āvi, ātum, āre : *aller habiter, venir habiter :* gaan wonen, komen wonen.

Commisceo, es, cui, xtum, ēre : *mêler :* mengen.

Committo, is, si, sum, ere : *commettre, livrer, confier :* begaan, leveren, toevertrouwen. Se fugæ committere : *prendre la fuite :* de vlugt nemen. Non committam : *je n'ai garde :* ik wacht mij wel.

Commodo, as, āvi, ātum, āre : *prêter :* leenen.

Commoror, āris, ātus, āri : *demeurer, loger :* wonen, gehuisvest zijn.

Commoveo, es, mōvi, mōtum, ēre : *émouvoir, agiter, ébranler :* aandoen, bewegen, schokken, doen daveren.

Commūnis, is, e, adj. *commun :* gemeen, algemeen.

Commûto, as, āvi, ātum, āre : *changer :* verwisselen, ruilen.

Compareo, es, rui, ēre : *paroître*. schijnen, blijken.

Comparo, as, āvi, ātum, āre : *préparer, gagner :* voorbereiden, gereed maken, winnen.

Compello, as, āvi, ātum, āre : *parler, adresser la parole à :* spreken, het woord rigten tot.

Cômpello, is, puli, pulsum, ere : *pousser à, forcer de, presser :* nopen tot, dwingen om, dringen.

Cômperio, is, ri, pertum, īre : *apprendre, découvrir :* vernemen, ontdekken.

Complector, eris, plexus, ti : *embrasser, saisir, prendre :* omhelzen, omvatten, grijpen, vatten, nemen.

Compōno, is, posui, positum, ere: *arranger, terminer, régler :* schikken, uitmaken, regelen.

Comprehendo, is, endi, ensum, ere : *prendre, saisir :* nemen, vatten, grijpen.

Comprobo, as, āvi, ātum, āre : *prouver, vérifier, justifier :* bewijzen, bewaarheden, staven.

Compuli : *v.* compello : zie compello.
Compulsus, a, um : *v.* compello : zie compello.
Concēdo, is, cessi, cessum, ere : *accorder, laisser :* toestaan, laten.
Concido, is, di, ere : *tomber :* vallen. Animo concidere : *perdre courage :* moed verliezen.
Concito, as, āvi, ātum, āre : *soulever, solliciter, ameuter :* ophitsen, aan het muiten slaan, opruijen.
Conclāve, is, n. *appartement :* vertrek.
Concordia, æ, f. *concorde, bonne intelligence :* eendragt, goede verstandhouding.
Concupisco, is, pivi, pitum, ere : *désirer :* verlangen.
Concurro, is, ri, rsum, ere : *courir, accourir :* loopen, toeschieten.
Concutio, is, ti, ssum, ere : *secouer, ébranler :* schudden, doen daveren, afschudden.
Condio, is, īvi, ītum, īre : *embaumer :* balsemen.
Conditio, ōnis, f. *condition :* voorwaarde, beding.
Condo, is, idi, itum, ere : *renfermer :* opsluiten.
Condōno, as, āvi, ātum, āre : *pardonner :* vergeven.
Confectus, a, um : *v.* conficio : zie conficio.
Confero, fers, tuli, collātum, ferre : *placer :* plaatsen. Se conferre : *se transporter :* zich begeven, gaan.
Confessus, a, um : *v.* confiteor : zie confiteor.
Confestim, adv. *aussitôt, sur-le-champ :* dadelijk, terstond, op staanden voet.
Conficio, is, fēci, fectum, ere : *faire, accabler, épuiser :* doen, overstelpen, verdrukken, uitputten. Conficior : *mourir :* sterven.
Confīdo, is, īdi, ere : *se confier, mettre sa confiance :* zich vertrouwen, zijn vertrouwen stellen.
Confirmo, as, āvi, ātum, āre : *raffermir, rassurer :* bevestigen, verzekeren, versterken, verstevigen.
Confiteor, ēris, fessus, ēri : *avouer :* bekennen, belijden.
Conflicto, as, āvi, ātum, āre : *affliger :* bedroeven.
Conflīgo, is, xi, ctum, ere : *combattre, livrer bataille :* strijden, slag leveren.

Confluo, is, xi, xum, ere : *se rendre, accourir :* zich overgeven, toesnellen.
Confodio, is, di, ossum, ere : *percer :* doorboren.
Confugio, is, gi, itum, ere : *se réfugier, avoir recours :* de wijk nemen, toevlugt nemen.
Congeries, ēi, f. *amas :* hoop, opeenstapeling.
Congero, is, gessi, gestum, ere : *amasser :* ophoopen, vergaderen.
Congredior, eris, gressus, di : *combattre :* strijden.
Conjēci : *v.* conjicio : zie conjicio.
Conjector, ōris, m. *devin : interprète :* waarzegger, uitlegger.
Conjicio, is, jēci, jectum, ere : *jeter :* werpen.
Conjugium, ii, n. *mariage :* huwelijk.
Conjungo, is, unxi, ctum, ere : *joindre, réunir :* zamenvoegen, verbinden.
Conjuro, as, āvi, ātum, āre : *conjurer :* zamenzweeren.
Conjux, ugis, m. et fém. *époux, épouse, femme :* echtgenoot, echtgenoote, vrouw.
Cōnor, āris, ātus, āri : *tâcher, s'efforcer :* trachten, poging aanwenden.
Conscendo, is, di, sum, ere : *monter sur :* opklimmen, beklimmen.
Conscindo, is, scidi, scissum, ere : *déchirer :* verscheuren.
Conscius, a, um, adj. *connoissant, qui connoît :* kennende, die kent.
Conscriptio, ōnis, f. *écrit, contrat :* geschrift, verbindtenis.
Consecro, as, āvi, ātum, āre : *consacrer :* wijden.
Consecūtus, a, um : *v.* consequor : zie consequor.
Consēdi : *v.* consido : zie consido.
Consequor, eris, cūtus, qui : *acquérir, suivre :* verkrijgen, volgen.
Consero, is, ui, ertum, ere : *joindre :* zamenvoegen. Manum conserere : *en venir aux mains :* handgemeen worden.
Consideo, es, sēdi, sessum, ēre : *s'asseoir :* zich nederzetten.

Considero, as, āvi, ātum, āre : *considérer :* beschouwen, overdenken, in aanmerking nemen.

Consīdo, is, sēdi, sessum, ere : *s'apaiser, se calmer :* zich bevredigen, tot bedaren komen.

Consilium, ii, n. *conseil, avis, résolution :* raad, waarschuwing, besluit.

Consisto, is, stiti, stitum, ere : *s'arrêter, se tenir debout :* blijven stilstaan, staande blijven.

Consolatio, ōnis, f. *consolation :* vertroosting, troost.

Consōlor, āris, ātus, āri : *consoler :* troosten.

Conspectus, ûs, m. *présence :* tegenwoordigheid.

Conspergo, is, ersi, ersum, ere : *arroser, couvrir :* besproeijen, dekken.

Conspicio, is, pexi, pectum, ere : *voir, apercevoir, regarder :* zien, ontwaren, aanschouwen.

Conspicor, āris, ātus, āri : *voir, envisager :* zien, inzien.

Constanter, adv. *constamment, courageusement :* gestadiglijk, moediglijk.

Constantia, æ, f. *constance, fermeté :* standvastigheid, vastigheid.

Constiti : *v.* consisto : zie consisto.

Constituo, is, ui, ūtum, ere : *établir, placer, faire paroître :* oprigten, plaatsen, instellen, doen verschijnen.

Constringo, is, strinxi, strictum, ere : *attacher, serrer :* vastmaken, zamendrukken.

Consuesco, is, suēvi, suētum, ere : *avoir coutume, s'accoutumer :* de gewoonte hebben, zich gewennen.

Consuetūdo, inis, f. *coutume :* gewoonte.

Consulo, is, lui, ultum, ere : *pourvoir :* voorzien.

Consūmo, is, sumpsi, sumptum, ere : *ruiner, consommer, passer :* vernielen, tot stand brengen, voltooijen, voorbijgaan. Consūmor : *périr :* sterven.

Consurgo, is, surrexi, surrectum, ere : *se lever :* opstaan.

Contamino, as, āvi, ātum, āre : *souiller :* bezoedelen, bevlekken.

Contemno, is, tempsi, temptum, ere : *mépriser :* verachten.

Contendo, is, di, tum, ere: *se hâter d'aller :* zich haasten te vertrekken.

Contero, is, trivi, tritum, ere : *briser.:* verbreken, vergruizen.

Contineo, ès, nui, tentum, ēre : *retenir :* weêrhouden.

Contingo, is, tigi, tactum, ere : *arriver :* gebeuren, voorvallen.

Continuò : *tout de suite, aussitôt :* terstond, dadelijk.

Contrà, prép. *contre :* tegen.

Contraho, is, xi, ctum, ere : *assembler :* vergaderen. Exercitum contrahere : *lever une armée :* een leger bijeen verzamelen.

Controversia, æ, f. *dispute :* twist.

Contudi : *v.* contundo : zie contundo.

Contuli : *v.* confero : zie confero.

Contumelia, æ, f. *affront, injure :* beleediging, schimp, hoon.

Contundo, is, tudi, tūsum, ere : *abattre, réprimer :* den moed doen ontzinken, beteugelen, intoomen.

Convenio, is, ēni, entum, entum, īre: *s'assembler, s'accorder:* vergaderen, overeenstemmen. Convenitur: *on vient:* men komt.

Converto, is, ti, sum, ere : *tourner :* draaijen, omkeeren.

Conviciātor, ōris, m. *insolent :* baldadig, stout, oneerbiedigmensch.

Convivium, ii, n. *festin :* gastmaal.

Convoco, as, āvi, ātum, āre: *assembler:* bijeenbrengen.

Copia, æ, f. *abondance, quantité, ressource :* overvloed, menigte, redmiddel.

Copiæ, ārum, pl. f. *troupes:* troepen.

Coquo, is, coxi, coctum, ere : *cuire :* koken, zieden.

Cor, cordis, n. *cœur :* hart.

Cōràm, prép. *devant, en présence:* voor, in tegenwoordigheid.

Cornu, ind. Cornua, uùm, pl. *cornes :* horens.

Corpus, oris, n. *corps :* ligchaam.

Corripio, is, ripui, reptum, ere : *saisir :* grijpen, aanvatten.

Corrumpo, is, rūpi, ruptum, ere : *corrompre :* omkoopen, bederven.
Corruo, is, rui, ruere : *s'écrouler :* instorten.
Corruptus, a, um : *v.* corrumpo : zie corrumpo.
Cortina, æ, f. *rideau, étoffe :* gordijn, voorhangsel, stof.
Corvus, i, m. *corbeau :* raaf.
Costa, æ, f. *côte :* ribbe.
Coxi : *v.* coquo : zie coquo.
Creātor, ōris, m. *Créateur :* Schepper.
Crēdo, is, didi, ditum, ere : *croire, confier, prêter :* gelooven, toevertrouwen, ter leen geven.
Credulus, a, um, adj. *crédule :* ligtgeloovig.
Creo, as, āvi, ātum, āre : *créer :* scheppen.
Cresco, is, crēvi, crētum, ere : *croître, s'augmenter :* groeijen, zich vermenigvuldigen.
Crinis, is, m. *cheveu, chevelure :* haren, het haar.
Cruciātus, ûs, m. *tourment :* kwelling.
Crucio, as, āvi, ātum, āre : *tourmenter :* kwellen.
Crudēlis, is, e, adj. *cruel :* wreed.
Crudelitas, ātis, fém. *cruauté :* wreedheid.
Crudeliùs, adv. *plus cruellement :* wreediglijk.
Crus, crūris, n. *jambe :* been.
Crux, crucis, f. *croix :* kruis.
Cubitus, i, m. *coudée :* elle, elleboog.
Cubo, as, cubui, bitum, āre : *coucher, être couché :* liggen, liggende zijn.
Cucurri : *v.* curro : zie curro.
Culmus, i, m. *tige :* stam, struik, steel.
Culpa, æ, f. *faute :* misslag.
Cultor, ōris, m. *adorateur :* aanbidder.
Cultus, ûs, m. *culte, religion :* eerdienst, godsdienst.
Cum, prép. *avec :* met.
Cùm, conj. *v.* quum : zie quum.
Cumulo, as, āvi, ātum, āre : *combler, mettre le comble à :* overladen, iets ten top voeren.
Cupidus, a, um, adj. *désirant, qui désire :* verlangende, die verlangt.
Cupio, is, īvi, ītum, ere : *souhaiter :* wenschen.

Cur, adv. *pourquoi :* waarom.
Cūra, æ, f. *soin :* zorg. Gerere cūram : *se mêler, prendre soin :* zich bemoeijen, zorg dragen.
Cūro, as, āvi, ātum, āre : *avoir soin. soigner, s'embarrasser :* zorg dragen, zorgen, zich bekommeren.
Curro, is, cucurri, cursum, ere : *courir, accourir :* loopen, toeloopen.
Currus, ûs, m. *char :* wagen, kar.
Cursus, ûs, m. *course :* wedloop.
Custodiæ, ārum, pl. f. *gardes :* wachters.
Custodio, is, divi, ditum, ire : *garder :* bewaken, hoeden.
Custos, odis, m. *gardien :* wachter.
Cutis, tis : *peau :* vel.
Cyrus, i, m. *Cyrus* (*nom d'homme*) : Cyrus (mans naam).

D

Damnum, i, n. *dommage, désavantage, malheur :* schade, nadeel, ongeluk.
Daniel, ēlis, m. *Daniel* (*nom d'homme*) : Daniel (mans naam).
Darius, ii, m. *Darius* (*nom d'homme*) : Darius (mans naam).
Datus, a, um : *v.* do : zie do.
Datūrus, a, um : *v.* do : zie do.
David, idis, m. *David* (*nom d'homme*) : David (mans naam).
De, prép. *de, touchant, au sujet de :* van, rakende, ten opzigte van.
Deambulo, as, āvi, ātum, āre : *se promener :* wandelen.
Debeo, es, bui, bitum, ēre : *devoir :* schuldig zijn.
Decēdo, is, cessi, cessum, ere : *sortir, mourir :* uitgaan, aftreden, sterven.
Decem, ind. *dix :* tien.
Decēpi : *v.* decipio : zie decipio.

Deceptus, a, um : *v.* decipio : zie decipio.
Decerno, is, crēvi, crētum, ere : *ordonner :* bevelen.
Decerpo, is, psi, ptum, ere : *cueillir :* plukken.
Decerto, as, āvi, ātum, āre : *combattre, disputer :* bestrijden, twisten.
Decido, is, cidi, ere : *tomber :* vallen.
Decipio, is, ēpi, eptum, ere : *tromper :* bedriegen.
Declāro, as, āvi, ātum, āre : *déclarer :* verklaren.
Declinatio, ōnis, f. *détour :* omweg.
Declino, as, āvi, ātum, āre : *détourner, éviter :* afbrengen, ontwijken.
Decrētus, a, um : *v.* decerno : zie decerno.
Decusso, as, āvi, ātum, āre : *croiser :* kruisen, kruiselings leggen.
Dedi : *v.* do : zie do.
Dedicatio, ōnis, f. *dédicace :* opdragt.
Deditio, ōnis, f. *soumission :* onderwerping.
Dedo, is, didi, ditum, ere : *s'adonner, se rendre :* zich overgeven.
Dedūco, is, xi, ctum, ere : *conduire, emmener, ramener :* leiden, wegvoeren, terugbrengen.
Defatigātus, a, um, part. *fatigué, las :* afgemat, moede.
Defēci : *v.* deficio : zie deficio.
Defendo, is, di, sum, ere : *défendre, protéger :* verdedigen, beschermen.
Defero, fers, tuli, lātum, ferre : *porter, transporter, rendre, déférer :* dragen, vervoeren, teruggeven.
Defervesco, is, ferbui, ere : *s'apaiser, se calmer :* zich bevredigen, tot bedaren komen
Deficio, is, fēci, fectum, ere : *se séparer, abandonner :* zich afscheiden, verlaten.
Defigo, is, xi, xum, ere : *enfoncer :* instooten, diep ingaan.
Deflecto, is, xi, xum, ere : *se détourner :* zich afwenden. Ad vitia deflectere : *se livrer aux vices :* zich aan ondeugden overgeven.
Defluo, is, xi, xum, ere : *couler :* vloeijen, loopen.
Defui : *v.* dēsum : zie dēsum.

Defutūrus, a, um : *v.* dēsum : zie dēsum.
Degenero, as, āvi, ātum, are : *dégénérer :* ontaarden.
Dehortor, āris, ātus, āri : *détourner :* afleiden, afbrengen, afwenden.
Dein, adv. *ensuite :* vervolgens.
Deinceps, adv. *dès-lors, depuis, désormais :* van toen af, sedert, voortaan.
Deindè, adv. *ensuite :* vervolgens.
Dejicio, is, jēci, jectum, ere : *abattre, culbuter, jeter :* nedervellen, overhoopwerpen, werpen.
Delābor, eris, lapsus, bi : *tomber :* vallen.
Delātus, a, um ; *v.* defero : zie defero.
Delecto, as, āvi, ātum, āre : *réjouir :* verheugen. Delector : *avoir du goût pour :* smaak hebben voor.
Delectus, a, um : *v.* deligo : zie deligo.
Deleo, es, ēvi, ētum, ēre : *effacer, détruire, abolir :* uitwisschen, uitroeijen, vernietigen.
Deliciæ, ārum, pl. f. *délices :* geneugten.
Deligo, is, ēgi, ectum, ere : *choisir :* kiezen.
Delinio, is, ivi, itum, ire : *calmer, adoucir :* bedaren, verzachten.
Delitesco, is, tui, ere : *se cacher :* zich verbergen.
Delūdo, is, si, sum, ere : *tromper :* bedriegen.
Demetrius, i, m. *Démétrius (nom d'homme) :* Demetrius (mans naam).
Demitto, is, isi, issum, ere : *abaisser, descendre, pencher :* verlagen, afdalen, neigen, overhellen.
Dēmùm, adv. *enfin :* eindelijk.
Denique, adv. *enfin :* eindelijk.
Densus, a, um, adj. *épais, touffu :* dik, digt.
Denuntio, as, āvi, ātum, āre : *déclarer, annoncer, menacer :* verklaren, aankondigen, dreigen.
Depōno, is, posui, positum, ere : *déposer, mettre bas :* nederleggen.
Deporto, as, āvi, ātum, āre : *transporter :* vervoeren.
Depositus, a, um : *v.* depōno : zie depōno.
Deposui : *v.* depōno : zie depōno.
Deprecor, āris, ātus, āri : *détourner par des prières,* door beden afwenden.

Deprehendo, is, di, sum, ere: *surprendre*: verasschen.

Deprōmo, is, prompsi, promptum, ere: *tirer dehors*: trekken uit.

Derelinquo, is, līqui, lictum, ere: *abandonner*: verlaten.

Derideo, es, īsi, īsum, ēre: *se moquer, railler*: den spot drijven, bespotten, boerten.

Desævio, is, vii, vitum, īre: *exercer sa fureur*: zijne woede den teugel vieren.

Descendo, is, di, sum, ere: *descendre*: afdalen.

Descisco, is, scivi, ere: *s'écarter*: zich verwijderen, afwijken.

Desero, is, rui, sertum, ere: *quitter, abandonner*: verlaten, afzien.

Desertum, i, n. *désert*: woestijn.

Designo, as, āvi, ātum, āre: *désigner*. aanduiden, beteekenen.

Desilio, is, lui, sultum, īre: *descendre, sauter en bas*: afklimmen, afspringen.

Desisto, is, destiti, ere: *cesser*: ophouden, staken.

Despero, as, āvi, ātum, āre: *désespérer*: wanhopen.

Despondeo, es, di, sum, ēre: *promettre en mariage*: ten huwelijk beloven.

Destino, as, āvi, ātum, āre: *destiner*: bestemmen.

Destiti: *v.* desisto: zie desisto.

Destituo, is, tui, tūtum, ere: *priver, abandonner*: berooven, verlaten.

Dēsum, es, fui, esse: *manquer*: ontbreken.

Deterreo, es, rui, ritum, ēre: *détourner*: afwenden, afbrengen.

Detraho, is, traxi, tractum, ere: *ôter, tirer, enlever, arracher*: wegnemen, wegruimen, afrukken.

Detrimentum, i, neut. *dommage, perte*: schade, verlies.

Detrūdo, is, si, sum, ere: *pousser, jeter, descendre*: afstooten, werpen, nederbrengen.

Deus, i, m. *Dieu (créateur du monde)*: God (schepper der wereld).

Devenio, is, ēni, īre : *échéoir, parvenir, passer :* vervallen, verschijnen, ergens toe geraken, voorbij gaan.
Devinco, is, vīci, victum, ere : *vaincre :* overwinnen.
Devoro, as, āvi, ātum, āre : *dévorer :* verscheuren.
Devoveo, es, vōvi, vōtum, ēre : *dévouer :* opofferen, toewijden.
Dextra, æ, f. *main droite :* regter hand.
Diadēma, atis, n. *diadème*. diadeem, koningskroon.
Dīco, is, xi, ctum, ere : *dire :* zeggen.
Dictito, as, āvi, ātum, āre : *dire, publier :* zeggen, verkondigen.
Dictum, i, n. *ordre :* bevel.
Dictus, a, um : *v.* dīco : zie dīco.
Dies, ēi, m. et f. *jour :* dag. In dies : *de jour en jour :* van dag tot dag.
Difficilis, is, e : *difficile :* moeijelijk.
Diffīdo, is, diffīsus, sum, ere : *se défier, espérer peu :* wantrouwen, weinig hoop voeden.
Digitus, i, m. *doigt :* vinger.
Dignitas, ātis, f. *dignité :* waardigheid. Dignitas corpōris : *extérieur majestueux :* hoogachtbaar wezen.
Dignus, a, um, adj. *digne :* waardig.
Digredior, eris, gressus, di : *s'écarter :* afwijken.
Dilābor, eris, lapsus, bi : *se disperser :* zich verstrooijen.
Dilectus, a, um : *v.* diligo : zie diligo.
Diligenter, adv. *avec soin :* met zorg.
Diligo, is, lexi, lectum, ere : *aimer, chérir :* beminnen, achten.
Diluvium, ii, n. *déluge :* zondvloed.
Dimico, as, āvi, ātum, āre : *combattre :* strijden.
Dimidius, a, um, adj. *la moitié :* de helft.
Dimitto, is, īsi, issum, ere : *renvoyer, laisser partir :* terugzenden, laten vertrekken.
Dimoveo, es, ōvi, ōtum, ēre : *détourner :* afwenden, afbrengen.
Dinumero, as, āvi, ātum, āre : *compter :* tellen.
Diripio, is, ripui, reptum, ere : *piller :* plunderen.

Diruo, is, rui, rutum, ere : *détruire :* vernielen, verwoesten.

Dīrus, a, um, adj. *cruel :* wreed.

Discēdo, is, cessi, cessum, ere : *s'en aller, partir, s'écarter :* henengaan, vertrekken, afwijken.

Disco, is, didici, discitum, ere : *apprendre :* leeren.

Discumbo, is, cubui, cubitum, ere : *se mettre à table :* zich aan tafel zetten.

Dispensātor, ōris, m. *intendant :* opzigter, bewindhebber.

Dispōno, is, posui, situm, ere : *arranger :* schikken.

Dissidium, ii, n. *dissention :* tweedragt, oneenigheid, onlust.

Dissimulo, as, āvi, ātum, āre : *cacher, dissimuler :* verbergen, veinzen.

Dissipo, as, āvi, ātum, āre : *dissiper :* doorbrengen.

Dissuadeo, es, si, sum, ēre : *dissuader, détourner :* afraden, afbrengen.

Distribuo, is, bui, būtum, ere : *partager, distribuer :* deelen, uitdeelen.

Ditio, ōnis, f. *empire, domination :* rijk, heerschappij, oppermagt.

Diù, adv. *long-temps :* langen tijd. Diutiùs : *plus long-temps :* langeren tijd.

Diuturnus, a, um, adj. *de longue durée :* van langen duur.

Diversor, āris, ātus, āri : *aller, loger :* gaan, huisvesten.

Dives, itis, m. f. *riche :* rijk.

Divido, is, si, sum, ere : *diviser, partager :* deelen, verdeelen.

Divinitùs, adv. *par la volonté de Dieu :* door Gods wil.

Divīnus, a, um, adj. *divin :* goddelijk.

Divitiæ, ārum, pl. f. *richesses :* rijkdommen.

Dixi : *v.* dīco : zie dico.

Do, das, dedi, datum, dare : *donner :* geven. Se dare in viam : *se mettre en route :* zich op weg begeven.

Doceo, es, cui, ctum, ĕre : *instruire, enseigner, apprendre :* onderrigten, onderwijzen, lēeren.

Documentum, i, n. *leçon, instruction :* les, onderwijs. Capere documentum : *apprendre :* leeren.

Doleo, es, lui, litum, ĕre : *être affligé, être fâché :* bedroefd zijn, ontevreden wezen.

Dolor, ōris, m. *douleur, affliction :* droefenis, bedroefdheid.

Domesticus, a, um, adj. *héréditaire, domestique :* erfelijk, huisselijk.

Dominus, i, m. *seigneur, maître :* heer, meester.

Domo, as, mui, mitum, āre : *dompter :* toomen, bedwingen, temmen.

Domus, mûs, f. *maison :* huis. Domui : *à la maison :* te huis.

Dōnec, conj. *jusqu'à ce que :* tot dat.

Dōno, as, āvi, ātum, āre : *gratifier, faire présent :* begiftigen, ten geschenke geven.

Dōnum, i, n. *don, présent :* gift, geschenk Dōno mittere : *envoyer en présent :* ten geschenke zenden

Dormio, is, ivi, ītum, īre : *dormir :* slapen.

Dubito, as, āvi, ātum, āre : *douter, hésiter, faire difficulté, balancer :* twijfelen, aarselen, zwarigheid maken, wijfelen.

Ducenti, æ, a, adj. pl. *deux cents :* twee honderd.

Dūco, cis, xi, ctum, ere : *conduire, mener :* leiden, voeren. Pro nihilo ducere : *compter pour rien :* voor niets rekenen.

Dulcis, is, e, adj. *doux :* zoet.

Dùm, conj. *jusqu'à ce que, tandis que :* tot dat, terwijl.

Duntaxat, adv. *seulement :* alleenlijk.

Duo, æ, o, adj. pl. *deux :* twee.

Duodecim, ind. *douze :* twaalf.

Duplex, plicis, adj. *double, deux :* dubbel, twee.

Duplus, a, um, adj. *double :* dubbel.

Dūro, as, āvi, ātum, āre : *durer :* duren.

Dūrus, a, um, adj. *dur, pénible :* hard, moeijelijk.

Dux, ducis, m. *guide, chef, conducteur, général :* leidsman, hoofd, geleider, opperhoofd.

Duxi : *v.* dūco : zie dūco.

E

E, prép. *de, du :* van, van de.

Ecbatana, ōrum, pl. n. *Ecbatane :* Ekbatana.

Ecce : *voici, voilà, voici que :* zie hier, zie daar, zie hier dat.

Edico, is, xi, ctum : *ordonner :* bevelen, gelasten.

Edictum, i, n. *ordre, édit :* bevel, last.

Edidi : *v.* edo : zie edo.

Editus, a, um : *v.* edo : zie edo.

Edixi : *v.* edico : zie edico.

Edo, is, di, sum, ere : *manger :* eten.

Edo, is, didi, ditum, ere : *mettre au monde, faire, faire paroître, pousser, élever, donner :* ter wereld brengen, maken, doen verschijnen, uitbotten, verheffen, geven. Edor : *naître :* geboren worden.

Edoceo, es, cui, ctum, ēre : *instruire :* onderrigten, onderwijzen.

Educo, as, āvi, ātum, āre : *élever :* opvoeden.

Edūco, is, xi, ctum, ere : *tirer, faire sortir :* uittrekken, doen uitgaan.

Effectus, a, um : *v.* efficio : zie efficio.

Effero, fers, extuli, elātum, ferre : *porter, élever :* dragen, verheffen.

Efficio, is, fēci, fectum, ere : *former :* vormen.

Effluo, is, fluxi, xum, ere : *s'écouler :* verloopen.

Effodio, is, di, fossum, ere : *creuser :* graven.

Effugio, is, gi, gitum, ere : *échapper, éviter :* ontsnappen, ontwijken, vermijden.

Effundo, is, fūdi, fūsum, ere : *répandre, tirer :* storten, verspreiden, trekken.

Egens, entis, adj. *indigent :* behoeftig.

Egēnus, a, um, adj. *pauvre :* arm.

Egestas, ātis, f. *indigence :* behoefte.

Egi : *v.* ago : zie ago.
Ego, meî, pr. *je, moi :* ik, mij.
Egredior, eris, gressus, di : *sortir, aller :* uitgaan : gaan.
Egregiè, adv. *d'une manière distinguée, parfaitement :* op eene onderscheidene wijze, volkomenlijk.
Egregius, a, um, adj. *distingué, excellent, choisi :* onderscheiden, uitmuntend, uitgelezen.
Egressus, a, um : *v.* egredior : zie egredior.
Ejicio, is, jēci, jectum, ere : *chasser :* jagen.
Elābor, eris, lapsus, bi : *s'écouler, passer :* verloopen, voorbijgaan, verstrijken.
Elātus, a, um : *enflé, v.* effĕro : opgeblazen, zie effero.
Eleazarus, i, m. *Eléazar (nom d'homme) :* Eleazar (mans naam).
Electus, a, um : *v.* eligo : zie eligo.
Elegans, antis. adj. *bien fait :* welgemaakt.
Elephantus, i, m. *éléphant :* elefant.
Eliezer, ris, m. *Eliéser (nom d'homme) :* Eliezer (mans naam).
Eligo, is, lēgi, lectum, ere : *choisir :* kiezen.
Eluo, is, lui, lūtum, ere : *laver :* wasschen.
Emergo, is, mersi, sum, ere : *sortir :* uitgaan.
Emi : *v.* emo : zie emo.
Emineo, es, nui, ēre : *se distinguer :* zich onderscheiden.
Emitto, is, isi, issum, ere : *lâcher, laisser, aller, répandre :* loslaten, laten gaan, verspreiden.
Emo, is, i, emptum, ere : *acheter :* koopen.
En, adv. *voici, voilà :* zie hier, zie daar.
Enarro, as, āvi, ātum, āre : *raconter :* vertellen, verhalen.
Enascor, eris, nātus, ci : *naître, pousser :* geboren worden, uitkomen.
Enim, conj. *car :* want.
Enitor, eris, nixus, niti : *enfanter, mettre au monde :* baren, ter wereld brengen.
Eò, adv. *là, pour cela :* dáár, voor dat, daar voor.

Eo, is, ivi, itum, ire : *aller :* gaan. Itum est : *on alla :* men ging.
Ephraimus, i, m. *Ephraïm* (*nom d'homme*) *:* Ephraïm (mans naam).
Epulor āris, ātus, āri : *faire un festin, se régaler :* een feest houden, zich onthalen.
Eques, quitis, m. *cavalier :* ruiter. Equites, tum, pl. *cavalerie :* ruiterij, paardenvolk.
Equus, i, m. *cheval :* paard.
Erectus, a, um : *v.* erigo : zie erigo.
Ereptus, a, um : *v.* eripio : zie eripio.
Erexi : *v.* erigo : zie erigo.
Ergà, prép. *envers, à l'égard :* jegens, ten aanzien.
Ergò, conj. *donc :* alzoo.
Erigo, is, rexi, rectum, ere : *dresser :* oprigten.
Eripio, is, ripui, reptum, ere : *arracher, tirer :* ontrukken, trekken.
Erro, as, āvi, ātum, āre : *se tromper :* zich bedriegen.
Error, ōris, m. *erreur :* dwaling, misslag.
Erumpo, is, rūpi, ruptum, ere : *se répandre, s'échapper, jaillir, sortir :* zich verspreiden, zich onttrekken, ontwijken, uitspringen, uitgaan. In vōces erumpere : *prononcer avec force :* met kracht uitspreken.
Esaüs, ai, m. *Esaü* (*nom d'homme*). Ezau (mans naam).
Esca, æ, f. *nourriture :* voedsel.
Esther, ĕris, f. *Esther* (*nom de femme*) *:* Esther (vrouwen naam).
Et, conj. *et, aussi :* en, ook. Et vērò : *en effet :* inderdaad.
Etiam, adv. *aussi, encore :* ook, nog.
Etiamsi, conj. *quand même :* wanneer zelf.
Eupator, ōris, m. *Eupator* (*nom d'homme*) *:* Eupator (mans naam).
Eurōpa, æ, f. *Europe :* Europa.
Eva, æ, f. *Eve* (*nom de femme*) *:* Eva (vrouwen naam).
Evādo, is, si, sum, ere : *s'échapper :* ontkomen.

Evenio, is, ēni, entum, ire : *arriver :* aankomen.
Eventus, ûs, m. *événement, fin, issue :* gebeurtenis, einde, uitslag.
Everto, is, ti, sum, ere : *renverser :* omstooten.
Ex, *prép. de, du :* van, van de. Ex quo : *depuis que :* sedert dat.
Exactus, a, um : *écoulé, v.* exigo : verstreken, zie exigo.
Exanimātus, a, um : part. *épuisé :* uitgeput.
Exardeo, es, arsi, ēre : *être enflammé :* ontstoken zijn.
Exaudio, is, īvi, ītum, īre : *exaucer, entendre :* verhooren, hooren.
Excēdo, is, cessi, cessum, ere : *sortir de :* gaan uit.
Excellens, entis, adj. *excellent :* uitmuntend.
Excēpi : *v.* excipio : zie excipio.
Excessi : *v.* excēdo : zie excēdo.
Excidium, ii, n. *destruction, ruine :* verwoesting, vernieling.
Excipio, is, cēpi, ceptum, ere : *recevoir :* ontvangen.
Excito, as, āvi, ātum, āre : *exciter, éveiller :* aanzetten, opwekken.
Exclāmo, as, āvi, ātum, āre : *s'écrier :* uitroepen.
Excusatio, ōnis, f. *excuse :* verschooning.
Exēgi : *v.* exigo : zie exigo.
Exēmi : *v.* eximo : zie eximo.
Exemplum, i, n. *exemple :* voorbeeld.
Exeo, is, īvi, ītum, īre : *sortir, s'avancer :* uitgaan, voorwaarts treden.
Exercitus, ûs, m. *armée :* legermagt.
Exhālo, as, āvi, ātum, āre : *répandre :* verspreiden.
Exhibeo, es, bui, bitum, ēre : *montrer :* toonen.
Exigo, is, xēgi, xactum, ere : *passer, acheter :* voorbijgaan, koopen.
Exiguus, a, um, adj. *petit :* klein.
Exii : *v.* exeo : zie exeo.
Exilis, is, e, adj. *petit, maigre, grêle :* klein, mager, dun.
Exilium, ii, n. *exil :* ballingschap.

Eximius, a, um, adj. *exquis, très-beau, rare:* uitgelezen, zeer schoon, zeldzaam.

Eximo, is, xēmi, xemptum, ere: *délivrer, exécuter:* bevrijden, verlossen.

Existimo, as, āvi, ātum, āre: *penser, croire:* denken, gelooven.

Exorior, iris, xortus, iri: *s'élever:* zich verheffen.

Exorno, as, āvi, ātum, āre: *orner:* versieren.

Exortus, a, um: *v.* exorior: zie exorior.

Expecto: *v.* exspecto: zie exspecto.

Expello, is, puli, pulsum, ere: *chasser:* jagen, wegjagen.

Expergefactus, a, um, part. *réveillé:* opgewekt.

Experrectus, a, um, adj. *réveillé:* opgewekt.

Experior, īris, pertus, iri: *éprouver:* beproeven.

Expio, as, āvi, ātum, āre: *expier, purifier:* boeten, zuiveren.

Expīro, as, āvi, ātum, āre: *expirer:* den geest geven.

Explōro, as, āvi, ātum, āre: *examiner, épier, découvrir:* onderzoeken, bespieden, ontdekken.

Expōno, is, posui, situm, ere: *exposer, découvrir:* vertoonen, ontdekken.

Exprimo, is, pressi, pressum, ere: *exprimer, presser:* uitdrukken, dringen.

Exprobro, as, āvi, ātum, āre: *reprocher:* verwijten.

Expugno, as, āvi, ātum, āre: *prendre de force, prendre d'assaut:* met geweld nemen, stormenderhand nemen.

Expuli: *v.* expello: zie expello.

Exquiro, is, quisīvi, situm, ere: *chercher, rechercher, demander:* zoeken, nasporen, vragen.

Exquisitus, a, um: *extraordinaire, v.* exquiro: buitengewoon, zie exquiro.

Exsecrātus, a, um: *détesté, maudit, v.* exsecror: verfoeid, vervloekt, zie exsecror.

Exsecror, āris, ātus, āri: *maudire:* vloeken, vervloeken.

Exsequor, eris, secūtus, qui: *exécuter:* ten uitvoer brengen.

Exsicco, as, āvi, ātum, āre: *dessécher, mettre à sec :* droog maken, uitdroogen.
Exsilio, is, lui, sultum, ire: *sortir à la hâte, s'élancer :* met haast uitgaan, uitschieten.
Exsolvo, is, vi, lutum, ere: *payer :* betalen.
Exspecto, as, āvi, ātum, āre: *attendre :* wachten.
Extendo, is, di, sum, ere : *étendre :* uitstrekken, uitspreiden.
Exterus, a, um, adj. *étranger :* vreemdeling.
Extimesco, is, timui, ere: *craindre :* vreezen.
Extinctus, a, um, part. *mort, expiré :* dood, gestorven.
Extorqueo, es, torsi, tortum, ēre : *arracher :* ontrukken.
Extraho, is, traxi, tractum, ere: *tirer :* trekken.
Extrēmus, a, um, adj. *extrême, dernier :* uiterste, laatste. Extrēmum spiritum agere : *rendre le dernier soupir :* de laatste zucht geven.
Exstruo, is, struxi, structum, ere: *construire :* bouwen.
Exuo, is, ui, ūtum, ere: *dépouiller :* berooven, uitschudden.
Exūro, is, ussi, ustum, ere: *brûler, consumer :* branden, verteeren.
Ezechias, æ, m. *Ezéchias* (*nom d'homme*) : Ezechias (mans naam).

F

Facies, ēi : *visage, figure :* aangezigt, wezen.
Facilè, adv. *facilement, aisément :* gemakkelijk, ligtelijk.
Facilis, is, e, adj. *facile, aisé :* gemakkelijk, ligt.
Facio, is, fēci, factum, ere: *faire, agir, donner :* doen, te werk gaan, geven.
Factum, i, n. *fait, action :* daad, verrigting.
Factus, a, um : *v.* facio *et* fio : zie facio en fio.
Facultas, ātis, f. *pouvoir, liberté, permission :* magt, vrijheid, verlof.

Facultâtes, um, pl. *biens :* goederen.
Fallo, lis, fefelli, falsum, ere ; *tromper :* bedriegen.
Falsus, a, um, adj. *faux :* valsch, onecht.
Fāma, æ, f. *réputation, bruit :* goeden naam, gerugt.
Fames, mis, f. *famine, disette :* hongersnood, gebrek.
Familia, æ, f. *famille, lignée :* geslacht, stam.
Familiāris, is, e, adj. *de famille :* van den huize.
Famula, æ, f. *servante, suivante :* dienstmaagd, volgjuffer.
Famulus, i, m. *serviteur :* dienaar.
Fas, ind. *permis .* verlof, geoorloofd.
Fateor, ĕris, fassus, ĕri : *avouer :* bekennen, toestemmen.
Faveo, es, fāvi, faūtum, ēre : *favoriser :* begunstigen.
Favor, ōris, m. *faveur :* gunst.
Faustus, a, um, adj. *heureux :* gelukkig. Fausta omnia : *toutes sortes de prospérités :* alle heil.
Faux, faūcis, f. *gosier, gueule :* keel, strot, muil.
Fēci : *v.* facio : zie facio.
Fefelli : *v.* fallo : zie fallo.
Fel, fellis, n *fiel :* gal.
Feliciter : adv. *heureusement :* gelukkiglijk.
Fēlix, icis, adj. *heureux :* gelukkig.
Fenestra, æ, f. *fenêtre :* venster.
Fēnum, i, n. *foin :* hooi.
Fera, æ, f. *bête sauvage :* wild gedierte.
Ferè, adv. *presque, environ :* bijna, omtrent.
Ferētrum, i, n. *cercueil .* doodkist, doodbaar.
Ferie, is, ire : *frapper :* slaan, kloppen.
Fermè, adv. *presque, environ :* bijna, omtrent.
Fero, fers, tuli, lātum, ferre : *porter, emporter, souffrir :* dragen, wegdragen, lijden.
Ferrum, i, n. *fer :* ijzer.
Fessus, a, um, adj. *las, fatigué :* moede, vermoeid.
Festinans, antis, part. *se hâtant, avec empressement :* zich haastende, met drift.
Festus, a, um, adj. *de fête :* van een feest.

Fētor, ōris, m. *mauvaise odeur, puanteur :* **kwade reuk, stank.**

Fidēlis, is, e, adj. *fidèle :* getrouw.

Fidenter, adv. *avec assurance :* met verzekering.

Fides, ĕi, f. *foi, fidélité :* trouw, getrouwheid : Fidem facere : *donner l'assurance, persuader :* de verzekering geven, overreden. In fidem recipere ; *prendre sous sa caution, recevoir les promesses de fidélité :* onder zijne verantwoording nemen, de beloften van getrouwheid ontvangen.

Fiducia, æ, f. *confiance, assurance :* vertrouwen, verzekering.

Filia, æ, f. *fille :* dochter.

Filius, ii, m. *fils, enfant :* zoon, kind.

Filum, i, n. *fil :* garen, draad.

Fingo, is, finxi, fictum, ere : *former :* vormen.

Finis, is, m. *fin, bornes :* einde, grenspalen.

Finxi : *v.* fingo : zie fingo.

Fio, fis, factus, sum, fieri : *devenir, être fait, se faire :* worden, gemaakt zijn, gebeuren.

Firmamentum, i, n. *firmament :* uitspansel.

Firmo, as, āvi, ātum, āre : *affermir :* vaster maken, bevestigen.

Fiscella, æ, f. *panier, corbeille :* mand, korf.

Flagitium, ii, n. *action criminelle :* misdadige handeling.

Flamma, æ, f. *flamme :* vlam.

Flecto, is, flexi, xum, ere : *fléchir, apaiser :* buigen, vermurwen.

Fleo, es, flēvi, flētum, ēre : *pleurer :* weenen.

Flexi : *v.* flecto : zie flecto.

Flo, flas, āvi, ātum, āre : *souffler :* blazen.

Flōrens, entis, part. *florissant, v.* floreo : bloeijend, zie floreo.

Floreo, es, rui, ēre : *fleurir, se distinguer :* bloeijen, zich onderscheiden.

Flos, flōris, m. *fleur :* bloem.

Fluctus, ûs, m. *flot :* golf, baar.

Fluito, as, āvi, ātum, āre ; *surnager, flotter :* drijven.

Flūmen, inis, n. *fleuve :* vloed, stroom.
Fluo, is, fluxi, xum, ere : *couler :* vlieten.
Fluvius, ii, m. *fleuve :* stroom, vloed.
Fœ̄dus, a, um, adj. *difforme*, *triste :* misvormd, bedrukt.
Fœ̄dus, deris, n. *alliance*, *traité :* verbond, verdrag.
Fons, fontis, m. *fontaine*, *source :* fontein, bron, wel.
Forās, adv. *dehors :* buiten, van buiten.
Fore : *devoir*, *arriver*, *v.* sum : moeten, aankomen, zie sum.
Forīs, adv. *dehors :* buiten, van buiten.
Forma, æ, f. *forme*, *figure*, *beauté :* gedaante, houding, schoonheid.
Formido, inis, f. *crainte*, *épouvante :* vrees, schrik.
Formo, as, āvi, ātum, āre : *former :* vormen, maken.
Fornax, ācis, f. *fournaise :* oven.
Forsitan, adv. *peut-être :* welligt, misschien.
Fortè, adv. *par hasard*. bij geval, toevallig.
Fortis, is, e, adj. *courageux :* moedig, heldhaftig.
Fortiter, adv. *courageusement :* moediglijk.
Fortitūdo, dinis, f. *courage :* moed.
Fortūna, æ, f. *fortune :* fortuin, geluk.
Fortunātus, a, um, adj. *heureux :* gelukkig.
Forum, i, n. *place publique :* openbare plaats.
Fovea, æ, f. *fosse :* kuil, groef.
Frango, is, frēgi, fractum, ere : *rompre*, *casser :* breken.
Frāter, tris, m. *frère :* broeder.
Fraternus, a, um, adj. *fraternel*, *de frère :* broederlijk, van broeder.
Fraus, fraūdis, f. *fraude*, *tromperie :* bedrog, bedriegen.
Frēgi : *v.* frango : zie frango.
Frequens, entis, adj. *nombreux :* talrijk.
Frequentia, æ, f. *concours :* zamenloop, medewerking.
Frētus, a, um, adj. *appuyé :* gesteund, ondersteund.
Frons, frontis, fém. *front :* voorhoofd.
Fructus, ûs, m. *fruit :* fruit, ooft.

Frumentum, i, n. *froment, blé :* tarwe, koren.
Fruor, eris, fruitus, frui : *jouir :* genieten.
Frūges, gum, pl. fém. *fruits, biens de la terre :* vruchten, goederen der aarde.
Frustrà, adv. *en vain :* te vergeefs.
Fūdi : *v.* fundo : zie fundo.
Fuga, æ, f. *fuite :* vlugt.
Fugio, is, gi, fugitum, ere : *fuir, s'enfuir :* vlugten.
Fui : *v.* sum : zie sum.
Fulgeo, es, fulsi, ēre : *briller :* schitteren.
Fulgur, uris, n. *éclair .* weêrlicht.
Fulmen, inis, n. *foudre :* bliksem.
Fūmans, antis, part. *fumant, couvert de fumée :* rookend, met rook bedekt.
Funda, æ, f. *fronde :* werpslinger, slingersteen.
Fundamentum, i, n. *fondement :* grondvest, grondslag.
Fundo, is, fūdi, fūsum, ere : *répandre, produire, mettre en déroute :* storten, te voorschijn brengen, overhoop werpen.
Funestus, a, um, adj. *funeste :* ongelukkig, rampzalig.
Fungor, eris, functus, gi : *s'acquitter :* zich kwijten.
Fūnus, eris, n. *funérailles :* begrafenis.
Fūror, āris, ātus, sum, āri : *voler, dérober :* stelen, ontrooven.
Furor, ōris, m. *fureur :* woede. In furōrem incidere : *devenir furieux, tomber dans des accès de fureur :* woedend worden, in vlagen van woede vervallen.
Furtum, i, n. *vol, larcin :* diefstal.
Fūsus, a, um : *v.* fundo : zie fundo.
Futūrus, a, um, part. *futur, devant arriver, v.* Sum : toekomstig, moetende voorvallen, zie Sum.

G

Gabēlus, i, m. *Gabélus (nom d'homme) :* Gabelus (mans naam).

Galea, æ, f. *casque :* helm.
Galgala, ōrum, pl. n. *Galgala :* Galgala (plaats).
Gaudium, ii, n. *joie :* vreugde. Præ gaudio : *à force de joie :* door overmaat van vreugde.
Gedeon, ōnis, m. *Gédéon* (*nom d'homme*) *:* Gedeon (mans naam).
Gelboe, ind. *Gelboé* (*montagne*) *:* Gelboé (berg).
Gemitus, ûs, m. *gémissement :* gezucht, gesteen.
Gemma, æ, f. *pierre précieuse, bourgeon :* edel gesteente.
Gener, neri, m. *gendre :* behuwd-zoon, schoonzoon.
Generōsus, a, um, adj. *généreux, illustre :* edelmoedig, verheven.
Gens, entis, f. *nation, peuple :* natie, volk. Gentes, ium, pl. f. *gentils :* heidenen.
Gentilis, is, e, adj. *païen :* heiden. Gentiles, ium, pl. m. *gentils :* heidenen.
Genui : *v.* gigno : zie gigno.
Genus, eris, n. *genre, race, famille :* geslacht, ras, familie, maagschap.
Gero, is, gessi, gestum, ere : *porter, faire :* dragen, doen. Mōrem gerere : *suivre les conseils de :* den raad volgen van.
Gesto, as, āvi, ātum, āre : *porter :* dragen.
Gigno, is, genui, genitum, ere : *engendrer :* telen, baren, gewinnen.
Gladius, ii, m. *épée, glaive :* degen, zwaard.
Gloria, æ, f. *gloire :* roem, eer.
Glorior, āris, ātus, āri, *se glorifier :* zich beroemen.
Gnāvus, a, um, adj. *actif, appliqué :* werkzaam, oplettend.
Goliathus, i, m. *Goliath* (*nom d'homme*) *:* Goliath (mans naam).
Gorgias, æ, m. *Gorgias* (*nom d'homme*) *:* Gorgias (mans naam).
Gradior, eris, gressus, gradi : *marcher :* gaan, stappen.
Gradus, ûs, m. *poste, grade :* post, waardigheid, graad.

Græci, ōrum, pl. m. *Grecs :* Grieken.
Grando, dinis, f. *grêle :* hagel.
Grātes, pl. f. *actions de grâces :* dankzeggingen.
Gratia, æ, f. *grâce, faveur, crédit :* dank, gunst, aanzien.
Gratiōsus, a, um, adj. *agréable, qui est en faveur :* aangenaam, het gene welgevallig is.
Gratulor, āris, ātus, āri : *féliciter :* gelukwenschen.
Grātus, a, um, adj. *agréable, cher :* aangenaam, dierbaar.
Gravis, is, e, adj. *pesant, onéreux, profond, violent, considérable, redoutable :* zwaar, schadelijk, diep, geweldddadig, aanzienlijk, geducht.
Graviter, adv. *lourdement, fortement, grièvement :* dommelijk, krachtiglijk, hardelijk, gestrengelijk.
Grex, gregis, m. *troupeau :* kudde.
Gustus, ûs, m. *goût :* smaak.

H

Habeo, es, bui, bitum, ēre : *avoir, traiter :* hebben, behandelen. Se habēre : *se trouver :* zich bevinden. Habeor : *passer pour, être compté :* doorgaan voor, gerekend worden.
Habito, as, āvi, ātum, āre : *demeurer, loger :* wonen, herbergen, gehuisvest zijn.
Habui : *v.* habeo : zie habeo.
Hactenùs, adv. *jusqu'à présent :* tot dus verre.
Hædus, i, m. *chevreau :* geitje, jonge geit.
Hæreditarius, a, um, adj. *d'héritage, de famille :* erfelijk, maagschappelijk.
Hæreo, es, hæsi, hæsum, ēre : *être arrêté, demeurer, être embarrassé :* tegen gehouden worden, staan blijven, belemmerd zijn.
Hæres, ēdis, m. *héritier :* erfgenaam.
Haran, ind. *Haran (ville de la Mésopotamie) :* Haran (stad van Mesopotamien).
Hasta, æ, f. *pique, lance :* piek, lans.

Haurio, is, haūsi, haustum, īre : *puiser :* putten.
Hebræus, a, um, adj. *Hébreux, des Hébreux :* Hebreën, van de Hebreën.
Heli, ind. *Héli (nom d'homme) :* Heli (mans naam).
Herus, i, m. *maître :* meester.
Hic, hæc, hoc, pr. *ce, cette, celui-ci, celle-ci, cela, tel :* die, deze, dat, zoodanig.
Hicce, hæcce, hocce : *v.* hic : zie hic.
Hierosolyma, æ, f. *Jérusalem :* Jerusalem.
Hierosolymitānus, a, um : *de Jérusalem :* Jerusalemsch.
Hilaris, is, e, adj. *gai :* vrolijk.
Hinc, adv. *d'ici :* van hier.
Hirundo, inis, f. *hirondelle :* zwaluw.
Historia, æ, f. *histoire :* geschiedenis.
Hōmicida, æ, f. *homicide, meurtrier :* doodslager, moordenaar.
Homicidium, ii, neut. *homicide, meurtre :* manslag, moord.
Homo, inis, m. *homme :* man, mensch.
Honor, ōris, m. *honneur :* eer.
Hōra, æ, f. *heure :* uur. In hōras : *d'heure en heure :* van uur tot uur.
Horologium, ii : *horloge, cadran :* uurwerk, wijzerplaat.
Horrendus, a, um, adj. *horrible, épouvantable :* ijsselijk, afgrijsselijk.
Horreum, i, n. *grenier :* zolder.
Hortor, āris, ātus, āri : *exhorter, encourager :* vermanen, aanmoedigen.
Hortus, i, m. *jardin :* tuin, hof.
Hospes, pitis, m. *hôte, étranger :* gast, vreemdeling.
Hospitium, ii, n. *logement :* huisvesting. Excipere hospitio : *donner l'hospitalité :* huisvesting geven.
Hostia, æ, f. *victime :* slagtoffer.
Hostīlis, is, e, adj. *hostile :* vijandig. Animo hostili : *avec des mauvaises intentions :* met kwade bedoelingen.

Hostis, is, m. *ennemi :* vijand.
Hùc, adv. *ici :* hier.
Humānus, a, um, adj. *humain, de l'homme :* menschelijk, van den mensch.
Humerus, i, m. *épaule :* schouder.
Humi, adv. *par terre, à terre :* ter aarde, op den grond.

I

Ibi, adv. *là, en cet endroit :* daar, te dier plaats.
Ictus, ûs, m. *coup :* slag, stoot.
Idcircò, adv. *pour cela :* daarom.
Idem, eadem, idem, pr. *le même, la même :* dezelfde.
Identĭdem, adv. *de temps en temps :* van tijd tot tijd.
Ideò, adv. *pour cela, c'est pourquoi :* om dat, het is daarom.
Idòneus, a, um, adj. *propre à :* geschikt tot.
Idumæa, æ, f. *Idumée (pays) :* Idumea (land).
Iens, euntis : *v.* eo : zie eo.
Igitur, conj. *donc :* alzoo.
Ignavia, æ, f. *lâcheté :* lafhartigheid.
Igneus, a, um, adj. *de feu :* van vuur, vurig.
Ignis, is, m. *feu :* vuur.
Ignominia, æ, f. *déshonneur :* oneer.
Ignoro, as, āvi, ātum, āre : *ignorer, ne pas savoir :* niet weten, onbewust zijn.
Ignosco, is, nōvi, nōtum, ere : *pardonner :* vergeven.
Illæsus, a, um, adj. *non blessé, sain et sauf :* niet gekwetst, heelshuids.
Ille, a, ud, pr. *celui-ci, celui-là, cela, il, lui, etc.* die hier, die daar, dat, hij.
Illicio, is, lexi, lectum, ere : *engager :* nopen.
Illicò, adv. *sur-le-champ, à l'instant :* op staanden voet, terstond.
Illùc, adv. *là, en cet endroit :* daar, te dier plaats.

Illucesco, is, luxi, ere : *luire, faire jour :* schijnen, dag zijn.

Illustris, is, e, adj. *illustre, éclatant :* verheven, schitterend, luisterlijk.

Illuxi : *v.* illucesco : zie illucesco.

Imitor, āris, ātus, āri : *imiter :* navolgen, nabootsen.

Immemor, oris, adj. *oubliant, ne se souvenant pas :* vergetend, zich niet herinnerend.

Immensus, a, um, adj. *immense :* uitgestrekt, onmeetbaar.

Immineo, es, nui, ēre : *approcher :* naderen.

Imminuo, is, nui, nūtum, ere : *diminuer, affoiblir, adoucir :* verminderen, verzwakken, verzachten.

Immitto, is, misi, missum, ere : *envoyer :* zenden.

Immolo, as, āvi, ātum, āre : *immoler, sacrifier :* ombrengen, offeren.

Immortalitas, ātis, f. *immortalité :* onsterfelijkheid.

Imò, adv. *bien plus :* veel meer.

Impatiens, entis, adj. *ne pouvant souffrir :* niet kunnende lijden.

Impedio, is, īvi, ītum, īre : *embarrasser, empêcher.* belemmeren, beletten.

Impello, is, puli, pulsum, ere : *pousser :* stooten.

Imperātor, ōris, m. *général :* opperhoofd.

Imperātus, a, um : *ce qui a été commandé, v.* impero : bevolen, geboden, zie impero.

Imperītus, a, um, adj. *ignorant, sans expérience :* onwetend, zonder ondervinding.

Imperium, ii, n. *ordre, souverain pouvoir, empire, royaume, trône :* bevel, oppermagt, keizerrijk, koningrijk, troon.

Impero, as, āvi, ātum, āre : *commander :* bevelen, gelasten.

Impertio, is, īvi, ītum, īre : *accorder, donner, partager :* toestaan, geven, deelen.

Impetro, as, āvi, ātum, āre : *obtenir :* verwerven.

Impetus, ûs, m. *impétuosité, choc, attaque :* hevigheid, schok, aanval.

Impietas, ātis, f. *impiété :* goddeloosheid.

Impius, a, um, adj. *impie :* goddeloos.

Implacabilis, is, e, adj. *implacable :* onverbiddelijk.

Impleo, es, plēvi, plētum, ēre : *emplir :* aanvullen, volmaken.

Implico, as, āvi, ātum, āre : *embarrasser :* belemmeren.

Implōro, as, āvi, ātum, āre : *implorer :* smeken, bidden.

Impōno, is, posui, positum, ere : *mettre, imposer :* zetten, opleggen, doen eerbiedigen, bedriegen.

Imprimis, adv. *surtout, principalement :* inzonderheid, voornamelijk.

Improbè, adv. *mal :* kwaad.

Improbitas, ātis, fém. *méchanceté, injustice :* ondeugendheid, onregtvaardigheid.

Improbus, a, um, adj. *méchant :* ondeugend.

Impulsus, a, um : *v.* impello : zie impello.

Impūnè, adv. *impunément :* straffeloos.

In, prép. *dans, en, à, contre, pour :* in, te, tegen, voor.

Inambulo, as, āvi, ātum, āre : *se promener :* wandelen.

Inauditus, a, um, adj. *inouï :* ongehoord.

Inaūris, is, f. *pendant d'oreille :* oorsiersel.

Incēdo, is, cessi, cessum, ere : *marcher :* gaan.

Incendium, ii, n. *incendie :* brand.

Incendo, is, di, sum, ere : *brûler, enflammer :* branden, verbranden, ontsteken.

Incido, is, di, ere : *tomber :* vallen.

Inclāmo, as, āvi, ātum, āre : *crier, appeler à haute voix :* schreeuwen, met luider stem roepen.

Inclino, as, āvi, ātum, āre : *pencher, baisser :* neigen, overhellen.

Inclūdo, is, si, sum, ere : *enfermer :* opsluiten.

Incolo, is, lui, cultum, ere : *habiter :* wonen, bewonen.

Incolumis, is, e, adj. *sain et sauf :* gezond, gaaf, behouden.

Incommodum, i, n. *dommage, perte, désavantage :* schade, nadeel, verlies.

Incommodus, a, um, adj. *incommode :* ongemakkelijk.
Inconsiderātus, a, um, adj. *inconsidéré, téméraire :* onoverlegd, roekeloos.
Incredibilis, is, e, adj. *incroyable :* ongeloofelijk.
Increpo, as, āvi, ātum, āre : *réprimander, faire des réproches :* bekijven, berispen.
Incubo, as, bui, bitum, āre : *être couché :* liggen. — terræ : *sur la terre :* op den grond. — parieti : *contre un mur :* tegen een muur.
Incutio, is, ussi, ssum, ere : *inspirer :* inboezemen.
Indè, adv. *de là, en :* van daar, in. Hinc et indè : *de part et d'autre :* van weêrs zijden.
Indicium, ii, n. *marque, signe :* merk, teeken.
Indico, as, āvi, ātum, āre : *montrer, faire connoître, indiquer :* toonen, wijzen, doen kennen, aanduiden.
Indidi : *v.* inde : zie indo.
Indignans, antis, part. *indigné, avec indignation :* verontwaardigd, met verontwaardiging.
Indignatio, ōnis, f. *indignation, courroux :* verontwaardiging, toorn.
Indignè, adv. *avec indignation :* met verontwaardiging.
Indignitas, ātis, f. *indignité :* onwaardigheid.
Indo, is, didi, ditum, ere : *donner :* geven.
Indoles, is, f. *naturel, caractère :* inborst, karakter.
Indūco, is, duxi, ductum, ere : *faire entrer :* doen ingaan.
Indulgens, entis, adj. *indulgent, facile :* toegevend, gemakkelijk.
Induo, is, dui, dūtum, ere : *revêtir, se revêtir :* herkleeden, bekleeden.
Industrius, a, um, adj. *industrieux, intelligent :* nijverig, bedreven.
Indūtus, a, um : *v.* induo : zie induo.
Ineo, is, ii, itum, ire : *commencer :* beginnen. Inire convivium : *faire un festin :* een feest aanregten.
Infans, antis, m. et fém. *enfant :* kind.

Infantia, æ, f. *enfance:* kindschheid.
Infantulus, i, m. *petit enfant:* kindje, klein kind.
Infensus, a, um, adj. *irrité, ennemi:* vergramd, vijandig.
Infero, fers, tuli, illātum, ferre: *porter, mettre dans:* in dragen, in leggen.
Infestus, a, um, adj. *contraire, ennemi:* tegen, strijdig, vijandig.
Infinitus, a, um, adj. *infini:* oneindig.
Infirmus, a, um, adj. *foible:* zwak.
Infixus, a, um, part. *gravé:* gesneden, gegrift.
Infrà, prép. *sous, dessous, au-dessous:* onder, beneden.
Ingenium, ii, n. *esprit, pénétration:* verstand, geest, oordeel.
Ingens, entis, adj. *grand:* groot.
Ingravesco, is, ere: *s'appesantir, s'augmenter, croître:* verzaren, zich vermenigvuldigen, groeijen.
Ingredior, eris, gressus, di: *entrer:* in gaan, binnen treden.
Iniens, ineuntis: *v.* ineo: zie ineo.
Inii: *v.* ineo: zie ineo.
Inimicitia, æ, f. *inimitié:* vijandschap, vijandigheid.
Inimicus, a, um, adj. *ennemi, contraire, opposé:* vijandig, strijdig, tegenovergesteld.
Iniquè, adv. *injustement:* onregtvaardiglijk.
Iniquus, a, um, adj. *inique, injuste, désavantageux:* onregtvaardig, onregtmatig, onvoordeelig. Iniquo animo: *avec impatience:* met ongeduld.
Injuria, æ, f. *injure, tort:* hoon, grieve, ongelijk.
Injustus, a, um, adj. *injuste:* onregtvaardig.
Innixus, a, um, part *appuyé sur:* geleund op.
Innoxius, a, um, adj. *innocent:* onschuldig, schuldeloos.
Innumerus, a, um adj. *innombrable:* ontelbaar, talloos.
Inopia, æ, f. *disette:* behoefte, gebrek.
Inquio, is: *dis-je, dis-tu, dit-il:* zeg ik, zegt gij, zegt hij.

Insequor, eris, secūtus, qui : *suivre : volgen.*
Insero, is, serui, sertum, ere : *mettre :* zetten, plaatsen.
Insideo, es, sēdi, sessum, ēre : *être assis sur :* gezeten zijn op.
Insidiæ, ārum, pl. fém. *embûches :* heimelijke lagen. Parāre insidias ; *dresser des embûches :* heimelijke lagen leggen.
Insignia, um, pl. n. *marques, ornemens :* teekenen, blijken, versieringen.
Insignis, is, e : *éclatant, remarquable, distingué :* schitterend, merkwaardig, onderscheiden.
Insilio, is, lui, sultum, ire : *sauter :* springen.
Insons, ontis, adj. *innocent :* onschuldig, schuldeloos.
Instar, ind. *à la manière, en forme de :* op de wijze, in voege, in gedaante.
Institi : *v.* insto : zie insto.
Instituo, is, ui, ūtum, ere : *instituer, établir, régler :* stichten, instellen, oprigten, schikken.
Institūtum, i, n. *institution, coutume :* instelling, gebruik.
Insto, as, stiti, stāre : *insister, presser, approcher :* aanhouden, aandringen, naderen.
Insulto, as, āvi, ātum, āre : *insulter :* beleedigen, hoonen.
Insum, ines, inesse : *être dans :* zijn in, zich bevinden in.
Insuper, adv. *de plus :* te meer, daarenboven.
Intelligo, is, lexi, lectum, ere : *comprendre :* begrijpen, verstaan.
Intendo, is, di, tum, ere : *appliquer :* toeleggen, opzetten, aanleggen.
Inter, prép. *entre, parmi :* onder.
Interclūdo, is, si, sum, ere : *enfermer :* opsluiten.
Interdico, is, dixi, dictum, ere : *interdire, défendre :* ontzeggen, verbieden.
Interdiù, adv. *pendant le jour :* gedurende den dag.
Interdùm, adv. *quelquefois :* eenigemalen, soms.

Intereà, adv. *cependant, pendant ce temps là :* echter, evenwel, gedurende dien tijd.

Interemi : *v.* interimo : zie interimo.

Interremptus, a, um : *v.* interimo : zie interimo.

Intereo, is, rii, ritum, īre : *mourir, périr :* sterven, sneven, omkomen.

Interficio, is, fēci, fectum, ere : *tuer, faire mourir :* dooden, doen sterven.

Interim, adv. *pendant ce temps-là :* gedurende dien tijd.

Interimo, is, rēmi, remptum, ere : *tuer, mettre à mort :* dooden, ten dood brengen.

Interior, or, us, adj. *intérieur, de dedans :* binnenste, inwendig, van binnen.

Intermitto, is, mīsi, missum, ere : *interrompre :* invallen, afbreken, staken.

Internecio, ōnis, fém. *entière défaite :* volkomen nederlaag.

Interpello, as, āvi, ātum, āre : *interrompre :* beletten, staken, afbreken, invallen.

Interpres, etis, m. *interprète :* tolk, uitlegger.

Interpretatio, ōnis, f. *explication :* uitlegging.

Interpretor, āris, ātus, āri : *expliquer :* uitleggen.

Interrogo, as, āvi, ātum, āre : *demander, interroger :* vragen, ondervragen.

Intersum, es, fui, esse : *être présent :* tegenwoordig zijn.

Intingo, is, tinxi, ctum, ere : *tremper dans :* weeken in, doopen in.

Intolerabilis, is, e, adj. *insupportable :* onverdragelijk.

Intonsus, a, um, adj. *qui n'a point été coupé, qui n'a point été rasé :* dat niet afgesneden is geworden, die niet geschoren is geworden.

Intrà, prép. *dans l'espace de, en :* in den tijd van, in.

Introdūco, is, duxi, ductum, ere : *introduire, faire entrer :* binnen leiden, doen ingaan.

Intueor, ēris, tuitus, ēri : *regarder :* beschouwen, zien.

Intuli : *v.* infero : zie infero.

Intumesco, is, tumui, ere : *s'enfler :* opzwellen, dik worden.

Intùs, adv. *dedans :* in, van binnen.

Inultus, a, um, adj. *qui n'a pas été vengé :* die niet gewroken is geworden.

Inūro, is, ussi, ustum, ere : *imprimer :* indrukken.

Invādo, is, vāsi, sum, ere : *s'emparer, se jeter sur :* zich meester maken, henen vallen over.

Invalesco, is, valui, ere : *se fortifier :* zich versterken.

Invenio, is, vēni, ventum, īre : *trouver :* vinden.

Invicèm, adv. *l'un l'autre, mutuellement :* de een den ander, onderling.

Invideo, es, di, sum, ēre : *porter envie.* afgunstig zijn, benijden.

Invidia, æ, f. *envie, jalousie :* afgunst, nijd, jaloezij.

Invidus, a, um, adj. *envieux, jaloux :* afgunstig, jaloersch.

Inviso, is, si, sum, ere : *visiter, aller voir :* bezoeken, gaan zien.

Invisus, a, um, adj. *haï de, odieux à :* gehaat door, hatelijk aan.

Invīto, as, āvi, ātum, āre : *inviter :* uitnoodigen, noodigen.

Invoco, as, āvi, ātum, āre : *invoquer, implorer :* inroepen, aanroepen.

Ipse, a, um, pr. *même :* zelf, zelve. Ego ipse : *moi-même :* ik zelf.

Ira, æ, f. *colère :* drift, woede.

Irascor, eris, irātus, sci : *se mettre en colère, se fâcher :* in woede ontsteken, boos worden.

Irātus, a, um : *irrité, v.* irascor : vertoornd, zie irascor.

Irrideo, es, īsi, īsum, ēre : *se moquer.* den spot drijven.

Irrigo, as, āvi, ātum, āre : *arroser :* besproeijen, begieten.

Irrisus, ûs, m. *dérision, insulte :* bespotting, beschimping.
Irruo, is, rui, ere : *fondre sur :* losgaan op.
Irruptio, ōnis, f. *irruption :* inval, inbreuk.
Is, ea, id, pr. *ce, cette, celui, celle, cela :* die, deze, dat. Id est : *c'est-à-dire :* dat is te zeggen.
Isaacus, i, m. *Isaac* (*nom d'homme*) : Isaak (mans naam).
Isaias, æ, m. *Isaïe* (*nom d'homme*) : Isaias (mans naam).
Israel, ēlis, m. *Israël* (*nom de Jacob*) : Israël (Jakobs naam).
Israelitæ, ārum, pl. m. *Israélites :* Israëliten.
Israelitĭcus, a, um, adj. *d'Israël :* Israëlitisch.
Iste, ista, istud, pr. *ce, cette, celui-ci, celle-ci :* die, deze.
Itȧ, adv. *ainsi, tellement, de sorte :* aldus, alzoo, zoodanig, in dier voege.
Itaque, conj. *c'est pourquoi, donc :* het is uit dien hoofde, dus, alzoo.
Item, adv. *de même :* insgelijks.
Iter, itineris, n. *route, voyage :* togt, reis. Iter facere : *marcher, voyager :* gaan, reizen.
Iterùm, adv. *une seconde fois :* een tweede keer, andermaal.

J

Jabes, ind. *Jabès* (*ville*) : Jabes (stad).
Jaceo, es, cui, ēre : *être couché, être étendu, réposer :* liggen, uitgestrekt liggen, rusten.
Jacio, is, jēci, jactum, ere : *jeter, lancer :* werpen, slingeren.
Jacōbus, i, m. *Jacob* (*nom d'homme*) : Jakob (mans naam).
Jactito, as, āvi, ātum, āre : *se vanter :* roemen, zich beroemen.
Jacui : *v.* jaceo : zie jaceo.
Jam, adv. *déjà, maintenant :* reeds, thans. Non jam : *ne plus :* niet meer.

Jampridem, adv. *depuis long-temps* : sedert langen tijd.

Japhētus, i, m. *Japhet* (*nom d'homme*) : Japhet (mans naam).

Jĕci : *v.* jacio : zie jacio.

Jechonias, æ, m. *Jechonias* (*nom d'homme*) : Jechonias (mans naam).

Jejūnus, a, um, adj. *à jeun, sans manger* : nuchteren, zonder eten.

Jericho, ind. *Jéricho* (*ville*) : Jericho (stad).

Jeroboamus, i, m. *Jéroboam* (*nom d'homme*) : Jeroboam (mans naam).

Jerosolyma, æ, f. *Jérusalem* (*ville*) : Jerusalem (stad).

Joabus, i, m. *Joab* : Joab.
Joachas, æ, m. *Joachas* : Joachas.
Joannes, is, m. *Jean* : Jan.
Joathan, ind. *Joathan* : Joathan.
Joas, æ, m. *Joas* : Joas.
Joiadas, æ, m. *Joïadas* : Jöïadas.
Jonathas, æ, m. *Jonathas* : Jonathas.
Joramus, i, m. *Joram* : Joram.
} *Noms d'hommes.* Mans namen.

Jordānis, is, m. *Jourdain* (*fleuve*) : Jordaan (rivier).

Josaphātus, i, m. *Josaphat* : Josaphat.
Josēphus, i, m. *Joseph* : Joseph.
Josias, æ, m. *Josias* : Jozias.
Josue, es, m. *Josué* : Jozue.
} *Noms d'hommes.* Mans namen.

Jubeo, es, jussi, jussum, ēre : *ordonner, commander* : gelasten, bevelen. Jubeor : *recevoir ordre* : bevel ontvangen.

Jucundus, a, um, adj. *agréable* : aangenaam.

Judǣa, æ, f. *Judée* (*pays*) : Judea (land).

Judas, æ, m. *Juda* (*nom d'homme*) : Judas (mans naam).

Judǣus, a, um, adj. *Juif, de Judée* : Jood, van Judea.

Judaicus, a, um, adj. *Judaïque* : Joodsch.

Jūdex, dicis, m. *juge :* regter.
Judicium, ii, n. *jugement :* oordeel, vonnis.
Judico, as, āvi, ātum, āre : *juger :* oordeelen, vonnissen.
Jungo, is, xi, ctum, ere : *lier, joindre :* binden, zamenvoegen.
Juramentum, i, n. *serment :* eed.
Jūro, as, āvi, ātum, āre : *jurer, faire serment.* zweeren, eed doen. Jurāre in verba : *jurer conformément aux paroles :* overeenkomstig de woorden zweeren.
Jus, jūris, n. *droit :* regt.
Jussus, a, um. *v.* jubeo : zie jubeo.
Jussus, ûs, m. *ordre :* order.
Justus, a, um, adj. *juste, complet :* juist, voltallig.
Juvenis, is, m. *jeune homme :* jongeling.
Juvo, as, jūvi, āre : *aider, secourir :* helpen, bijstaan.

L

Labanus, i, m. *Laban (nom d'homme) :* Laban (mans naam).
Lābor, eris, lapsus, bi ; *tomber :* vallen.
Labor, ōris, m. *travail, fatigue :* arbeid, vermoeijing.
Lac, tis, n. *lait :* melk.
Lacesso, is, ssivi, ssitum, ere : *attaquer, insulter :* aanvallen, hoonen.
Lacryma, æ, f. *larme :* traan.
Lætor, āris, ātus, āri : *se réjouir :* zich verheugen.
Lætus, a, um, adj. *joyeux, avec joie, plein de joie :* blijd, met blijdschap, vervuld van vreugde.
Lævus, a, um, adj. *gauche :* linksch, linker.
Lagēna, æ, f. *bouteille, vase :* flesch, vat.
Lamenta, ōrum, pl. n. *plaintes, gémissemens :* klagten, zuchten.
Lamentor, āris, ātus, āri : *pousser des gémissemens :* kermen.
Lampas, adis, f. *lampe :* lamp.
Lancea, æ, f. *lance, dard :* lans, dolk.

Lapis, idis, m. *pierre :* steen.
Lapideus, a, um, adj. *de pierre :* van steen, steenen.
Lassitūdo, inis, f. *lassitude, fatigue* : afgematheid, vermoeijenis.
Lātè, adv. *au loin* : in de verte.
Latens, entis : *caché, v.* lateo : verscholen, zie lateo.
Lateo, es, tui, ēre : *être caché* : verscholen zijn.
Latus, eris, n. *côté* : zijde.
Laūdo, as, āvi, ātum, āre : *louer* : prijzen.
Laus, laūdis, f. *louange, gloire* : lof, roem. Laudibus efferre : *combler de louanges* : met lof overladen.
Laūtus, a, um, adj. *splendide, grand* : prachtig, heerlijk, groot.
Lavo, as, lāvi, lōtum, āre : *laver* : wasschen.
Lectulus, i, m. *lit* : bed, rustplaats, legerstede.
Legitimus, a, um, adj. *légitime, conforme à la loi* : wettig, overeenkomstig de wet.
Legūmen, inis, n. *légume* : groente, groensel.
Lenio, is, īvi, ītum, īre : *adoucir* : verzachten, lenigen.
Lēnis, is, e, adj. *doux, sans poil* : zacht, glad, zonder haar.
Leniter, adv. *doucement, avec douceur* : zachtelijk, met zachtheid.
Lens, lentis, f. *lentille* . linze (peul-vrugt).
Leo, ōnis, m. *lion :* leeuw.
Lepra, æ, f. *lèpre :* melaatschheid.
Lethālis, is, e, adj. *mortel :* sterfelijk.
Lēthum, i, n. *mort :* dood. Dare lētho : *tuer, mettre à mort :* dooden, ten dood brengen.
Levo, as, āvi, ātum, āre : *adoucir, soulager :* verzachten, lenigen.
Lex, lēgis, f. *loi :* wet.
Libenter, adv. *volontiers, de bon cœur :* gewilliglijk, gaarne, van goeder harte.
Liber, ra, rum, adj. *libre :* vrij.
Liber, bri, m. *livre :* boek.

Liberālis, is, e, adj. *libéral :* milddadig.
Liberi, ōrum, pl. m. *enfans :* kinderen.
Libero, as, āvi, ātum, āre : *délivrer :* bevrijden, verlossen.
Libertas, ātis, f. *liberté :* vrijheid.
Libet, libuit, libēre : *il plait :* het behaagt. Animo libenti : *de bon cœur :* van goeder harte.
Licet, licuit, licēre : *il est permis :* het is geoorloofd.
Ligneus, a, um, adj. *de bois :* van hout, houten.
Lignum, i, n. *bois :* hout.
Ligo, as, āvi, ātum, āre : *lier :* binden.
Limus, i, m. *limon :* slijk.
Linea, æ, f. *degré :* graad
Lingua, æ, f. *langue :* taal.
Linio, is, īvi, ītum, īre : *enduire, frotter, oindre :* insmeren, inwrijven, zalven.
Littus, oris, n. *bord, rivage :* oever, strand.
Locus, i, m. Loca, ōrum, pl. n. *lieu, poste, place, canton :* plaats, post.
Locūtus, a, um : *v.* loquor : zie loquor.
Longè, adv, *beaucoup, fort :* veel, zeer. Longè alius : *tout autre, tout différent :* geheel anders, geheel verschillend.
Lŏnginquus, a, um, adj. *éloigné :* verwijderd. In longinquum : *au loin :* in de verte.
Longus, a, um, adj. *long :* lang.
Loquor, eris, cūtus, qui : *parler, dire :* spreken, zeggen.
Lorica, æ, f. *cuirasse :* harnas.
Lōtus, a, um : *v.* lavo : zie lavo.
Luctus, ûs, m. *tristesse, deuil, affliction :* droefheid, rouw, aandoening.
Ludibrium, ii, n. *jouet, moquerie :* spel, spot. Ludubrio habēre : *se faire un jouet :* zich tot spot maken.
Lugeo, es, luxi, ēre : *pleurer :* weenen.
Lūna, æ, f. *lune :* maan.
Luo, is, lui, ere : *payer :* betalen.

Lux, lūcis, fém. *lumière :* licht.
Luxi : *v.* lugeo *:* zie lugeo.
Lysias, æ, m. *Lysias* (*nom d'homme*) : Lysias (mans naam).

M

Machabæus, i : *Machabée* (*nom d'homme*) : Machabeër (mans naam).
Macilentus, a, um : adj. *maigre :* mager.
Macte, ind. Macte animo : *ayez bon courage :* heb goeden moed.
Macula, æ, f. *tache :* vlek.
Madianitæ, ārum, pl. m. *Madianites* (*peuple*) : Medianiten (volk).
Magis, adv. *plus, davantage :* meer.
Magnificè, adv. *magnifiquement :* heerlijk, prachtiglijk.
Magnificus, a, um, adj. *magnifique :* heerlijk, kostelijk, grootsch.
Magnitūdo, inis, f. *grandeur :* grootheid.
Magnus, a, um, adj. *grand :* groot.
Majestas, ātis, f. *majesté :* hoogheid, heerlijkheid, majesteit.
Mājor, or, us, adj. *plus grand :* grooter. Majōres, um, pl. m. *ancêtres :* voorouders.
Malè, adv. *mal :* slegt. Malè precāri: *maudire :* vloeken, vervloeken.
Maledīco, is, dixi, dictum, ere : *maudire*, *dire du mal :* kwaadspreken.
Maledictum, i, n. *malédiction, injure, outrage :* vervloeking, beleediging, hoon.
Maledicus, a, um, adj. *médisant*. kwaadsprekend.
Malevolus, a, um, adj. *qui veut du mal*. die kwaad wil. Malevolus animus : *mauvaises dispositions* : slechte stemming.
Mālo, māvis, malui, malle : *aimer mieux :* meer beminnen, liever hebben.

Malum, i, n. *mal :* kwaad.

Malŭs, a, um, adj. *méchant, mauvais :* ondeugend, kwaad.

Manasses, is, m. *Manassé* (*nom d'homme*) : Manasses (mans naam).

Mandātum, i, n. *commission, ordre :* boodschap, last.

Mando, as, āvi, ātum, āre : *donner ordre :* last geven.

Mânè, adv. *matin :* morgen.

Maneo, es, mansi, mansum, ēre : *rester, demeurer, persévérer :* blijven, volharden.

Manifestus, a, um, adj. *manifeste, évident :* klaar, baarblijkelijk.

Manipulus, i, m. *gerbe :* schoof, garf.

Manna, ind. *manne* (*nourriture*) : manna (spijs).

Manus, ûs, f. *main, troupe :* hand, bende.

Mardochæus, i, m. *Mardochée* (*nom d'homme*) : Mardochæus (mans naam).

Mare, is, n. *mer :* zee.

Maritus, i, m. *mari :* echtgenoot, man.

Mathathias, æ, m. *Mathathias* (*nom d'homme*) : Màthathias (mans naam).

Māter, tris, f. *mère :* moeder.

Matrimonium, ii, n. *mariage :* huwelijk. In matrimónium accipere : *épouser :* trouwen, huwen.

Maturesco, is, turui, ere : *mûrir :* rijpen, rijp worden.

Matūrus, a, um, adj. *mûr, prompt :* rijp, schielijk.

Maxilla, æ, fém. *mâchoire :* kinnebak, kaakbeen.

Maximè, adv. *très, fort, beaucoup :* zeer, sterk, veel.

Maximus, a, um, adj. *très-grand, le plus grand :* zeer groot, de grootste.

Mēcum, *pour* cum me : voor cum me.

Mēdi, ōrum, pl. m. *Medès* (*peuple*) : Meders (volk).

Media, æ, f. *Médie* (*royaume*) : Medie (koningrijk).

Medicamentum, i, n. *remède, médicament :* geneesmiddel, hulpmiddel.

Medicus, i, m. *médecin :* geneesheer.
Meditor, āris, ātus, āri : *méditer, songer à :* bepeinzen, denken aan.
Medius, a, um, adj. *au milieu :* in het midden, te midden.
Mel, mellis, n. *miel :* honig.
Melior, or, us, adj. *meilleur :* beter.
Meliùs, adv. *mieux :* beter.
Membrāna, æ, f. *peau déliée, membrane, pellicule :* vlies, dunne huid.
Membrum, i, n. *membre :* lid.
Memini, nisti, nisse : *se souvenir :* zich herinneren.
Memor, oris, m. et f. *se souvenant :* zich herinnerende, indachtig.
Memorabilis, is, e, adj. *mémorable :* gedenkwaardig.
Memoria, æ, fém. *mémoire, souvenir :* geheugen, gedachtenis.
Mendacium, ii, n. *mensonge :* logen.
Mens, mentis, f. *esprit, dispositions, sentimens :* geest, stemming, gevoelen.
Mensa, æ, f. *table :* tafel, disch.
Mensis, is, m. *mois :* maand.
Mentio, ōnis, f. *mention :* melding.
Mercātor, ōris, m. *marchand :* handelaar, koopman.
Merces, ēdis, f. *récompense, salaire :* belooning, loon.
Meritò, adv. *avec raison, justement :* met reden, juistelijk.
Meritum, i, n. *service :* dienst.
Mesopotamia, æ, fém. *Mésopotamie (pays) :* Mesopotamien (land).
Messis, is, f. *moisson :* oogst.
Met, ind. *pour* ipse, a, um : *même :* zelf, zelfde.
Mētor, āris, ātus, āri : *mesurer, tracer :* meten, opmaken.
Metuo, is, i, ere : *craindre :* vreezen. Non est quod metuas : *vous n'avez point à craindre :* gij hebt niet te vreezen.
Metus, ûs, m. *crainte, terreur :* vrees, schrik.

Meus, a, um, pr. *mon, ma, mien :* mijn, mijne.
Mico, as, cui, āre : *briller :* glinsteren.
Miles, itis, m. *soldat :* krijgsknecht.
Milito, as, āvi, ātum, āre : *combattre :* strijden.
Mille, ind. Millia, um, pl. n. *mille :* duizend.
Minæ, ārum, pl. fém. *menaces :* bedreigingen.
Minimè, adv. *point du tout, nullement :* in geenen deele, geenzins.
Minimus, a, um, adj. *le plus petit :* de kleinste.
Minister, tri, m. *officier, serviteur :* bedienaar, dienaar.
Ministro, as, āvi, ātum, āre : *servir :* dienen.
Minitans, antis, part. *menaçant :* dreigende.
Minor, āris, ātus, āri : *menacer :* dreigen.
Minor, or, us, adj. *plus petit, moindre :* kleinder, minder.
Minùs, adv. *moins :* min.
Miraculum, i, n. *miracle, merveille, prodige :* wonder.
Mīrans, antis : *étonné, v.* miror : verwonderd, zie miror.
Mirè, adv. *merveilleusement :* wonderlijk.
Mīror, āris, ātus, āri : *admirer :* bewonderen.
Mirus, a, um, adj. *merveilleux, étonnant :* verwonderlijk, verbazend.
Misael, ēlis, m. *Misaël (nom d'homme)* : Misaël (mans naam).
Misceo, cui, mixtum, ēre : *mêler :* mengen.
Miser, ra, rum, adj. *misérable, malheureux :* ellendig, ongelukkig.
Misĕrè, adv. *misérablement :* ellendiglijk.
Misereor, ēris, ertus, ēri : *avoir pitié :* medelijden hebben.
Miseria, æ, f. *affliction, malheur :* droefenis, ongeluk.
Misericordia, æ, fém. *compassion, pitié :* mededoogen, medelijden.
Misertus, a, um : *v.* misereor : zie misereor.
Misi : *v.* mitto : zie mitto.

Missus, a, um : *v.* mitto : zie mitto.
Mitigātus, a, um, part. *adouci, calme :* bedaard, kalm.
Mitis, is, e, adj. *doux :* zacht.
Mitto, is, isi, issum, ere : *envoyer, jeter, lancer :* zenden, werpen, slingeren.
Mixtus, a, um : *v.* misceo : zie misceo.
Modò, adv. *il n'y a pas long-temps, seulement :* het is niet lang geleden, alleenlijk.
Modus, i, m. *manière, façon, forme :* manier, wijze, vorm.
Mœrens, entis, part. *triste, affligé :* droefgeestig, bedroefd.
Mœ̄ror, ōris, m. *affliction, chagrin :* droefenis, verdriet.
Mœstitia, æ, fém. *tristesse :* droefheid.
Mōles, is, f. *masse, poids, grosseur :* klomp, gewigt, dikte.
Moneo, es, nui, nitum, ēre : *avertir, prévenir :* waarschuwen, verwittigen.
Monitum, i, n. *avertissement, avis :* waarschuwing, berigt.
Monitus, a, um : *v.* moneo : zie moneo.
Mons, montis, m. *montagne :* berg.
Monumentum, i, n. *monument :* gedenkteeken.
Mora, æ, f. *délai, retardement :* uitstel, vertraging.
Morbus, i, m. *maladie :* ziekte.
Morior, eris, mortuus, mori : *mourir :* sterven.
Moror, āris, ātus, āri : *retarder, s'arrêter, demeurer :* vertragen, zich ophouden, blijven.
Mors, mortis, f. *mort :* dood.
Mortālis, is, e, adj. *mortel :* sterfelijk.
Mortuus, a, um : *v.* morior : zie morior.
Mos, mōris, m. *usage, coutume, manière :* gebruik, gewoonte, manier. Mōres, um : *mœurs, caractère, conduite :* zeden, inborst, gedrag.
Mōses, is, m. *Moïse (nom d'homme) :* Mozes (mans naam).

Moveo, es, mōvi, mōtum, ēre: *exciter, ébranler, toucher:* aanwakkeren, doen daveren, aanraken. Bellum mōtum est: *il s'éleva une guerre:* er ontstond eenen oorlog.

Mox, adv. *bientôt:* weldra.

Mulcto, as, āvi ātum, āre: *punir:* straffen.

Mulier, eris, f. *femme:* vrouw.

Multitūdo, inis, fém. *multitude, grand nombre:* menigte, groot getal.

Multò, adv. *beaucoup:* veel.

Multùm, adv. *beaucoup:* veellijk.

Multus, a, um, adj. *nombreux, beaucoup de, plusieurs:* talrijk, veel, verscheidene.

Mūlus, i, m. *mulet, mule:* muilezel, muilezelin.

Munia, ōrum, pl. n. *fonctions:* ambtsverrigting.

Munio, is, ivi, itum, ire: *fortifier, défendre:* versterken, verdeedigen.

Mūnus, eris, n. *présent, charge, emploi:* geschenk, ambt, post.

Mūrus, i, m. *mur, muraille:* muur.

Mussito, as, āvi, ātum, āre: *parler bas:* zachtkens spreken, fluisteren.

Mutilātus, a, um, adj. *mutilé, tronqué:* verminkt, beschadigd.

Mūto, as, āvi, ātum, āre: *changer, altérer:* veranderen, vervalschen.

Mutuus, a, um, adj. *mutuel, réciproque:* onderling, wederkerig.

N

Nabuchodonosor, oris, m. *Nabuchodonosor* (*nom d'homme*): Nabuchodonosor (mans naam).

Nactus, a, um: *v.* nanciscor: zie nanciscor.

Nam, namque, conj. *car:* want.

Nanciscor, eris, nactus, sci: *trouver:* vinden.

Narro, as, āvi, ātum, āre: *raconter:* verhalen.

Nascor, sceris, nātus, nasci : *naître :* geboren worden.

Natālis, is, e, adj. *natal, de la naissance :* geboortig, van de geboorte.

Natio, ōnis, f. *nation, peuple :* natie, volk.

Nato, as, āvi, ātum, āre : *nager :* zwemmen.

Nātu, ind. *en âge :* van jaren.

Nātus, a, um : *né, âgé, v.* nascor : geboren, oud, zie nascor.

Nāvis, is, f. *vaisseau :* schip.

Navo, as, āvi, ātum, āre : *s'employer avec soin :* zich met zorg wijden. Navāre operam : *rendre service :* dienst bewijzen.

Ne, adv. interrogatif : tu ne es ? *êtes-vous ?* zijt gij ?

Ne, adv. *ne... pas :* niet.

Ne, conj. *que ne, de peur que :* op dat niet, uit vrees van.

Nec, conj. *ni, et ne, et ne... pas :* noch, en niet. Nec ultrà : *ne plus :* niet meer.

Necdùm, adv. *et pas encore :* en nog niet.

Necessarius, a, um, adj. *nécessaire :* noodig, noodzakelijk.

Necesse, ind. *nécessaire :* noodzakelijk.

Necessitas, ātis, f. *nécessité, besoin :* noodzakelijkheid, behoefte.

Neco, as, āvi, ātum, āre : *tuer, mettre à mort :* dooden, ten dood brengen.

Nefarius, a, um, adj. *coupable, criminel :* schuldig, misdadig.

Nefas, ind. *défendu :* verboden.

Negligo, is, glexi, glectum, ere : *négliger :* verwaarloozen.

Nego, as, āvi, ātum, āre : *refuser, dire non, nier :* weigeren, neen zeggen, ontkennen.

Negotium, ii, n. *affaire, chose :* bezigheid, zaak. Dare negotium : *donner commission :* last geven.

Nēmo, inis, m. *personne ne, aucun ne :* niemand, geen.

Nempè, adv. *savoir :* te weten.
Nepos, ōtis, m. *petit-fils :* klein-zoon.
Nequāquàm, adv. *nullement :* geenzins.
Neque, conj. *v.* nec : zie nec.
Nequeo, is, ivī, īre : *ne pouvoir pas :* niet kunnen.
Nescio, is, īvi, ītum, īre : *ne savoir pas :* niet weten.
Nescius, a, um, adj. *ne sachant pas, qui ne sait pas :* niet wetende, die niet weet.
Nēve, *pour* nec : voor nec.
Nex, necis, fém. *mort violente :* geweldige dood. Dare neci : *mettre à mort :* ter dood brengen.
Nicanor, ōris, m. *Nicanor* (*nom d'homme*) : Nicanor (mans naam).
Nidus, i, m. *nid :* nest.
Nihil, ind. *rien :* niets.
Nihilominûs, adv. *néanmoins :* des niettemin, evenwel.
Nihilum, i, n. *rien :* niets.
Nilus, i, m. *Nil* (*fleuve*): Nijl (rivier in Egypten).
Nimiùm, adv. *trop, avec excès :* te veel, met overdaad.
Nimius, a, um, adj. *trop grand :* te groot.
Ninive, es, f. *Ninive* (*ville*) : Ninive (stad).
Nisi, conj. *si..... ne, à moins que, si ce n'est :* zoo..... niet, ten ware dat, ten zij.
Nitens, entis, part. *brillant, beau, frais :* schitterend, schoon, frisch.
Nobiscum, *pour* cum nōbis : *avec nous :* met ons.
Noceo, es, cui, citum, ēre : *nuire, faire du mal :* schade doen, benadeelen.
Noctu, ind. *pendant la nuit :* gedurende den nacht.
Nocui : *v.* noceo : zie noceo.
Noēmus, i, m. *Noé* (*nom d'homme*) : Noé (mans naam).
Nolo, nonvis, nolui, nolle : *ne vouloir pas :* niet willen.
Nōmen, inis, n. *nom :* naam.
Nomino, ās, āvi, ātum, āre : *nommer :* noemen.
Non, adv. *non, ne... pas :* niet.

Nonaginta, ind. *quatre-vingt dix :* negentig.
Nondùm, adv. *pas encore :* nog niet.
Nonne, adv. interrogatif : *ne :* niet.
Nosco, scis, nōvi, nōtum, ere : *connoître :* kennen.
Nostis : *v.* nōvi : zie nōvi.
Nota, æ, f. *marque :* teeken, merk.
Novem, ind. *neuf :* negen.
Nōvi, isti, nosse : *connoitre :* kennen. Nostis, *pour* novistis : nostis, voor novistis.
Novitas, ātis, f. *nouveauté :* nieuws, nieuwigheid.
Novus, a, um, adj. *nouveau :* nieuw.
Nox, noctis, f. *nuit :* nacht.
Nubes, is, f. *nuée :* wolk, zwerm.
Nūbo, is, nupsi, nuptum, ere : *épouser :* huwen, trouwen.
Nūdus, a, um, adj. *nu :* naakt, ontbloot.
Nullus, a, um, adj. *aucun. .. ne :* geen, niemand.
Nùm, conj. *si :* zoo, als, indien.
Nùm, adv. *est-ce que :* is 't, is het niet.
Nūmen, inis, n. *divinité :* godheid.
Numero, as, āvi, ātum, āre : *compter :* tellen.
Numerōsus, a, um, adj. *nombreux :* talrijk.
Numerus, i, m. *nombre :* getal. Augēri numero : *se multiplier :* zich vermenigvuldigen.
Nummus, i, m. *pièce de monnoie :* muntstuk.
Nunc, adv. *à présent, maintenant :* tegenwoordig, thans.
Nuncio, as, āvi, ātum, āre : *annoncer :* aankondigen.
Nuncius, ii, m. *messager, nouvelle :* bode, boodschapper, nieuwstijding.
Nuptiæ, ārum, pl. f. *noces, mariages :* bruiloft, huwelijk.
Nuptūra, fém. *devant épouser, v.* nūbo : moetende huwen, zie nūbo.
Nurus, ûs, fém. *belle-fille*. schoondochter.
Nutans, antis, part. *chancelant :* wankelend, weifelend.
Nutrio, is, ivi, itum, ire : *nourrir :* voeden.

Nūtrix, īcis, f. *nourrice :* voedster, minne.

Nūtus, ûs, m. *signe, volonté, ordre :* wenk, teeken, wil, bevel.

O

O, interj. *ô :* o.

Ob, prép. *pour, à cause de :* voor, ter oorzake van.

Obdormisco, is, mīvi, ere : *s'endormir :* inslapen.

Obdūco, is, duxi, ductum, ere : *amener sur :* leiden op. Cœlo nūbes obducere : *couvrir le ciel de nuages :* den hemel met wolken bedekken.

Obeo, is, ivi, itum, ire : *parcourir, mourir, arriver à :* doorloopen, overlijden, komen aan.

Objicio, is, jēci, jectum, ere : *exposer à :* blootstellen aan.

Oblātus, a, um : *v.* offero : zie offero.

Obligātus, a, um, part. *lié :* verbonden.

Obliviscor, eris, blītus, sci : *oublier :* vergeten.

Obrēpo, is, repsi, reptum, ere : *se glisser dans :* insluipen, ergens, met list, toe geraken.

Obruo, is, rui, rutum, ere : *engloutir, écraser :* verslinden, vermorselen.

Obsecro, as, āvi, ātum, āre : *supplier, conjurer :* smeken, bezweeren.

Obsequor, eris, secūtus, qui : *obéir :* gehoorzamen.

Obsero, as, āvi, ātum, āre : *fermer à clef :* met een' sleutel sluiten.

Observo, as, āvi, ātum, āre : *observer :* waarnemen, bespeuren.

Obses, idis, m. *ôtage :* gijzeling, gijzelaar.

Obsideo, es, sessi, sessum, ēre : *assiéger :* belegeren.

Obsidio, ōnis, f. *siége :* beleg.

Obsisto, is, stiti, ere : *résister, s'opposer :* weêrstand bieden, zich verzetten.

Obstupesco, is, pui, ere : *être saisi d'étonnement :* van verbazing aangetast zijn, verbaasd staan.

Obtempero, as, āvi, ātum, āre : *se rendre à :* zich overgeven aan.

Obtestor, āris, ātus, āri : *conjurer :* bezweren, zamenzweren.
Obtuli : *v.* offero : zie offero.
Obvenio, is, i, ventum, ire : *arriver :* aankomen.
Obviàm, adv. *au-devant de :* te gemoet gaan.
Obvius, a, um, adj. *qui se trouve à la rencontre de :* die iemand te gemoet gaat.
Occasio, ōnis, f. *occasion :* gelegenheid.
Occido, is, di, sum, ere : *tuer :* dooden.
Occubui : *v.* occumbo : zie occumbo.
Occultè, adv. *secrètement :* heimelijk.
Occulto, as, āvi, ātum, āre : *cacher :* verbergen.
Occumbo, is, cubui, cubitum, ere : *tomber, mourir :* vallen, sneven.
Occupo, as, āvi, ātum, āre : *occuper, s'emparer :* innemen, zich meester maken.
Occurro, is, ri, sum, ere : *aller au-devant :* te gemoet gaan, voorkomen.
Ochosias, æ, m. *Ochosias* (*nom d'homme*) : Ochozias (mans naam).
Ocrea, æ, f. *bottine :* laarsje, halve laars.
Octingenti, æ, a, pl. n. *huit cents :* acht honderd.
Octo, ind. *huit :* acht.
Octoginta, ind. *quatre-vingt :* tachtig.
Oculus, i, m. *œil :* oog.
Odi, odisti, odisse : *haïr :* haten.
Odiōsus, a, um, adj. *odieux, haï :* hatelijk, gehaat.
Odium, ii, n. *haine :* haat.
Offendo, is, di, sum, ere : *offenser, heurter :* hoonen, botsen, stooten.
Offensus, a, um : *irrité, v.* offendo : beleedigd, vertoornd, zie offendo.
Offero, fers, obtuli, oblātum, ferre : *présenter, offrir :* aanbieden.
Officium, ii, n. *devoir :* pligt.
Olea, æ, f. *olivier :* olijfboom.
Olim, adv. *un jour :* eens, op zekeren dag.
Oliva, æ, f. *olivier :* olijfboom.

Olla, æ, f. *chaudière* : ketel.
Omitto, is, isi, issum, ere : *omettre, négliger* : overslaan, verzuimen.
Omninò, adv. *entièrement* : geheellijk.
Omnipotens, entis, adj. *Tout-Puissant* : Almagtig, Alvermogend.
Omnis, is, e, adj. *tout, toute sorte* : alles. Omnia : *toutes choses, tout* : al.
Onus, eris, n. *fardeau, charge* : last, vracht.
Opera, æ, f. *soin, services* : zorg, diensten.
Operio, is, perui, pertum, ire : *couvrir* : dekken, bedekken.
Opes, um, pl. fém. *richesses, forces* : rijkdommen, magt.
Opimus, a, um, adj. *gras* : vet.
Oportet, oportuit, oportēre : *il faut* : het moet zijn.
Opperior, īris, pertus, īri : *attendre* : wachten.
Oppeto, is, ivi, itum, ere : *s'offrir à, souffrir* : zich aanbieden tot, toelaten.
Oppidum, i, n. *ville* : stad.
Opportūnus, a, um, adj. *favorable* : gunstig.
Oppositus, a, um, part. *opposé, placé vis-à-vis* : tegen overgesteld, vlak tegen over geplaatst.
Opprimo, is, pressi, pressum, ere : *opprimer, accabler* : verdrukken, overladen.
Ops, opis, f. *secours, assistance, v.* opes : hulp, bijstand, zie opes.
Optabilis, is, e, adj. *désirable, avantageux* : wenschelijk, voordeelig.
Optimus, a, um, adj. *très-bon, le meilleur* : zeer goed, de beste.
Optio, ōnis, f. *choix, permission* : keus, verlof.
Opus, eris, n. *ouvrage, besoin, profession* : werk, behoefte, beroep.
Ora, æ, f. *bord* : rand, zoom.
Orbis, is, m. *univers* : heelal.
Orbo, as, āvi, ātum, āre : *priver* : onthouden.
Orbus, a, um, adj. *privé, qui a perdu* : onthouden, beroofd, die verloren heeft.

Ordo, inis, m. *rang, ordre :* rang, order.
Orior, iris, ortus, iri : *sortir de, tirer son origine de, s'élever :* spruiten uit, zijn' oorsprong hebben van, zich verheffen.
Ornamentum, i, n. *ornement :* versiersel.
Orno, as, āvi, ātum, āre : *orner :* versieren.
Oro, as, āvi, ātum, āre : *prier :* bidden.
Ortus, a, um : *v.* orior : zie orior.
Os, ōris, n. *bouche, bec, ouverture :* mond, bek, opening.
Os, ossis : *os, ossement :* been, gebeente.
Osculor, āris, ātus, āri : *embrasser :* omhelzen.
Osias, æ, m. *Osias (nom d'homme) :* Ozias (mans naam).
Ostendo, is, di, sum, ere : *montrer :* toonen.
Ostium, ii, n. *porte :* deur.
Ovicula, æ, f. *petite brebis :* schaapje.
Ovis, is, f. *brebis :* schaap.
Ovum, i, n. *œuf :* ei.

P

Palestina, æ, f. *Palestine (pays) :* Palestina (land).
Palàm, adv. *ouvertement :* openlijk.
Palatus, i, m. *palais, goût :* verhemelte, smaak.
Palea, æ, f. *paille :* stroo.
Pallium, ii, n. *manteau, voile :* mantel, sluijer.
Palmes, itis, m. *branche :* tak.
Palpito, as, āvi, ātum, āre : *palpiter :* kloppen.
Pālus, i, m. *pieu, poteau :* staak, paal.
Palus, ūdis, f. *marais :* moeras.
Panis, is, m. *pain :* brood.
Par, paris, n. *une paire :* een paar.
Par, aris, adj. *égal, pareil :* gelijk, even.
Paradisus, i, m. *paradis :* paradijs.
Parātus, a, um : *prêt à, v.* paro : gereed om, zie paro.
Parco, is, peperci, parcitum, ere : *épargner :* sparen.

Parentes, um, pl. m. *parens, aïeux* : ouders, voorouders.
Pareo, es, rui, ēre : *obéir* : gehoorzamen.
Paries, etis, f. *mur, muraille* : muur.
Pario, is, peperi, partum, ere : *enfanter, mettre au monde* : baren, ter wereld brengen.
Pariter, adv. *pareillement* : gelijkelijk.
Paro, as, āvi, ātum, āre : *préparer, apprêter* : gereedmaken, toebereiden.
Pars, partis, f. *partie, portion* : gedeelte, aandeel.
Partus, ûs, m. *enfantement, couche* : baring, bevalling.
Parui : *v.* pareo : zie pareo.
Parum, adv. *peu* : weinig.
Parumper, adv. *un peu* : een weinig.
Parvi, adv. *peu* : weinig.
Parvulus, i, m. *petit enfant, jeune* : klein kind, kindje.
Parvus, a, um, adj. *petit, modique* : klein, gering.
Pasco, is, pāvi, pastum, ere : *paître, nourrir, faire paître* : weiden, voeden, doen weiden.
Passim, adv. *en divers lieux* : op verscheidene plaatsen.
Passus, a, um : *v.* patior : zie patior.
Pastor, ōris, m. *pasteur, berger* : herder.
Pastorālis, is, e, adj. *de berger* : herdersch.
Patens, entis, *ouvert, v.* pateo : open, zie pateo.
Pateo, es, tui, ēre : *être ouvert* : open zijn, open staan.
Pater, tris, m. *père* : vader.
Paternus, a, um, adj. *paternel, de père* : vaderlijk.
Patienter, adv. *patiemment, avec patience* : geduldiglijk, met geduld.
Patientia, æ, f. *patience* : geduld.
Patior, eris, passus, ti : *souffrir* : lijden.
Patria, æ, f. *patrie, pays* : vaderland, land.
Paūci, æ, a, pl. adj. *peu de, en petit nombre* : weinig, in klein getal.

Paulātim, adv. *peu-à-peu* : allengskens.
Paūlò, adv. *un peu* : een weinig.
Paūper, eris, m. *pauvre* : arm.
Pax, pācis, f. *paix* : vrede.
Peccātum, i, n. *péché, faute* : zonde, misstap.
Pecco, as, āvi, ātum, āre : *pécher, faire une faute* : zondigen, een' misstap begaan.
Pectus, oris, n. *poitrine, sein* : borst, boezem.
Pecunia, æ, f. *argent* : geld.
Pecus, oris, n. *bétail* : vee.
Pedes, itis, m. *fantassin* : voetknecht. Pedites, um, pl. m. *infanterie* : voetvolk.
Pedum, i, n. *houlette* : herderstaf.
Pējor, or, ùs, adj. *pire, plus mauvais* : erger, slimmer.
Pellicio, is, lexi, lectum, ere : *attirer, solliciter* : aantrekken, aanlokken.
Pellis, is, f. *peau* : huid, vel.
Pello, is, pepuli, pulsum, ere : *chasser, repousser* : wegjagen, terug stooten.
Pendeo, es, pependi, pensum, ēre : *pendre, être suspendu* : hangen, opgehangen zijn.
Pendo, is, pependi, pensum, ere : *payer* : betalen.
Pēnè, adv. *presque* : bijna
Penès, prép. *à, du pouvoir de, en présence de* : aan, in de magt van, in tegenwoordigheid van.
Penitùs, adv. *profondément, entièrement* : zeer diep, geheellijk.
Pensito, as, āvi, ātum, āre : *payer* : betalen.
Peperci : *v.* parco : zie parco.
Peperi : *v.* pario : zie pario.
Per, prép. *par, pendant, durant* : gedurende.
Perago, is, ēgi, actum, ere : *achever* : voltooijen.
Peragro, as, āvi, ātum, āre : *parcourir* : doorloopen.
Percello, is, culi, culsum, ere : *frapper, saisir* : treffen, aangrijpen.
Percitus, a, um, adj. *transporté* : ontstoken.
Percontor, āris, ātus, āri : *s'informer, demander* : berigt inwinnen, vragen.

Perculi : *v.* percello : zie percello.
Perculsus, a, um : *v.* percello : zie percello.
Percutio, is, cussi, cussum, ere : *frapper :* slaan.
Perdidi : *v.* perdo : zie perdo.
Perditus, a, um : *dissolu*, *v.* perdo : ongebonden, zie perdo.
Perdo, is, didi, ditum, ere : *perdre, détruire :* verwaarloozen, verwoesten.
Perennis, is, e, adj. *perpétuel :* eeuwigdurende.
Pereo, is, ii, ire : *périr :* vergaan.
Perfero, fers, tuli, lātum, ferre : *porter, supporter :* dragen, verdragen.
Perficio, is, fēci, fectum, ere : *exécuter, achever :* ten uitvoer brengen, voltooijen.
Pergo, is, perrexi, perrectum, ere : *aller, s'avancer, continuer :* gaan, voorwaarts treden, vervolgen.
Perhumaniter, adv. *avec beaucoup de bonté :* met veel goedheids.
Periculōsus, a, um, adj. *dangereux :* gevaarlijk.
Periculum, i, n. *danger, péril :* gevaar.
Perimo, is, perēmi, peremptum, ere : *mettre à mort :* ten dood brengen.
Peritus, a, um, adj. *habile :* geschikt, handig, ervaren.
Perlustro, as, āvi, ātum, āre : *parcourir, visiter :* doorloopen, onderzoeken, in oogenschouw nemen.
Permitto, is, īsi, issum, ere : *permettre :* veroorlooven.
Permoveo, es, mōvi, mōtum, ēre : *toucher, émouvoir, ébranler :* aandoen, ontroeren, doen schudden.
Perniciōsus, a, um, adj. *pernicieux :* verderfelijk.
Pernocto, as, āvi, ātum, āre : *passer la nuit :* den nacht doorbrengen.
Perobscūrus, a, um, adj. *très-obscur :* zeer duister.
Perpetuus, a, um, adj. *perpétuel, constant :* eeuwigdurend, voortdurend.
Perrexi : *v.* pergo : zie pergo.

Persæ, ārum, pl. m. *Perses* (*peuple*) : Persen (volk).
Persequor, eris, secūtus, qui : *poursuivre, continuer* : vervolgen, voortgaan.
Persevēro, as, āvi, ātum, āre : *persévérer* : volharden.
Persolvo, is, vi, solūtum, ere : *payer* : betalen.
Perspectus, a, um, part. *connu* : gekend, bekend.
Persto, as, stiti, stitum, stāre : *persister, rester* : volharden, standvastig blijven.
Perstrepo, is, pui, pitum, ere : *retentir* : klinken, weêrgalmen.
Persuadeo, es, suāsi, suāsum, ēre : *persuader, conseiller* : overreden, radēn.
Pertæsus, a, um, adj. *ennuyé* : verveeld, verdroten.
Perterreo, es, rui, ritum, ēre : *effrayer, épouvanter* : verschrikken, schrik aanjagen.
Pertinacia, æ, f. *opiniâtreté, résistance* : halstarrigheid, tegenstand.
Pertineo, es, nui, ēre : *tendre à, aller jusqu'à* : strekken tot, gaan tot.
Pertraho, is, traxi, tractum, ere : *entraîner* : wegslepen.
Pertuli : *v.* perfero : zie perfero.
Perturbātus, a, um, part. *troublé* : verstoord, gestoord.
Pervenio, is, i, entum, īre : *parvenir, arriver* : bereiken, geraken, komen.
Pervius, a, um, adj. *ouvert, libre* : open, vrij.
Pes, pedis, m. *pied* : voet.
Pessimus, a, um, adj. *très-méchant, cruel* : zeer ondeugend, wreed.
Peto, is, tivi, titum, ere : *demander, aller en* : vragen, verzoeken, gaan in.
Phaleræ, ārum, pl. f. *caparaçons* : paardendek.
Pharāo, ōnis, m. *Pharaon* (*nom d'homme*) : Pharao (mans naam).
Pharetra, æ, f. *carquois* : pijlkoker.
Philistæi, ōrum, pl. m. *Philistins* (*peuple*) : Philistijnen (volk).

Piè, adv. *avec piété :* met vroomheid.
Pietas, ātis, f. *piété :* vroomheid.
Pilōsus, a, um, adj. *vetu, couvert de poil :* ruig, met haar bedekt.
Pincerna, æ, m. *échanson :* schenker.
Pinguis, is, e, adj. *gras :* vet.
Piscis, is, m. *poisson :* visch.
Pistor, ōris, m. *pannetier :* broodmeester, opperste der bakkers.
Pix, picis, f. *poix :* pek.
Placeo, es, cui, citum, ēre : *plaire, être agréable :* behagen, aangenaam zijn.
Placidè, adv. *tranquillement :* stillijk, vreedzaamlijk.
Placidus, a, um, adj. *tranquille, paisible :* stil, vreedzaam.
Placo, as, āvi, ātum, āre : *apaiser, adoucir :* bedaren, verzachten.
Placui : *v.* placeo : zie placeo.
Plaga, æ, f. *plaie, blessure :* wond.
Planctus, ûs, m. *gémissement :* gezucht, gesteen.
Plānè, adv. *tout-à-fait :* geheel en al.
Planta, æ, f. *plante :* plant, gewas.
Plaustrum, i, n. *chariot :* wagen.
Plebecula, æ, f. *petit peuple, populace :* gering volk, gemeen.
Plebs, plēbis, f. *peuple :* volk.
Plecto, is, xi, xum, ere : *punir :* straffen.
Plēnus, a, um, adj. *plein :* vol.
Plūres, es, a, pl. adj. *plusieurs :* verscheidenen.
Plurimùm, adv. *beaucoup, beaucoup de :* veel, veel van.
Plurimus, a, um, adj. *beaucoup de :* veel van.
Plus, plūris : *plus, davantage :* meer. Plus æquo : *trop :* te veel.
Pluvia, æ, f. *pluie :* regen.
Pœna, æ, f. *peine, châtiment, supplice :* straf, kastijding. Dare, luere, exsolvere pœnas : *porter la peine, être puni :* de straf doen ondergaan, gestraft worden.

Pœnitentia, æ, f. *pénitence, repentir :* boetdoening, berouw.

Pœnitet, pœnituit, pœnitēre : *se repentir :* berouwen, berouw hebben.

Polliceor, ēris, citus, ēri : *promettre :* beloven.

Polluo, is, lui, lūtum, ere : *souiller :* besmetten, bevlekken.

Pompa, æ, f. *pompe, triomphe :* pracht, luister, zegepraal.

Pompeius, ii, m. *Pompée* (*nom d'homme*) : Pompejus (mans naam).

Pondus, eris, n. *poids :* gewigt.

Pono, is, posui, situm, ere : *placer, mettre, élever :* plaatsen, zetten, oprigten.

Pontifex, icis, m. *Pontife, grand-prêtre :* hooge priester.

Poposci : *v.* posco : zie posco.

Populus, i, m. *peuple :* volk.

Porrigo, is, porrexi, porrectum, ere : *présenter :* aanbieden.

Porrò, adv. *or :* nu, maar, doch, alzoo.

Porta, æ, f. *porte :* poort.

Portendo, is, di, tum, ere : *présager :* voorzeggen.

Porto, as, āvi, ātum, āre : *porter :* dragen.

Posco, is, poposci, poscitum, ere : *demander :* vragen, eischen.

Positus, a, um : *v.* pōno : zie pōno.

Possum, potes, potui, posse : *pouvoir :* kunnen.

Post, prép. *après :* na.

Postcà, adv. *après cela, ensuite, depuis :* daarna, vervolgens, sints.

Posteri, ōrum, pl. m. *descendans, postérité :* afstammelingen, nakomelingschap.

Postis, is, m. *poteau :* paal.

Postquàm, conj. *après que, depuis que, lorsque :* nadat, sedert dat, toen.

Postrēmo, adv. *enfin, en dernier lieu :* eindelijk, laatstelijk.

Postrēmus, a, um, adj. *dernier :* laatste.

Postridiè, adv. *le lendemain :* den volgenden dag, 's daags daarop.

Postulatio, ōnis, f. *demande :* vraag, verzoek.

Postulātum, i, n. *demande :* vraag.

Postulo, as, āvi, ātum, āre : *demander :* vragen, verzoeken.

Posui : *v.* pōno : zie pōno.

Potentia, æ, f. *puissance :* magt.

Potestas, ātis, f. *pouvoir, liberté :* vermogen, vrijheid.

Potior, īris, ītus, īri : *être maître, remporter :* meester zijn, wegdragen.

Potiùs, adv. *plutôt :* eerder, veeleer.

Potui : *v.* possum : zie possum.

Pōtus, ùs, m. *boisson :* drank. Pōtum dare : *donner à boire :* te drinken geven.

Præ, prép. *en comparaison de, à force de, plus que :* in vergelijking met, door kracht van, meer dan.

Præbeo, es, bui, bitum, ēre : *fournir, donner, présenter :* verschaffen, geven, aanbieden.

Præcēpi : *v.* præcipio : zie præcipio.

Præceps, cipitis, adj. *précipité :* van boven neder geworpen.

Præceptum, i, n. *leçon, instruction, commandement :* les, onderwijs, bevel, gebod.

Præcīdo, is, di, sum, ere : *couper :* snijden.

Præcipio, is, cēpi, ceptum, ere : *ordonner :* bevelen.

Præcipuè, adv. *principalement, surtout :* voornamelijk, inzonderheid, hoofdzakelijk.

Præcīsus, a, um : *v.* præcīdo : zie præcīdo.

Præclārus, a, um, adj. *beau, éclatant :* schoon, schitterend, uitblinkend.

Præcurro, is, cucurri, cursum, ere : *courir devant :* voor loopen.

Prǣda, æ, f. *butin :* buit.

Prædīco, is, dixi, dictum, ere : *prédire :* voorzeggen.

Præditus, a, um, adj. *doué :* begaafd.
Prædixi : *v.* prædico : zie prædico.
Præeo, is, īvi, ītum, īre : *précéder, aller devant :* voorafgaan, voorgaan.
Præfectus, i, m. *officier, général, préfet :* dienaar, beambte, opperbevelhebber, stadhouder.
Præfero, fers, tuli, lātum, ferre : *porter, porter devant soi :* dragen, voor zich dragen.
Præficio, is, fēci, fectum, ere : *mettre à la tête :* aan het hoofd zetten.
Prælium, ii, n. *bataille, combat :* veldslag, strijd.
Præmitto, is, īsi, issum, ere : *envoyer devant :* vooruit zenden.
Præmium, ii, n. *récompense :* beloning.
Præmonitus, a, um, part. *averti d'avance :* gewaarschouwd, bij voorraad verwittigd.
Prænosco, is, nōvi, ere : *connoître d'avance :* bij voorraad kennen, voor wetenschap hebben.
Præscio, is, īvi, ītum, īre : *prévoir*. voorzien.
Præ̆sens, entis, adj. *présent :* tegenwoordig.
Præsertim, adv. *surtout :* inzonderheid.
Præsidium, ii, n. *garnison, secours :* bezetting, hulp.
Præsto, as, stiti, stitum, stāre : *rendre, procurer, s'acquitter, remplir :* terug geven, verschaffen, zich kwijten, vervullen.
Præ̆sum, es, fui, esse : *être à la tête, être chef :* aan het hoofd zijn, het opperhoofd wezen.
Præ̆ter, prép. *outre, excepté :* behalve, uitgenomen.
Prætereo, is, ii, ītum, īre : *passer outre :* overtreden, overstappen, overgaan, oversteken.
Prandium, ii, n. *dîner :* middagmaal.
Prāvus, a, um, adj. *mauvais :* kwaad, slecht.
Preces, um, pl. f. *prières :* gebeden. Preces fundere : *faire des prières :* gebeden doen, bidden.
Precor, āris, ātus, āri : *prier, souhaiter :* smeeken, bidden, wenschen.
Premo, is, pressi, pressum, ere : *presser, accabler :* drukken, prangen, overladen.

Pretiōsus, a, um, adj. *précieux :* kostbaar, kostelijk.
Pretium, ii, n. *prix, salaire :* prijs, loon.
Primò, adv. *premièrement, d'abord :* eerstelijk, in de eerste plaats.
Primogenitus, i, m. *premier-né, aîné :* eerstgeboren, oudste. Jus primogeniti ; *droit d'aînesse :* regt van eerstgeboorte.
Primùm, adv. *d'abord :* vooreerst, in de eerste plaats.
Prīmus, a, um, adj. *premier :* eerste.
Princeps, cipis, m. et f. *premier, chef, prince :* oerste, opperste, hoofd, vorst.
Prior, or, us, adj. *premier :* eerste.
Pristinus, a, um, adj. *ancien :* oud, voorleden, eerste.
Priùs, adv. *auparavant :* te voren, eerst.
Priusquàm, conj. *avant que :* voor dat.
Pro, prép. *pour, selon, au lieu de, à la place de :* voor, om, in plaats van, als, volgens.
Probrum, i, n. *reproche, injure, insulte :* verwijt, hoon, beleediging.
Procēdo, is, cessi, cessum, ere : *s'avancer :* voorgaan, vooruitgaan, voorwaarts treden.
Procul, adv. *loin, de loin :* ver, van verre.
Procuràtio, ōnis, fém. *soin, administration :* bezorging, bewind, bestier.
Prodeo, is, īvi, ītum, īre : *sortir, aller, paroître, s'avancer :* uitgaan, gaan, verschijnen, voorwaarts trekken.
Prodigium, ii, n. *prodige :* wonder, zeldzaamheid.
Prodii : *v.* prodeo : zie prodeo.
Prōdo, is, didi, ditum, ere : *trahir, livrer :* verraden, overleveren.
Prodūco, is, duxi, ductum, ere : *prolonger, faire paroître :* verlengen, uitstrekken, doen verschijnen.
Profānus, a, um, adj. *profane :* onheilig, ongewijd.
Profectò, adv. *certainement :* zekerlijk.
Profectus, a, um, *v.* proficiscor : zie proficiscor.
Profero, fers, tuli, lātum, ferre : *tirer, produire, prononcer, présenter :* ten voorschijn doen komen,

voortbrengen, vertoonen, doen blijken, uitdrukken, aanbieden.

Proficiscor, eris, fectus, sci : *partir :* vertrekken.

Profligo, as, āvi, ātum, āre : *battre, défaire :* verslaan, in stukken houwen.

Profundo, is, fūdi, fūsum, ere : *répandre :* vergieten. Vitam profundere : *sacrifier sa vie :* zijn leven opofferen.

Progenies, ēi, f. *race :* geslacht, afkomst, stam.

Progredior, eris, gressus, di : *s'avancer, marcher contre :* voorwaarts trekken, optrekken tegen

Prohibeo, es, bui, bitum, ēre : *défendre, empêcher :* verbieden, beletten, voorkomen.

Projicio, is, jēci, jectum, ere : *jeter :* werpen.

Prōles, is, f. *postérité :* nakomelingschap.

Promiscuus, a, um : *confus, général :* verward, algemeen.

Promissum, i, n. *promesse :* belofte. Promissis stāre : *être fidèle à ses promesses :* getrouw aan zijne belofte wezen.

Promissus, a, um : *long, v.* promitto : lang, neêrhangend, zie promitto.

Promitto, is, īsi, issum, ere : *promettre :* beloven.

Prōnus, a, um, adj. *incliné, prosterné :* voorover gebogen, hellend.

Propāgo, as, āvi, ātum, āre : *étendre, multiplier :* uitbreiden, vermenigvuldigen.

Propè, prép. *auprès de, près :* bij, nabij.

Propero, as, āvi, ātum, āre : *courir à, se hâter d'aller :* zich haasten, zich spoeden.

Prophēta, æ, m. *prophète :* profeet, godstolk.

Propinquus, a, um, adj. *parent :* vermaagschapt, aangrenzend.

Propitius, a, um, adj. *propice, favorable :* gunstig, voordeelig.

Propius, adv. *plus près :* nader bij.

Propōno, is, posui, positum, ere : *proposer, statuer, établir :* voorstellen, bepalen, instellen.

Proprius, a, um, adj. *propre, particulier :* eigen, bijzonder eigen.

Propter, prép. *à cause de, près de :* van wege, uit hoofde, bij.
Propterea quòd, conj. *parce que :* omdat.
Prosequor, eris, secûtus, qui : *continuer :* volgen, navolgen.
Prosper, a, um, adj. *heureux :* gelukkig.
Prosperè, adv. *heureusement :* gelukkiglijk.
Prospicio, is, pexi, pectum, ere : *voir, regarder :* zien, beschouwen.
Prosterno, is, strâvi, strâtum, ere : *terrasser :* ter aarde werpen, te neder slaan.
Prōsum, prōdes, fui, desse : *servir, être utile :* nuttig zijn, voordeelig wezen.
Protendo, is, di, sum, ere : *étendre :* uitstrekken.
Protuli : *v.* profero : zie profero.
Providentia, æ, f. *providence :* voorzienigheid.
Provideo, es, di, sum, ēre : *prévoir, fournir :* voorzien, verzorgen.
Provincia, æ, f. *province :* gewest.
Provoco, as, āvi, ātum, āre : *défier :* uiteischen, dagen.
Proximus, a, um, adj. *proche, prochain :* naast, aanstaande.
Prūdens, entis, adj. *prudent, avec réflexion :* voorzigtig, met overleg.
Prudentia, æ, f. *prudence :* voorzigtigheid.
Publicus, a, um, adj. *public :* openbaar, gemeen.
Pudet, puduit, pudēre : *avoir honte :* schamen, beschaamd zijn.
Puella, æ, f. *jeune fille :* jonge dochter, maagd.
Puer, i, m. *enfant :* kind. A puero : *dès l'enfance :* van kindsbeen af.
Puerilis, is, e, adj. *puéril, qui se sent de l'enfance :* kindsch, kinderlijk.
Puerulus, i, m. *petit enfant :* kindje.
Pugna, æ, f. *combat, bataille :* strijd, gevegt.
Pugno, as, āvi, ātum, āre : *combattre :* strijden. Inter pugnandum : *dans la mêlée :* in het gewoel des strijds.

Pulcher, chra, chrum, adj. *beau, belle :* schoon, fraai.
Pulchrè, adv. *parfaitement :* heerlijk, volkomenlijk.
Pulchritūdo, inis, fém. *beauté :* schoonheid.
Pulmentum, i, n. *ragoût :* een kooksel van peulvruchten.
Pulso, as, āvi, ātum, āre : *frapper :* slaan, kloppen. Citharam pulsāre : *jouer de la harpe :* de luit slaan.
Pulsus, a, um : *v.* pello : zie pello.
Purgo, as, āvi, ātum, āre : *nettoyer, justifier :* schoon maken, zuiveren.
Purpureus, a, um : *de pourpre :* van purper, purperen.
Pūrus, a, um, adj. *pur :* rein, zuiver.
Puteus, i, m. *puits, citerne :* put, regenbak.
Putiphar, aris, m. *Putiphar (nom d'homme) :* Putiphar (mans naam).
Puto, as, āvi, ātum, āre : *penser, croire :* denken, gelooven.

Q

Qua, adv. *par, où :* langs, waar.
Quadraginta, ind. *quarante :* veertig.
Quæro, is, sivi, situm, ere : *chercher, demander, tirer :* zoeken, vragen, uithalen.
Quæso : *je vous prie :* ik bid u.
Quæstio, ōnis, f. *question, cause, procès :* geschilstuk, vraagstuk, zaak, twistgeding.
Quam, conj. *combien, que :* hoeveel, als, dan.
Quamobrem, adv. *c'est pourquoi :* waarom.
Quamprīmùm, adv. *au plutôt :* met den eersten, ten spoedigste.
Quamdiù, adv. *tant que :* zoo lang als.
Quamvis, conj. *quoique :* alhoewel.
Quandò, adv. *quand :* als, wanneer, toen.
Quamquàm, conj. *quoique :* niettegenstaande, alschoon.

Quantùm, adv. *autant que :* zoo veel als, zoo lang.
Quantus, a, um, adj. *combien grand :* hoe groot.
Quapropter, adv. *c'est pourquoi :* weshalve, het is daarom.
Quāre, adv. *pourquoi, c'est pourquoi :* waarom, het is daarom.
Quartus, a, um, adj. *quatrième :* de vierde.
Quasi, adv. *comme, comme si :* gelijk, even als.
Que, conj. *et :* en.
Quercus, ûs, f. *chêne :* eik, eikenboom.
Queror, eris, questus, ri : *se plaindre :* zich beklagen.
Questus, ûs, m. *plainte :* klagt.
Qui, quæ, quod, pr. *qui, lequel, que. — celui qui, celui que, ce qui, ce que. — Il, le, lui, etc.* wie, die, wat, welke, het geen, hij.
Quia, conj. *parce que :* omdat, daarom, vermits.
Quibuscum, *pour* cum quibus : voor cum quibus.
Quīdam, quædam, quoddam, pr. *quelque, quelqu'un, un certain :* iemand, zeker mensch, eenig mensch, iets.
Quidem, adv. *à la vérité, même :* zekerlijk, voorwaar, zelf.
Quies, ētis, f. *repos, sommeil :* rust, slaap.
Quiesco, is, ēvi, ētum, ere : *se reposer :* rusten.
Quin, conj. *que :* of.
Quindecim, ind. *quinze :* vijftien.
Quinquagesimus, a, um, adj. *cinquantième :* vijftigste.
Quinque : ind. *cinq :* vijf.
Quintuplum, i, n. *cinq fois autant, cinq fois :* vijf malen zoo veel, vijf malen.
Quintus, a, um, adj. *cinquième :* vijfde.
Quippè, adv. *en effet :* vermits, inderdaad.
Quis, quæ, quod, quid, pr. *quel, lequel, quelle chose :* wat, welk.
Quisnam, quænam, quodnam, quidnam, pr. *qui, quel, lequel, quelle chose :* wie, wat.
Quisquam, quæquam, quodquam, quidquam, pr.

quelqu'un, *personne*, *rien* : iemand, niemand, niets.

Quisque, quæque, quodque, pr. *chacun* : elk, ieder, een iegelijk.

Quisquis, quæquæ, quidquid, pr. *qui que ce soit*, *tout ce que* : wie het zij, al wat.

Quò, adv. *où* : waar.

Quò, conj. *afin que* : ten einde.

Quocumque, adv. *en quelque lieu que* : werwaarts ook, in welke plaats ook.

Quomodò, adv. *comment* : hoe, op wat wijze.

Quoniam, conj. *parce que*, *puisque* : omdat, dewijl, naardien.

Quoque, adv. *aussi* : ook.

Quorsùm, adv. *à quoi* : waartoe.

Quotannis, adv. *tous les ans* : alle jaren, jaarlijks.

Quotidiānus, a, um, adj. *de chaque jour* : dagelijks, alle dagen.

Quotidiè, adv. *tous les jours* : alle dagen, dagelijks.

Quotiès, adv. *toutes les fois que* : telken male dat.

Quùm, conj. *comme*, *puisque*, *lorsque*, *tandis que*, *après que* : als, dewijl, wanneer, terwijl, na dat.

R

Rachel, ēlis, f. *Rachel* (*nom de femme*) : Rachel (vrouwen naam).

Rādix, īcis, f. *racine*, *pied* : wortel, voet.

Rāges, is, f. *Ragès* (*ville*) : Rages (stad).

Rāguel, ēlis, m. *Raguel* (*nom d'homme*) : Raguel (mans naam).

Rāmus, i, m. *branche*, *rameau* : tak, twijg.

Raphael, ēlis, m. *Raphael* (*nom d'homme*) : Raphael (mans naam).

Rapio, is, pui, ptum, ere : *dérober*, *enlever* : rooven, wegnemen.

Raptum, i, n. *larcin* : diefstal, rooving, schaking.

Rapui : *v.* rapio : zie rapio.

Ratus, a, um : *croyant, v.* reor : meenende, denkende, geloovende, zie reor.

Rebecca, æ, f. *Rébecca (nom de femme)* : Rebekka (vrouwen naam).

Rebello, as, āvi, ātum, āre : *se révolter :* oproerig zijn, opstand maken, muiten.

Recēdo, is, cessi, cessum, ere : *se retirer :* vertrekken, weggaan.

Recens, entis, adj. *récent, nouveau :* kortelings, nieuw.

Recens, adv. *nouvellement :* nieuwelijk, jongst, onlangs.

Recēpi : *v.* recipio : zie recipio.

Receptus, a, um : *v.* recipio : zie recipio.

Recessus, ûs, m. *enfoncement, retraite :* hol, wijkplaats, schuilplaats.

Recido, is, cidi, ere : *retomber :* weder invallen, weder instorten.

Recipio, is, cēpi, ceptum, ere : *recevoir, retirer, recouvrer :* terug ontvangen, terug nemen, terug verkrijgen.

Recipere animum : *revenir à soi, reprendre courage* : weder tot zich zelven komen, moed hervatten.

Reconcilio, as, āvi, ātum, āre : *réconcilier :* verzoenen, bevredigen.

Recondo, is, didi, ditum, ere : *renfermer, serrer, cacher :* wegsluiten, verbergen.

Recordor, āris, ātus, āri : *se ressouvenir :* zich herinneren.

Rectè, adv. *bien, sagement :* wel, goed, wijsselijk.

Rectus, a, um, adj. *droit :* regt.

Recupero, as, āvi, ātum, āre : *recouvrer :* terug bekomen.

Reddo, is, didi, ditum, ere : *rendre :* terug geven.

Redeo, is, īvi, ītum, īre : *revenir, retourner :* terug komen, wederom keeren. Redire in gratiam : *rentrer en grâce :* weder in gunst geraken.

Rediens : *v.* redeo : zie redeo.

Redūco, is, duxi, ductum, ere : *ramener*, *reconduire* : wederom leiden, terug brengen.
Refēci : *v.* reficio : zie reficio.
Refero, fers, tuli, lātum, ferre : *rapporter, remporter* : terug brengen, behalen, wegdragen.
Referre gratiam : *rendre grâces, récompenser :* dankzeggen, beloonen.
Reficio, is, fēci, fectum, ere : *rétablir :* hermaken, herstellen, herstichten.
Refluo, is, fluxi, xum, ere : *reprendre son cours* : zijnen loop hernemen.
Regia, æ, f. *palais :* hof, paleis.
Regina, æ, f. *reine :* koningin.
Regio, ōnis, f. *pays*, *contrée :* land, landschap, landstreek.
Regius, a, um, adj. *royal :* koninklijk. Urbs regia : *ville capitale :* hoofdstad.
Regno, as, āvi, ātum, āre : *régner :* heerschen, gebieden, regeren.
Regnum, i, n. *royaume, royauté :* koningrijk, koningschap.
Rego, is, rexi, rectum, ere : *gouverner :* heerschen, regeren, bestieren.
Regredior, eris, gressus, di : *rentrer, retourner, rétrograder :* wederom keeren, achterwaarts trekken.
Reipsà, adv. *en effet :* inderdaad.
Rejicio, is, jēci, jectum, ere : *rejeter :* verwerpen.
Religio, ōnis, f. *religion :* godsdienst.
Religiōsus, a, um, adj. *religieux :* godsdienstig, godvruchtig, vroom.
Relinquo, is, līqui, lictum, ere : *quitter, laisser :* laten, verlaten.
Reliquus, a, um, adj. *le reste :* overschot, overblijfsel. Reliqui, ōrum, pl. m. *les autres :* de anderen, de overigen.
Reluctans, antis, part. *résistant, qui résiste :* wederstand biedend, die wederstand biedt.
Remaneo, es, mansi, mansum, ēre : *rester :* blijven.

Remigro, as, āvi, ātum, āre : *retourner :* terug keeren.

Remitto, is, īsi, issum, ere : *renvoyer :* terug zenden.

Remunero, as, āvi, ātum, āre : *récompenser ;* beloonen, vergelden.

Renui : *v.* renuo : zie renuo.

Renuncio, as, āvi, ātum, āre : *rapporter :* boodschappen, tijding brengen, verslag doen.

Renŭo, is, nui, ere : *refuser :* weigeren.

Reor, rēris, rātus, rēri : *croire, s'imaginer :* gelooven, zich verbeelden.

Rependo, is, di, sum, ere : *rendre :* terug geven.

Reperio, is, ri, pertum, īre : *trouver :* vinden.

Repetītus, a, um, part. *répété, redoublé :* herhaald, verdubbeld.

Repōno, is, posui, positum, ere : *remettre, déposer :* weder op zijne plaats zetten, nederleggen, nederzetten.

Reporto, as, āvi, ātum, āre : *rapporter, remporter :* antwoord brengen, wegdragen, behalen.

Reposui : *v.* repōno : zie repōno.

Reprehendo, is, di, sum, ere : *blâmer, reprendre, réprimander :* laken, doorhalen, berispen.

Repto, as, āvi, ātum, āre : *ramper :* kruipen.

Res, rei, f. *chose, action, sujet, événement, bien :* zaak, ding, daad, onderwerp, gebeurtenis, goed. Rem benè gerere : *réussir :* gelukken, slagen. Rem malè gerere : *mal réussir :* mislukken. Rem afflictam restituere : *mettre les affaires en meilleur état :* de zaken in beteren staat brengen.

Rescio, is, scīvi, scītum, īre : *apprendre, découvrir :* te weten komen, vernemen, ontdekken.

Reservo, as, āvi, ātum, āre : *réserver, garder :* sparen, bewaren.

Resideo, es sēdi, ēre : *rester, retomber :* blijven, zinken, nederzakken, weder instorten.

Resisto, is, restiti, ere : *résister, s'oppôser :* weêrstand bieden, zich verzetten.

Respicio, is, pexi, pectum, ere : *regarder derrière soi, se retourner :* achter zich omzien, zich omkeeren.

Respondeo, es, di, sum, ēre : *répondre :* antwoorden, antwoord geven.

Respuo, is, i, ere : *rejeter :* verwerpen, versmaden.

Restiti : *v.* resisto : zie resisto.

Restituo, is, tui, tūtum, ere : *rétablir, rendre :* herstellen, wederom geven.

Retineo, es, nui, tentum, ēre : *retenir :* terug houden, weêrhouden, beletten.

Retuli : *v.* refero : zie refero.

Reus, a, um, adj. *accusé, coupable :* beschuldigd, schuldig.

Revērà, adv. *en effet :* inderdaad, waarlijk.

Revertor, eris, versus, ti : *retourner, revenir :* terug keeren, weder komen.

Revoco, as, āvi, ātum, āre : *rappeler :* terug roepen.

Rex, rēgis, m. *roi :* koning.

Rexi : *v.* rego : zie rego.

Rideo, es, rīsi, rīsum, ēre : *rire :* lagchen.

Rīpa, æ, f. *rive, bord :* oever, boord, zoom.

Rīsi : *v.* rideo : zie rideo.

Ritus, ûs, m. *rit, cérémonie, manière :* gewoonte, wijze, gebruik.

Roboamus, i, m. *Roboam (nom d'homme) :* Roboam (mans naam).

Rōbur, oris, n. *force :* kracht, vermogen.

Robustus, a, um, adj. *robuste, fort :* sterk, kloek, dapper.

Rogo, as, āvi, ātum, āre : *prier, demander :* vragen, verzoeken, smeken.

Romānus, a, um, adj. *Romain :* Romein.

Rūben, ēnis, m. *Ruben (nom d'homme) :* Ruben (mans naam).

Ruber, bra, brum, adj. *rouge :* rood.

Ruīna, æ, f. *chute, ruine :* val, bouwval.

Rumor, ōris, m. *bruit, nouvelle :* gerucht, nieuws, tijding.

Rumpo, is, rūpi, ruptum, ere : *rompre, briser:* breken, verbrijzelen.
Ruo, is, rui, ruitum, ere : *tomber, se jeter :* vallen, zich afwerpen, zich nederstorten.
Rūpes, is, f. *rocher :* rots.
Rūpi : *v.* rumpo : zie rumpo.
Rursùm *ou* rursùs, adv. *de nouveau, une seconde fois :* op nieuw, ten tweeden male.
Rus, rūris : *champ, campagne :* land, veld, akker.

S

Saba, ind. *Saba* (*ville d'Arabie*) : Saba (stad in Arabiën).
Sabbatum, i, n. *Sabbat* (*jour de repos*) : Sabbath (rustdag bij de Joden).
Sacculus, i, m. *petit sac, gibecière :* zakje.
Saccus, i, m. *sac :* zak.
Sacer, cra, crum, adj. *sacré, saint :* gewijd, heilig.
Sacerdos, ōtis, m. *prêtre :* priester.
Sacrificium, ii, n. *sacrifice :* offer, offerhande, slagtoffer.
Sæpè, adv. *souvent :* dikwils, vaak.
Sagitta, æ, f. *flèche :* pijl.
Salomon, ōnis, m. *Salomon* (*nom d'homme*) : Salomon (mans naam).
Saltus, ûs, m. *bois :* bosch.
Salus, ūtis, f. *salut, conservation :* groet, heil, behoudenis.
Salutāris, is, e, adj. *salutaire :* heilzaam.
Salūto, as, āvi, ātum, āre : *saluer :* groeten.
Salvus, a, um, adj. *sain et sauf, en bonne santé, bien portant :* gezond, welvarende.
Samaria, æ, f. *Samarie* (*ville*) ; Samariën (stad).
Samson, ōnis, m. *Samson* (*nom d'homme*) : Samson (mans naam).
Samuel, ēlis, m. *Samuel* (*nom d'homme*) : Samuel (mans naam).

Sanctus, a, um, adj. *saint, juste :* heilig, regtvaardig.
Sānè, adv. *certainement :* zekerlijk.
Sanguis, inis, m. *sang :* bloed.
Sāno, as, āvi, ātum, āre : *guérir :* genezen.
Sānus, a, um, adj. *sain :* gezond. Sāna mens : *meilleurs sentimens :* betere gevoelens.
Sapiens, entis, adj. *sage :* wijs, verstandig.
Sapienter, adv. *sagement :* wijsselijk, verstandiglijk.
Sapientia, æ, f. *sagesse :* wijsheid.
Sara, æ, f. *Sara* (*nom de femme*) : Sara (vrouwen naam).
Satelles, itis, m. *satellite, garde :* wachter, hoeder, trawant.
Satìs, adv. *assez :* genoeg.
Satisfacio, is, fēci, factum, ere : *contenter, satisfaire :* voldoen, te vreden stellen, vergenoegen.
Satiùs, adv. *mieux :* beter.
Sauciātus, a, um, part. *blessé :* gekwetst, gewond.
Saül, ūlis, m. *Saül* (*nom d'homme*) : Saul (mans naam).
Scāla, æ, f. *échelle :* ladder, trap.
Scateo, es, tui, ēre : *fourmiller :* krielen.
Scelestus, a, um, adj. *méchant, scélérat :* ondeugend, slecht.
Scelus, eris, n. *crime :* misdaad.
Scīdi : *v.* scindo : zie scindo.
Scientia, æ, f. *science :* wetenschap.
Scilicet, adv. *savoir, en effet :* te weten, het is zoo, inderdaad.
Scindo, is, scīdi, scissum, ere : *déchirer :* scheuren, verscheuren.
Scio, is, scivi, scītum, īre : *savoir, connoître :* weten, kennen.
Scirpeus, a, um, adj. *de jonc :* van biezen.
Sciscitor, āris, ātus, āri : *demander, interroger, questionner :* vragen, ondervragen, vernemen.
Scrūtor, āris, ātus, āri : *visiter, fouiller :* zoeken, onderzoeken, doorzoeken.
Scyphus, i, m. *coupe :* kelk, kop.

Secēdo, is, cessi, cessum, ere : *se retirer :* vertrekken, zich verwijderen.

Seco, as, ui, ctum, āre : *couper, scier :* snijden, doorsnijden, doorzagen.

Sēcum, *pour* cum se : voor cum se.

Secundò, adv. *secondement, pour la seconde fois :* ten tweede, voor de tweede maal.

Secundus, a, um, adj. *second :* tweede.

Secūris, is, f. *hache :* bijl.

Secutūrus, a, um : *v.* sequor : zie sequor.

Sed, conj. *mais :* maar, doch.

Sedātus, a, um, part. *apaisé, calmé :* bedaard, gerust, vreedzaam, kalm.

Sedecias, æ, m. *Sédécias (nom d'homme)* : Sedecias (mans naam).

Sedeo, es, di, sessum, ēre : *s'asseoir, être assis :* zitten, gezeten zijn, nederzitten.

Sēdes, is, f. *place, demeure :* stoel, zetel, zitplaats, verblijf.

Seditio, ōnis, f. *sédition, émeute :* oproer, muiterij.

Sedulò, adv. *soigneusement :* zorgvuldiglijk.

Seges, getis, f. *moisson, grains :* oogst, granen, koren.

Sella, æ, f. *siége, chaise :* zetel, stoel.

Semei, ind. *Séméi (nom d'homme)* : Semei (mans naam).

Semel, adv. *une fois :* eenmaal.

Semper, adv. *toujours :* altoos, steeds.

Sempiternus, a, um, adj. *éternel, perpétuel :* eeuwig, altoosdurend.

Sēmus, i, m. *Sem (nom d'homme)* : Sem (mans naam).

Senectus, ūtis, f. *vieillesse :* ouderdom.

Senesco, is, senui, ere : *vieillir, avancer en âge :* oud worden, verouden.

Sēnex, senis, m. *vieillard, vieux :* grijsaard, oud.

Sensi : *v.* sentio : zie sentio.

Sensim, adv. *peu à peu :* allengs, van tijd tot tijd.

Sententia, æ, f. *sentiment*, *avis* : meening, gevoelen, oordeel.
Sentio, is, sensi, sum, ire : *sentir*, *s'apercevoir* : gevoelen, gewaar worden.
Senui : *v.* senesco : zie senesco.
Sepelio, is, ivi, pultum, ire : *ensevelir* : begraven.
Sepōnō, is, posui, positum, ere : *mettre à part* : ter zijde leggen, wegleggen.
Septem, ind. *sept* : zeven.
Septies, adv. *sept fois* : zeven malen.
Septimus, a, um, adj. *septième* : zevenste.
Septuaginta, ind. *soixante-dix* : zeventig.
Sepulcrum, i, n. *sépulcre*, *tombeau* : graf, grafstede.
Sepultūra, æ, f. *sépulture* : begraafplaats.
Sequor, eris, secūtus, qui : *suivre* : volgen.
Sera, æ, f. *serrure* : slot.
Sermo, ōnis, m. *discours*, *paroles* : gesprek, woorden.
Serpens, entis, m. *serpent* : slang.
Serra, æ, f. *soie* : zijde.
Servitus, ūtis, f. *servitude*, *esclavage* : dienstbaarheid, slavernij.
Servo, as, āvi, ātum, āre : *garder*, *sauver*, *conserver* : bewaren, redden, behouden, beveiligen.
Servus, i, m. *serviteur*, *esclave* : dienaar, slaaf.
Seu, conj. *ou* : of.
Sex, ind. *six* : zes.
Sexaginta, ind. *soixante* : zestig.
Sexcenti, æ, a, pl. adj. *six cents* : zes honderd.
Sextus, a, um, adj. *sixième* : zesde.
Si, conj. *si* : indien, bijaldien, zoo. Si quandò, si quis, *pour* si aliquandò, si aliquis, etc. voor si aliquandò, si aliquis, etc.
Sic, conj. *ainsi* : zoo, op deze wijze, aldus.
Siccus, a, um, adj. *sec*, *desséché*, *à sec* : droog, uitgedroogd.
Sicera, æ, f. *bière* : bier.
Significo, as, āvi, ātum, āre : *marquer* : te kennen geven, beduiden.

Signum, i, n. *signe, marque* : merk, teeken, kenteeken.
Sileo, es, lui, ēre : *se taire, se tenir en silence* : zwijgen, zich stil houden.
Silva, æ, f. *forêt* : bosch, woud.
Silvestris, is, e, adj. *sauvage* : wild, woest.
Simeon, ōnis, m. *Siméon* (*nom d'homme*) : Simeon (mans naam).
Simila, æ, f. *fleur de farine* : bloem van tarwe.
Similis, is, e, adj. *semblable* : gelijk.
Similiter, adv. *pareillement, de la même manière* : gelijkelijk, op dezelfde wijze.
Similitūdo, inis, f. *ressemblance* : gelijkenis.
Simon, ōnis, m. *Simon* (*nom d'homme*) : Simon (mans naam).
Simplex, plicis, adj. *simple* : enkel, eenvoudig, ongemengd.
Simul, adv. *ensemble, en même temps* : te gelijk, gelijktijdig.
Simulatio, ōnis, f. *déguisement, feinte* : geveinsdheid, veinzing.
Simulo, as, āvi, ātum, āre : *feindre, faire semblant* : veinzen, den schijn doen.
Sin, conj. *si* : zoo, indien. Sin aūtem : *mais si* : maar zoo.
Sina, æ, f. *Sinaï* (*montagne*) : Sinaï (berg).
Sincērus, a, um, adj. *sincère, pur* : opregt, zuiver.
Sine, prép. *sans* : zonder.
Singulāris, is, e, adj. *singulier, rare, particulier* : zonderbaar, zeldzaam, bijzonder.
Singuli, æ, a, pl. adj. *chaque, chacun* : ieder, elken.
Sinistra, æ, f. *main gauche* : linker hand.
Sino, is, sīvi, ere : *permettre, laisser, laisser faire* : toelaten, gehengen, laten geschieden.
Situs, a, um, adj. *situé, placé* : gelegen, geplaatst.
Socer, eri, m. *beau-père* : schoonvader.
Socia, æ, f. *compagne* : gezellin, genote.
Societas, atis, f. *société* : maatschappij, gezelschap.

Socius, i, m. *compagnon, associé :* gezel, makker, medgezel.
Sol. sōlis, m. *soleil :* zon.
Solatium, ii, n. *consolation :* troost, vertroosting.
Solemnis, is, e: *solennel :* plegtig.
Soleo, es, lui, litum, ēre : *avoir coutume :* plegen, gewoon zijn, de gewoonte hebben.
Solitūdo, inis, f. *solitude, désert :* wildernis, woestijn, eenzaamheid.
Solitus, a, um, adj. *accoutumé :* gewoon, gewend. Tristior solitò : *plus triste qu'à l'ordinaire :* droefgeestiger dan naar gewoonte.
Solium, ii, n. *trône :* troon.
Sollicitus, a, um, adj. *inquiet, agité :* verlegen, bekommerd, ongerust.
Solum, i, n. *terre :* aarde, land, grond.
Sōlus, a, um, adj. *seul :* alleen.
Solvo, is, vi, solūtum, ere : *délier :* ontbinden, ontdoen, los maken. Obsidiōnem solvĕre : *lever un siège :* een beleg opbreken.
Somniātor, ōris : *songeur :* droomer.
Somnio, as, āvi, ātum, āre : *avoir un songe :* droomen.
Somnium, ii, n. *songe :* droom.
Somnus, i, m. *sommeil :* slaap. In somnis : *en songe :* in den droom.
Sonitus, ûs, m. *son :* klank, geluid.
Sopor, ōris, m. *sommeil :* slaap.
Soror, ōris, f. *sœur :* zuster.
Spatium, ii, n. *espace :* ruimte, afgelegenheid, tijdsverloop.
Species, ēi, f. *apparence, aspect, prétexte :* schijn, gedaante, gestalte, voorwendsel, gezigt. Ad speciem : *jusqu'à présenter l'aspect :* tot zelf het gezigt opleverende.
Specimen, inis, n. *marque, preuve :* teeken, proeve, bewijs.
Spectaculum, i, n. *spectacle :* schouwspel.
Specto, as, āvi, ātum, āre : *regarder, tendre à, avoir*

rapport à, signifier : aanschouwen, strekken tot, betrekking hebben tot, beteekenen.
Spelunca, æ, f. *caverne :* hol, spelonk.
Sperno, is, sprēvi, sprētum, ere : *mépriser :* verachten, versmaden.
Spēro, as, āvi, ātum, āre : *espérer :* hopen.
Spes, spei, f. *espérance :* hoop.
Spīca, æ, f. *épi :* korenhalm.
Spina, æ, f. *épine :* doorn.
Spiritus, ûs, m. *esprit, souffle :* geest, adem.
Splendidè, adv. *magnifiquement :* luisterlijk.
Splendidus, a, um : *brillant, magnifique :* schitterend, prachtig, luisterrijk.
Spolio, as, āvi, ātum, āre : *dépouiller :* berooven, ontblooten.
Spolium, ii, n. *dépouillé :* beroofd.
Spondeo, es, spopondi, sponsum, ēre : *promettre :* beloven.
Spontè, adv. *de lui-même :* van zelf, uit eigene beweging.
Spopondi : *v.* spondeo : zie spondeo.
Sprēvi : *v.* sperno : zie sperno.
Squamātus, a, um, adj. *couvert d'écailles :* met schubben bedekt.
Statìm, adv. *aussitôt, d'abord :* terstond, dadelijk.
Statìm ac, statìm ut, conj. *aussitôt que :* zoodra als.
Statua, æ, f. *statue :* beeld, standbeeld.
Statuo, is, tui, tūtum, ere : *résoudre, placer :* oplossen, stellen, plaatsen.
Statūra, æ, f. *taille :* gestalte, gedaante, houding.
Stātus, ûs, m. *état :* staat, stand.
Stella, æ, f. *étoile :* ster.
Stercus, oris, n. *ordure :* mist, vuilnis, drek.
Sterilis, is, e, adj. *stérile :* onvruchtbaar.
Steti : *v.* sto : zie sto.
Stimulo, as, āvi, ātum, āre : *exciter, animer :* opwekken, nopen, aanmoedigen.
Stipendiarius, a, um, adj. *tributaire :* cijnsbaar, schatpligtig.

Stirps, pis, f. *souche, race :* stam, afkomst, geslacht.

Sto, stas, steti, stāre ; *être debout, se tenir, s'arrêter, subsister :* staan, stilstaan, bestaan, zich staande houden.

Stultitia, æ, f. *folie, imprudence :* dwaasheid, onvoorzigtigheid.

Strenuè, adv. *courageusement :* moediglijk.

Strēnuus, a, um, adj. *courageux, ardent :* moedig.

Strīdor, ōris, m. *bruit, cri :* gerugt, gedruis, geschreeuw.

Strues, is, f. *monceau, amas :* hoop, stapel.

Stupendus, a, um, adj. *étonnant :* verbazend, verwonderlijk.

Suadeo, es, suāsi, sum, ēre : *conseiller, persuader :* raden, aanraden, overreden.

Suāvis, is, e, adj. *doux, agréable :* zacht, aangenaam.

Subeo, is, ii, itum, īre ; *subir, aller sous, se glisser :* ondergaan, onder gaan, ter sluips inkomen.

Subitus, a, um, adj. *soudain, subit :* haastiglijk, schielijk.

Subjicio, is, jēci, jectum, ere : *soumettre :* onderwerpen, onderzetten, ondersteken, onderdoen.

Sublātus, a, um : *v.* tollo ; zie tollo.

Sublevātus, a, um, part. *soulevé :* opgetild, opgeheven.

Submissus, a, um, part. *bas :* laag.

Subnixus, a, um, part. *appuyé :* ondersteund, gestut.

Subripio, is, ĕpi, eptum, ere : *dérober :* ontstelen, wegnemen.

Subsidium, ii, n. *secours, ressource, soulagement :* hulp, bijstand, verligting.

Subter, prép. *sous :* onder.

Subverto, is, ti, sum, ere : *renverser :* omwerpen, omversmijten, ten onderst boven keeren.

Succēdo, is, cessi, cessum, ere: *succéder, réussir*: opvolgen, slagen, gelukken.
Succendo, is, di, sum, ēre: *allumer, brûler, échauffer*: in brand steken, aansteken, verwarmen.
Succenseo, es, sui, ēre: *se fâcher contre*: boos worden, zich vertoornen.
Successi: *v*. succēdo: zie succēdo.
Successor, ōris, m. *successeur*: opvolger, nazaat.
Succresco, is, crēvi, crētum, ere: *pousser*: uitbotten, groeijen.
Sufficio, is, fēci, fectum, ere: *mettre en la place*: in de plaats stellen.
Sui, sibi, se, pr. *de soi, à soi, soi, se*: van zich, aan zich, zich.
Suillus, a, um, adj. *de pourceau*: varkens.
Sum, es, fui, esse: *être, appartenir*: zijn, toebehooren.
Summa, æ, f. *souverain pouvoir*: het hoogst bewind, de oppermagt.
Summus, a, um, adj. *suprême, extrême, bout de*: hoogst, verhevenst, uiterst.
Sūmo, is, sumpsi, sumptum, ere: *prendre*: nemen.
Sumptus, ûs, m. *dépense, frais*: kosten, uitgaaf.
Supellex, pellectilis, f. *meuble*: huisraad.
Super, prép. *sur*: boven, over, op.
Superbia, æ, f. *orgueil*: hovaardij, trotschheid.
Superbio, is, īvi, īre: *s'enorgueillir*: zich verhovaardigen.
Superbus, a, um, adj. *orgueilleux*: hoovaardig, trotsch.
Supernè, adv. *d'en haut*: van boven, boven op.
Supero, as, āvi, ātum, āre: *surpasser, vaincre*: overtreffen, verwinnen.
Superstes, titis, m. *survivant, qui survit à*: overlevend, die overleeft.
Superstitio, ōnis: fém. *superstition*: bijgeloof.
Supersum, es, fui, esse: *exister, être, rester*: bestaan, zijn, duren, blijven.

Suppedito, as, āvi, ātum, āre : *fournir :* verschaffen.
Suppeto, is, ere : *affluer, être à :* toeloopen, toevloeijen, toebehooren aan.
Supplex, icis, adj. *suppliant :* ootmoedig, smekend.
Suppliciter, adv. *en suppliant, humblement :* ootmoediglijk, onderdaniglijk.
Supplicium, ii, n. *supplice :* straf, lijfstraf, doodstraf.
Suppōno, is, posui, positum, ere : *mettre sous :* onder zetten, onder leggen.
Supporto, as, āvi, ātum, āre : *transporter :* voeren, vervoeren.
Suprēmus, a, um, adj. *dernier :* laatste.
Surgo, is, surrexi, surrectum, ere : *se lever :* opstaan, oprijzen.
Suscipio, is, cēpi, ceptum, ere : *entreprendre, accepter :* ondernemen, aannemen.
Suspendo, is, di, sum, ere : *pendre, attacher, suspendre :* ophangen, vastmaken, hechten.
Sustineo, es, nui, tentum, ēre : *soutenir, souffrir :* ondersteunen, onderschragen, lijden, dulden.
Sustuli : *v.* tollo : zie tollo.
Suus, a, um, pr. *son, sien :* zijn.
Syria, æ, f. *Syrie (royaume) :* Syrien (koningrijk).

T

Tabernaculum, i, n. *tabernacle, tente :* tabernakel, tent.
Tabulæ, ārum, pl. f. *tables :* tafelen.
Taceo, es, cui, citum, ēre : *se taire :* zwijgen.
Tacitus, a, um, adj. *en silence :* stil, zwijgend.
Tacui : *v.* taceo : zie taceo.
Talentum, i, n. *talent (somme d'argent) :* talent (somme gelds).
Tam, adv. *si :* zoo, als.
Tamen, conj. *cependant :* evenwel, echter.
Tandem, adv. *enfin :* eindelijk.

Tandiù, adv. *si longtemps :* zoo lang.
Tango, is, tetigi, tactum, ere : *toucher :* raken, aanraken.
Tantoperè, adv. *si fort :* zoo zeer, zoo sterk, zoo veel.
Tanquàm, conj. *comme si :* gelijk als.
Tantùm, adv. *tant, seulement :* alleeniglijk, eeniglijk.
Tantummodò, adv. *seulement :* alleenlijk.
Tantus, a, um, adj. *si grand :* zoo groot.
Tardiùs, adv. *trop lentement :* te langzaam, te traag.
Tardus, a, um, adj. *lent :* langzaam, traag, loom.
Tēcum, *pour* cum te : voor cum te.
Tego, is, texi, tectum, ere ; *couvrir, défendre :* dekken, verdedigen.
Tēla, æ, f. *toile :* linnen, lijwaad.
Tēlum, i, n. *dard, arme :* schicht, pijl, wapen.
Temerè, adv. *téméroirement, inconsidérémeut :* roekelooslijk, onbedachtlijk.
Templum, i, n. *temple :* tempel.
Tempus, oris, n. *temps :* tijd.
Teneo, es, nui, tentum, ēre : *tenir, conserver :* houden, bewaren.
Tento, as, āvi, ātum, āre : *tenter, mettre à l'épreuve :* beproeven, op den toets stellen.
Tenui : *v.* teneo : zie teneo.
Tergum, i, n. *dos :* rug.
Terra, æ, f. *terre :* aarde. Orbis terrārum : *univers :* heelal.
Terrestris, is, e, adj. *terrestre :* aardsch.
Terribilis, is, e, adj. *terrible :* verschrikkelijk.
Terrificus, a, um, adj. *effrayant :* schrikbarend.
Terror, ōris, m. *terreur :* schrik, vervaardheid.
Tertiò, adv. *pour la troisième fois :* ten derden male.
Tertius, a, um, adj. *troisième :* derde.
Testaceus, a, um : *de terre cuite :* van gebakken aarde.
Testimonium, ii, n. *témoignage :* getuigenis.
Testis, is, m. *témoin :* getuige.

Tetigi : *v.* tango : zie tango.
Texo, is, xui, xtum, ere : *tisser :* weven. Tēlam texere : *faire de la toile :* linnen weven.
Textus, a, um : *tissu*, *v.* texo : geweven, zie texo.
Thus, thūris, n. *encens :* wierook.
Tigris, is, m. *Tigre* (*fleuve*) : Tiger (rivier in Asia).
Timeo, es, mui, ēre : *craindre, redouter :* vreezen, duchten.
Timor, ōris, m. *crainte :* vrees.
Timui : *v.* timeo : zie timeo.
Tingo, is, tinxi, tinctum, ere : *tremper dans :* indoopen.
Tinnio, is, nii, nitum, ere : *tinter :* klinken.
Tobias, æ, m. *Tobie* (*nom d'homme*) : Tobias (mans naam).
Toga, æ, f. *robe :* rok, kleed, tabbaard.
Tolero, as, āvi, ātum, āre : *supporter :* lijden, verduren, uitstaan.
Tollo, is, sustuli, sublātum, ere : *prendre, enlever :* nemen, wegnemen.
Tondeo, es, totondi, tonsum, ēre : *raser :* scheren.
Tonitru, ind. *tonnerre :* donder.
Tormentum, i, n. *tourment :* pijniging.
Torqueo, es, torsi, tortum, ēre : *tourmenter :* pijnigen.
Torques, quis, m. *collier :* halsband.
Torreo, es, rui, ēre : *rôtir :* braden.
Tot, adv. *tant, autant :* zoo veel.
Totidem, adv. *autant de :* even zoó veel.
Totondi : *v.* tondo : zie tondo.
Tōtus, a, um, adj. *tout, entier :* gansch, geheel.
Trādo, is, didi, ditum, ere : *livrer, confier, donner :* overleveren, toevertrouwen, geven.
Traho, is, traxi, tractum, ere : *traîner :* trekken, slepen.
Trajicio, is, jēci, jectum, ere : *passer, traverser :* overgaan, overtrekken, oversteken.
Tranquillitas, ātis, f. *tranquillité :* stilte, rust.
Tranquillus, a, um, adj. *tranquille :* stil.

Transfero, fers, tuli, lătum, ferre : *transporter :* overdragen, overvoeren, overbrengen.
Transfodio, is, födi, fossum, ere : *percer :* doorsteken.
Transtuli : *v.* transfero : zie transfero.
Trecenti, æ, a, adj. pl. *trois cents :* drie honderd.
Trepidus, a, um, adj. *tremblant :* bevend.
Tres, tres, tria, pl. adj, *trois :* drie.
Tribulus, i, m. *chardon :* distel.
Tribuo, is, bui, būtum, ere : *donner, attribuer :* geven, toekennen, toeschrijven.
Tribus, ûs, f. *tribu :* wijk, stam.
Tribūtum, i, n. *tribut, impôt :* tol, schatting.
Triginta, ind. *trente :* dertig.
Tristis, is, e, adj. *triste :* droevig, droefgeestig.
Triticum, i, n. *froment, blé :* tarw, koren.
Trucido, as, āvi, ātum, āre : *massacrer :* om hals brengen, verslaan.
Truncus, a, um, adj. *tronqué, mutilé :* verminkt, beschadigd.
Tu, tui, tibi, te, pr. *tu, toi, vous :* gij, u.
Tūte, *pour* tu ipse : voor tu ipse.
Tuba, æ, f. *trompette :* trompet, blaashoorn.
Tueor, ēris, tuitus, ēri : *défendre, soutenir :* verdeedigen, voorstaan.
Tuli : *v.* fero : zie fero.
Tùm, adv. *alors :* dan, alsdan.
Tunc, adv. *alors :* toen, alstoen.
Tunica, æ, f. *tunique, robe :* kleed, rok.
Turba, æ, f. *foule, multitude :* hoop, menigte.
Turbo, as, āvi, ātum, āre : *troubler :* verstoren, beroeren.
Turpis, is, e, adj. *honteux :* schandelijk, eerloos.
Turpitūdo, inis, f. *honte, ignominie :* schande, eerloosheid.
Turris, is, f. *tour :* toren.
Tumetipse, pr. *vous-même :* gij zelf.
Tūtus, a, um, adj. *en sûreté, à l'abri de :* zeker, veilig voor.

Tuus, a, um, pr. *ton*, *tien :* uwe, het uwe, dat u toebehoort.
Tympanum, i, n. *tambour :* trom.
Tyrannus, i, m. *tyran :* dwingeland.

U

Ubertas, ātis, f. *fertilité, abondance :* vruchtbaarheid, overvloed.
Ubi, adv. *où :* waar.
Ubi, conj. *lorsque :* wanneer. Ubi prīmûm : *dès que :* zoo dra als.
Ubinam, adv. *où, en quel lieu :* waar, in welke plaats.
Ulciscor, eris, ultus, sci; *se venger :* zich wreeken.
Ullus, a, um, adj. *aucun :* geen.
Ultio, ōnis, f. *vengeance :* wraak.
Ultor, ōris, m. *vengeur :* wreeker.
Ultrà, prep. *au-delà de :* over, voorbij, aan gene zijde.
Umbra, æ, f. *ombre :* schaduw.
Unà, adv. *ensemble :* te zamen, gelijk, tevens.
Unctus, a, um, *v.* ungo : zie ungo.
Undè, adv. *d'où :* van waar.
Undecim, ind. *onze :* elf.
Undecimus, a, um, adj. *onzième :* elfde.
Ungo, is, unxi, unctum, ere : *oindre, sacrer :* zalven, heiligen.
Unicè, adv. *uniquement, tendrement :* eeniglijk, teederlijk.
Unicus, a, um, adj. *unique :* eenig.
Universus, a, um, adj. *tout, entier :* al, geheel.
Unquàm, adv. *jamais :* nooit, ooit, nimmer, immer.
Unus, a, um, adj. *un, un seul, un même :* een, een eenig, een zelfde. Ad ūnum : *jusqu'au dernier, sans exception :* tot den laatsten toe, zonder uitzondering.
Unusquisque, unaquæque, unumquodque, pr. *chaque, chacun :* elk, elkeen.

Urbs, urbis, f. *ville :* stad.
Urias, æ, m. *Urie* (*nom d'homme*): Urias (mans naam).
Urna, æ, f. *cruche, urne :* bus, kruik.
Ursus, i, m. *ours :* beer.
Usquè, prép. *jusqu'à :* tot aan.
Usūra, æ, f. *jouissance :* genot.
Usurpo, as, āvi, ātum, āre : *employer :* gebruiken, bezigen.
Usus, ūsûs, m. *usage :* gebruik.
Usus, a, um : *v.* utor : zie utor.
Ut, conj. *pour que, afin que, lorsque :* op dat, ten einde, wanneer, als.
Uterque, utraque, utrumque, pr. *l'un et l'autre, tous deux :* de een en de ander, alle beiden.
Uterus, i, m. *sein :* schoot.
Uti, conj. *comme :* gelijk, als.
Utilis, is, e, adj. *utile :* nuttig.
Utinam, adv. *plût à Dieu que :* gave God dat.
Utor, eris, ūsus, ūti : *user, se servir, faire usage :* slijten, gebruiken, zich bedienen, gebruik maken.
Utpotè, conj. *comme étant, puisque :* het zoo zijnde, nademaal.
Utrinquè, adv. *des deux côtés :* van weder zijden, van beide zijden.
Uva, æ, f. *raisin, jus de raisin :* druif, wijnstok, druivensap.
Uxor, ōris, f. *épouse :* huisvrouw. Uxōrem ducere ; *épouser une femme :* eene vrouw trouwen.

V

Vacca, æ, f. *vache, génisse :* koe, jonge koe, veers.
Vadum, i, n. *gué :* ondiepte, droogte, waadbare plaats.
Vagio, is, gii, gitum, īre : *crier :* schreijen, schreeuwen.
Vagus, a, um, adj. *errant :* zwervend.

Valdè, adv. *fort, beaucoup* : zeer, veel, grootelijks.
Valedico, is, dixi, dictum, ere : *dire adieu* : vaarwel zeggen.
Valeo, es, lui, ēre : *pouvoir*, *se porter bien* : vermogen, kunnen, welvaren, wefvarend zijn.
Valetūdo, inis, f. *santé* : gezondheid, welstand.
Validus, a, um, adj. *fort*, *robuste* : sterk, kloek.
Varius, a, um, adj. *divers*, *différent* : verscheiden, onderscheiden.
Vas, vāsis, n. *vase* : vat.
Vasto, as, āvi, ātum, āre : *ravager*. verderven, verwoesten, vernielen.
Vastus, a, um, adj. *vaste*, *énorme* : wijd, ruim, groot, uitgestrekt.
Vātes, is, m. *prophète* : godstolk, voorspeller, profeet.
Vectigal, ālis, n. *impôt*, *tribut* : belasting, schatting, tol.
Vehemens, entis, adj. *violent* : heftig, hevig, geweldig.
Vehementer, adv. *fort*, *beaucoup*, *avec force* : sterk, veel, met kracht, geweldig.
Veho, is, vexi, vectum, ere : *voiturer*, *porter*, *transporter* : vervoeren, overbrengen, brengen.
Venatio, ōnis, f. *chasse*, *gibier* : jagt, wild.
Venātor, ōris, m. *chasseur* : jager.
Vendo, is, didi, ditum, ere : *vendre* : verkoopen.
Veneror, āris, ātus, āri : *vénérer*, *honorer*, *saluer humblement* : vereeren, eeren, ootmoedig groeten.
Venia, æ, f. *pardon*, *permission*, *grâce* : vergiffenis, verlof, kwijtschelding. Cum bonâ veniâ : *avec indulgence* : met toegevendheid.
Venio, is, i, ventum, īre : *venir*, *tomber* : komen, vallen.
Vēnor, āris, ātus, āri : *chasser* : jagen.
Venter, tris, m. *ventre* : buik.
Ventūrus, a, um : *v.* venio : zie venio.
Ventus, i, m. *vent* : wind.

Vepres, ium, pl. m. *épines, ronces, buissons*: dorens, braamstruiken, doornhagen.

Verbera, um, pl. n. *coups* : slagen.

Verbum, i, n. *mot, terme, parole*: woord, spreekwijze, bewoording.

Vērè, adv. *véritablement*: waarlijk, opregtelijk.

Vereor, ēris, ritus, ēri : *craindre, respecter :* vreezen, eerbiedigen.

Veritas, ātis, f. *vérité :* waarheid.

Veritus, a, um : *v.* vereor : zie vereor.

Vermis, is, m. *ver :* worm.

Vērò, conj. *mais :* maar. Ego vērò : *pour moi :* voor mij.

Versus, a, um : *v.* verto : zie verto.

Vertex, ticis, m. *haut, sommet :* kruin, top.

Verto, is, i, sum, ere : *tourner :* draaijen, omkeeren, wenden. Vertere in fugam : *mettre en fuite :* op de vlugt jagen.

Vērum, i, n. *vérité, vrai :* waarheid, waar.

Vērus, a, um, adj. *vrai, véritable :* waar, waarachtig.

Vēscor, eris, sci : *manger, se nourrir :* eten, zich voeden.

Vesper, i, m. *soir :* avond.

Vester, tra, trum, pr. *vôtre, le vôtre :* uwe, de uwe.

Vestio, is, īvi, ītum, īre : *vêtir, revêtir* : kleeden, bekleeden, omhangen.

Vestis, is, f. *habit, vêtement :* kleed, kleeding, gewaad.

Veto, as, vetui, vetitum, āre : *défendre, interdire :* verbieden, ontzeggen.

Vexo, as, āvi, ātum, āre : *tourmenter :* kwellen, folteren.

Via, æ, f. *route, chemin :* weg. Se dare in viam ; *se mettre en route :* zich op weg begeven.

Vibro, as, āvi, ātum, āre : *balancer, faire briller* : slingeren, doen schitteren.

Vici : *v.* vinco : zie vinco.

Vicinus, a, um, adj. *voisin :* bijgelegen, naburig.

Victor, ŏris, m. *vainqueur, victorieux :* overwinnaar, zegevierend.
Victoria, æ, f. *victoire :* overwinning, zege, zegepraal.
Victus, a, um : *v.* vinco : zie vinco.
Victus, ûs, m. *nourriture :* leeftogt, spijs, voedsel.
Video, es, di, sum, ĕre : *voir :* zien. Videor : *paroître, sembler, être vu :* schijnen, dunken, gezien zijn of worden.
Viginti, ind. *vingt :* twintig.
Vilis, is, e, adj. *vil :* slecht, laag, verachtelijk.
Vincio, is, vinxi, vinctum, ire : *lier, attacher :* binden, vasthechten.
Vinco, is, vīci, victum, ere : *vaincre :* overwinnen.
Vinctus, a, um : *v.* vincio : zie vincio.
Vinculum, i, n. *chaîne, lien :* keten, band.
Vindico, as, āvi, ātum, āre : *venger :* wreeken. Vindicāre in libertātem : *mettre en liberté :* in vrijheid stellen.
Vinea, æ, f. *vigne :* wijnstok.
Vinum, i, n. *vin :* wijn.
Violentus, a, um, adj. *violent :* geweldig. Violentas manus inferre : *porter une main violente, tuer :* geweldig de hand slaan, dooden.
Violo, as, āvi, ātum, āre : *blesser, outrager :* schenden, onteeren, hoonen.
Vir, viri, m. *homme, mari, personnage :* man, echtgenoot, persoon.
Virens, entis : *vert, v.* vireo : groen, zie vireo.
Vireo, es, rui, ĕre : *verdir, être vert :* groenen, groen zijn.
Vīres, ium, pl. f. *forces :* krachten.
Virga, æ, f. *baguette, verge :* stokje, roede.
Virgo, inis, f. *jeune fille :* jonge dochter, maagd.
Virgultum, i, n. *broussailles :* struiken.
Virtus, ūtis, f. *vertu, force, courage, valeur :* deugd, kracht, moed, dapperheid.
Vis, vis, f. *force, violence :* sterkte, kracht, geweld.
Viscera, um, pl. n. *entrailles :* ingewanden.

Viso, is, si, sum, ere : *visiter, aller voir :* bezoeken, gaan zien.

Visus, a, um : *v.* video : zie video.

Visus, ûs, m. *vue :* gezigt.

Vita, æ, f. *vie :* leven.

Vitis, is, f. *vigne :* wijngaard, wijnstok.

Vitium, ii, n. *vice :* ondeugd, kwaad.

Vito, as, āvi, ātum, āre : *éviter :* vermijden, ontgaan, vlieden, ontwijken.

Vitulus, i, m. *veau :* kalf.

Vivens, entis : *vivant, v.* vīvo : levend, zie vivo.

Vīvo, is, vixi, victum, ere : *vivre, être vivant :* leven, levend zijn.

Vīvus, a, um, adj. *vivant :* levende.

Vix, adv. *à peine :* naauwelijks, ter naauwernood.

Vixi : *v.* vīvo : zie vīvo.

Vobiscum, *pour* cum vōbis : voor cum vōbis.

Vŏco, as, āvi, ātum, āre : *appeler :* roepen.

Volito, as, āvi, ātum, āre : *voltiger, voler :* zweeven, zwerven, vliegen.

Volo, vis, volui, volitum, velle : *vouloir :* willen.

Voluntas, ātis, f. *volonté, désir :* wil, verlangen. Ità fert voluntas Dei : *telle est la volonté de Dieu :* aldus is Gods wil.

Voluptas, ātis, f. *volupté, plaisir :* wellust, vermaak, genoegen.

Vox, vōcis, f. *voix, parole :* stem, woord.

Vulgus, i, m. *peuple, populace, multitude :* volk, graauw, menigte.

Vulnus, eris, n. *blessure :* wond.

Vulpes, is, f. *renard :* vos.

Vultus, ûs, m. *visage, figure :* aangezigt, wezen.

Z

Zorobabel, ēlis, m. *Zorobabel (nom d'homme) :* Zorobabel (mans naam).

FIN DU DICTIONNAIRE.

TABLE GÉOGRAPHIQUE.

*des Noms des Lieux dont il est fait mention dans l'*Epitome Historiæ Sacræ.

AARDRIJKSKUNDIGE TAFEL

der Plaatselijke Namen waar van in d'*Epitome Historiæ Sacræ* melding wordt gemaakt.

Afrique : Afrika.
Amalécites : Amalekiten.
Arabie : Arabien.
Asie : Azia.
Assyrie : Assyrien.
Babylone : Babylon.
Benjamin : Benjamin.
Bethléem : Bethléem.
Chanaan : Chanaan.
Ecbatane : Ekbatana.
Egypte : Egypte.
Ephraïm : Ephraïm.
Euphrate : Euphraat.
Europe : Europa.
Galgala : Galgala.
Gaza : Gaza.
Gelboé : Gelboé.
Grèce : Griekenland.
Haran : Haran.
Idumée : Idumea.
Israël : Israël.
Jabès : Jabes.
Jéricho : Jericho.
Jérusalem : Jerusalem.
Jourdain : Jordaan.
Juda : Juda.
Madianites : Medianiten.
Médie : Mediën.
Méditerranée : Middellandsche Zee.
Memphis : Memphis.
Mer-Rouge : Roode-Zee.
Mésopotamie : Mesopotamien.
Nil : Nijl.
Ninive : Ninive.
Palestine : Palestina.
Paradis terrestre : Aardsch Paradijs.
Perse : Persien.
Philistins : Philistijnen.
Ragès : Rages.
Saba : Saba.
Sinaï : Sinaï.
Samarie : Samarien.
Syrie : Syrien.
Tigre : Tiger.

FIN.